

Schetsen. Deel 2

Samuel Falkland

bron

Samuel Falkland, *Schetsen. Deel 2*. H.J.W. Becht, Amsterdam 1904 (tweede druk)

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/heij011sche02_01/colofon.php

© 2011 dbnl

Gescheiden vrouw.

'Mama is dóód...'

'Niewaar, niewaar,' zei Miesje, oplachend naar zijn gezicht.

'Als ik je zeg, dat ze dood is, is ze dood,' herhaalde hij, ernstig; 'je mag nooit niewaar zeggen, als papa wat zegt.'

'Nou!.... Ze ree in 'n koets.'

'Dat heb je je verbééld, domme meid.'

'Wim heeft 'r ook gezien!'

'Wim kom eens hier!... Heb jij mama ook gezien?'

Wim, die met zand speelde, kwam aan zijn knie.

'Ja pa.'

'Waar?'

'In 'n koets.'

'Dat heb je je dan àllebei verbeeld, versta je?... Dat heb je je verbeeld... Mama is dood.'

'Nou maar ik heb 'r tòch gezien,' hield Miesje vol. 'Ze had 'n nieuwe japon an en 'n witte voile.'

'Dat zal 'n àndere dame geweest zijn.'

'Nee pa.'

'Als je nu nog eens nee zegt, wor ik boos.'

‘Nou u mag ook niet jokke,’ zei Wim.

De hand van den vader schoot uit, raakte de wang van 't jongetje. Het kind huilde.

‘... Pas op hoor!... Ondeugende jongen! Als je weer zoo iets zegt, zal ik je vinden hoor!... Wil je uitscheiden met je gehuil? Gauw, of je gaat naar huis!... Papa jukt nooit. Als papa iets zegt *is* het zoo, *is* het zoo, versta-je?’

De kinderen knikten, bang. En 'n oogenblik later speelden ze saam 'n eind verder. Papa op de bank zat stil, de kin op den koperen knop van zijn stok.

Zachtjes begon Willem het eerst.

‘Hij heeft me 'n klap gegeven. Maar we hebben 'r tòch gezien, niet?’

‘Ja, we hébben 'r gezien,’ zei Mies positief; ‘ze had 'n nieuwe japon an.’

‘En 'n witte voile.’

‘En d'r zat 'n meneer naast 'r.... 'n meneer met 'n groote snor.’

‘En ze droeg d'r rooie belletjes.’

‘Dan is ze ook niet dood,’ zei Wim: ‘as je dood ben, kan je niet in een koets zitten.’

‘Dat weet je niet,’ zei Mies.

‘Nou dat kàn niet,’ beweerde Wim, die jònger was, maar vlugger van denken; ‘als je dood ben leg-ie-stil en kàn je niet in 'n koets zitten.’

‘k Zou niet weten waarom.’

‘Nou, dan zal 'k 't je laten zien,’ zei Wim, voortkruipend op de knieën naar een boom en loerend. 't Handje schuurde vlug langs den stam, ving een vlieg.

‘Kijk nou,’ lei hij uit: ‘zie je 'm bewegen? Zie je? Nou leeft-ie’ - hij kneep 't handje dicht, spreidde het open en kijkend naar het roerlooze geplette vormpje met de geknakte vleugeltjes: ‘en

nou is die dood, nou beweegt-ie niet. Zie je wel?’

‘Nou maar, 'n mensch kan je zóo niet knijpen,’ meende Mies, zeker van wijsheid.

‘Als je 't maar hárd genoeg doet,’ verzekerde Wim: ‘dan zou j'is wat zien!... Nou en hoe kan je dan as je dood ben in 'n koets zitten?... Hij jukt.’

‘Mag je niet zeggen.’

‘Dan mot-ie maar niet jokken.’

‘Pa jukt niet,’ zei Mies schuw.

‘Nou en ik heb 'r gezièn.’

Spelende waren ze achter het boschje geraakt, waar een tweede pad was. Een dame die voorbijkwam, knielde plots neer, nam Mies in haar armen, dan Wim, kuste hen, sprak niet.

‘O mama, mama!’ juichlachte Mies, in de handen klappend: ‘pa had gezegd...’

‘Waar is pa?’ - vroeg de dame, verschrikkend.

‘Achter het boschje...’

‘Spreek dan zachies... heel zachies... hoor je? hoor je?’ - weer kuste ze de twee kinderen met een vreemde passie.

‘O mama,’ begon Mies.

‘Niet spreken... Sust!... Niet spreken!...’

‘Pa heeft gezegd’...

‘Sust! Sust!... Heelemaal niet spreken lieve Wim!... O wat ben ik blij!... Wat ben ik blij!... God, wat een toeval!... Niet praten... Sust, zachies... Geef jullie me maar zoentjes!... Tienduizend zoentjes!... Niet spreken!... Anders hoort pa 't!... Schatjes!... Engeltjes... Dotjes!... Wie kleedt jullie aan?’

‘De juffrouw’...

‘Denken jullie dikwijls an me? Dikwijls? Heusch dikwijls?... Wat wor je groot, Wim!... Wat wor je groot!... Sust!... Sust!... Niet spreken’....

‘Ga u niet naar pa?’

‘O nee!... Sust! Wat 'n toeval!... Lieve, lieve schatjes!... Je mag niet an pa zeggen dat je me gezien heb, hoor?... Volstrekt niet zeggen!... Hoor je?... Dan kom ik morgen weer achter 't boschje. Zul je 't doen?... Zul je?... Hou je nog van me Wim, hou je van me?’

‘Alles.’

‘Zul je altijd van me blijven, altijd?’

‘Altijd.’

‘Zachies... zachies... Niet zoo hard spreken... Zul je vooral niet zeggen dat je me gezien heb?... Heusch niet?... Heusch niet?... Als je 't zegt!... Als je 't zegt!... Wat zie je d'r heerlijk uit, schatje!... Dotje!... Heerlijkheid!’

En haar zoenen bedonsden de twee kindergezichtjes, als in koorts.

‘Ben u dood, mama?’ - vroeg Mies, ademscheppend.

‘Wel nee... Wel née... Dat zie je toch wel!... Wie zegt je dat?... Wie zegt je dat?’...

Maar de kiezelstenen achter het boschje kraakten en een stem riep:

‘... Miesje!... Wim!... Hier komen!... Niet zoo ver weg spelen!... Waar zitten jullie’...

‘Gauw weg, weg, weg,’ zei de dame: ‘en niks zeggen!... Geen woord hoor!... En morgen weer hier... Sust! Sust!’...

Zelf duwde ze de kinderen voort. Wit als een doode, liep ze den weg terug.

Hij zat op de bank, kijkend naar de kinderen die niet meer speelden. Ze zaten dicht bij nu, hoofdjes gekeerd naar de zij van het boschje. En ze spra-

ken niet. De klap in drift gegeven berouwde hem. Vriendelijk stond hij op, nam Wim op zijn knie, streelde hem.

‘Ben je mijn lieve jongen?’

‘Ja papa.’

‘En hou je van me?’

‘Ja papa.’

Stil zat hij met het kind op de knie, er over verontrust dat zij weer in de stad was, zij. En willende wèten begon hij voorzichtig te polsen.

‘Malle kinderen, hoe kwamen jullie er op... dat je mama... Wie zag haar het eerst, jij of Mies?’

Ze zwegen, verlegen kijkend elkander in de oogen.

‘Nou?’

‘Ikke,’ zei Mies.

‘En hoe zag ze'r uit?’ vroeg hij lachend, ongeloovig.

‘Dat weet ik niet,’ zei Mies naar den grond ziend.

‘En jij, Wim?’

‘Ik heb haar heelemaal niet gezien,’ zei Wim.

‘En wat heb je straks dan gejokt?’

‘O, dat was zoo maar.’

Onrust dreef in hem op.

‘Wáár zag je het rijtuig?’

‘Bij ons in de straat,’ zei Mies, verlegen, hem niet aanziend.

‘Hoe was ze gekleed?’

‘Dat weet ik niet,’ zei ze, bijna op huilen af.

‘Ik zal niet boos worden.... malle meid, zeg maar alles!’

‘k Heb 'r nièt gezien,’ hilde Mies: ‘k Heb 'r niet gezien!’

Hij voelde dat de kinderen logen, dat zij iets

gezegd moest hebben en een zachte ontroering deed hem de handen slaan om het hoofd van Wim, dat hij hem kijken kon geheel in de oogen.

‘Heb je je mama gezien, Wim?’

‘Nee.’

‘Je jukt.’

‘Neé... 'k Heb er nièt gezien.’

‘Kijk me an!... Waàr heb je je mama gezien?’

‘Nergens.’

‘En ze had 'n nieuwe japon aan en 'n witte voile?’

‘'k Heb 'r niet gezien,’ hield het jongske vol, koppig, pratend in den liegtoon van angstig kind. Zinnend op 'n uitvlucht, keek hij plots helder den vader aan: ‘Z'is ommers doód!’

‘Niet waar,’ viel de man in woede uit.

‘En strakkies.’

‘Niet waar! Niet waar!’ - en in toorn schudde hij het kind: ‘Wáár heb je haar gezien?’

‘'k Heb 'r niet gezien’...

Ze speelden weer, met stil gefluister, 'n eind van hem af. Hij trok figuren in het zand aan zijn voet.

De juffrouw kwam terug; hij sprak haar toornig aan.

‘... Ik heb u gezegd dat de kinderen met niemand mogen spreken, vooral niet met de dame, waarvan u het portret gezien heb... U let daar toch op, niet waar?’

‘Natuurlijk mijnheer.’

‘En als ze vragen naar hun mama’...

‘... Dan zeg ik dat ze dood is.’

‘... Dóód... Hebt u góéd begrepen?’

‘Ze weten niet beter, mijnheer. Elken avond bidden ze voor hun dooie mama.’

‘Goed,’ zei hij kort, opwandelend, eenzaam.

Moos komt.

Tegen acht. - Ei, in het volgend is geen charmanterige, Van Maurik-achtige overdrijving - sjokten ze heupwiggelend, tégen elkaar opschurkend, het Weesperzijstation binnen, de drie jodenvrouwtjes.

Het was een snerp-kille Februari-avond.

Eene vrouwtje, klein-log, vettelijk dikkertje, schokkerde met zijden sleeppasjes over het plankier.

De zwarte gladde bandeau, wat scheef-hellend, omglimde tanig gezichtje van bruine velplooien. Het kinnebakje spitste vinnigjes over den kruiselingsgetrokken gebloemden shawl. Strakbollend over de breede heupen was de zwarte rok. De gelige handen hielden de shawltippen; de voeten in zijden toffels slofsloften rustig over de stugge planken.

Tweede vrouwtje, grooter, dunner, magerder, wiggelde in het midden, zoo men zegt de deugd. Met streeleende spuughanden streek ze den bandeau, wat door wind verwaaid, glad, hetgeen ze veelmaals herhaalde. Het gezicht, ouwlijk, dor, als een in klassieke uitgave gedroogde paardebloem, leek gebouwd en geschapen tot hecht fundament eens spits-platten neus, die aan de uiterste pletting violet opwigde. De rozige spitsing lei zonderling de aandacht af van het verder gelaat, ofschoon de breede oorschelpen in

hevige concurrentie vóór de zwarte snijdingen van den bandeau bolpuilden. Een donkergebreide dóek, stram-gespeld om het mager, borstloos bovenlijf, slipte over den bruinen rok, waaronder spakig en scherp, maar óók met zijden sleepingen de pantoffelvoeten scharnierden.

Derde vrouwtje, méér achteraan kwakkelend, niet zoo vlug van slofpasjes, ademend met korte kraakhijgjes, liep wat gebogen. Om het groote hoofd glansde de bandeau, dropzwart met witte velscheiding. Zilverig pluishaar veerde vreemd-helder op langs de slapen, kroop langdradig uit de ooren. Het dropzwart van 't bandeau-haar dekte bizar-jeugdig het harde gegroef van het vierkant hoofd met het zilveragepluis aan de slapen. In het wassig gezicht stompten groote jukbeenderen, bobbelend bij den platten neus, waarboven de bruin, diepbruin omwalde oogen keken als achter brillenglazen. De mond droog open diende tot tuit voor het kraakjesgehijs. Ook om haar vierkante schouders warmde een omslagdoek, zwart met roode neepjes. De voeten, groot, bij de teenen wegtippend van het plankier, sloften zeer moeilijk.

Aldus sjokten de drie jodenvrouwtjes heupwiggelend in intimiteit tegen elkaar opduwend, als de achterste in de pas kwam, het station binnen, drie ouwe jodenvrouwtjes, vertaand en verdord door heet achterkamertjesleven, drie uit heeldiepe ouwe huizen met fletse binnenplaatsen uit de Jodenbuurt.

Het was een beduusd zijden geslof-slof van slierende pantoffels over het plankier. Kil koepelde het ijzerdak, wijd-koud op de ijzeren zuilen. Het gebouw, aansluitend tegen de ijzerwieling, stond in strakke verlatenheid met zijn gesloten deuren, wijsarmen, aanplakbiljet-hooping. In de wachtkamers brandde licht. Op het perron schemerden

lantaarns, half afgedraaid, omfloerst in beslagen glazen huisjes, nachtpitten peuerend in donkere eenzaamheid buiten. Zwak staalglansden de voorste rails den koepel uit, ombuigend naar de donkere verte, naar de vele felroode, vinnig-priemende signaallichten.

Nu haastiger loopend, sneller van zijden sleeppasjes, gingen de drie ouwe, heupwiggelende jodenvrouwtjes over het perron, over het breed-grijze plankier, onder het hoog kil-ijzer koepeldak, dat niet in binten en bouten gesmeed leek tot schut zulker sjokkende lijfjes.

Plots stond derde vrouwtje kraakhijgend stil, adempuffend. Die met den rozigen pletneus liep tot bij den rand van het plankier, voorzichtig pasjes nemend, bang voor de ijzige diepte.

'Zie-je wat, Essie?' vroeg het vettelijk dikkertje, oogjes dichtknijpend van angst, omdat Essie zoo dicht bij de rails kwam.

'Ik zie niks,' zei Essie, uittrekkend den dunnen hals: 'D'r komp niks.'

'Ga doch in Gosnaam van de rijls weg - as d'r 'n trein kòmp!' ...

'Hebbik je nou niet gezeid dad-we te laat benne, Reggie.'

'Ach welnee tànte... In 't teèleggram staat van negen uur... Essie ga nou van de rijls weg... Je kan nooit wete as d'r 'n trein komp.'

'Maar d'r kom geen trein!'

'Dad-ka-je nie-wete... nooit wete'...

'Nee dad-ka-je nie-wete Essie... Je mot altijd oppasse voor de zuiging van de meschien.'

'As d'r nou toch geen trein komp, zeg ik...'

'D'r kan d'r een komme... Je mot altijd voorzichtig zijn... As die komp kè-je nie-weg van de zuiging'...

Weer sloften ze over het perron, naast elkaar,

de drie hoofden zwart van bandeauglimming. Essie, coquet, streekte het haar met spuughanden.

‘Zulle we in de wàgkamer gaan, tante?’

‘As we in de wàgkamer gaan, Reggie, kenne we 'm misloope. Wat zè-jij, Essie?’

‘Dat zeg ik ook... Ik zwèet van 't loope... As je binne zit kè-j'm misloope... Die treine benne d'r eer je 't weet.’

‘As je 't teèleggram nou maar goed geleze het... Sting d'r van nège uur?’

‘... Bij mijn en bij jou gezond.’

‘... Hoe laat is 't nou?’

‘... Kwart over achte’...

‘La-we dan toch in de wàgkamer gaan’...

Zacht sloften de zijdenen pasjes naar een verlichte deur.

‘Die 's van de éerste klas, tante...’

‘Wad-zou dat?... Het Moos niet zijn kaaretje betaald?’

‘Eerste klas is voor de mense die mezmomme¹⁾ hebbe... Daar hè-je de derde klas.’

De deur gromde toe, afsnijdend de verlatenheid van het perron.

Dicht naast elkander zaten ze op de bank, tante tusschen Reggie en Hessie. En dan ging het gesprek weer in kurkig gedrens.

‘Waar die nou lozeere mot,’ peinsde Reggie met nadenkend gespits om den mond...

‘Ja waar die lozeere mot,’ zei Essie, schaaplichtig kijkend naar den grond, zachtknikkend het magere hoofd.

‘Laat-ie bij mijn lozeere, zeg ik nog is -,’ meende Reggie: ‘ik heb plaats voor 'm...’

‘Ach nee! Ach nee!’ -, kregelschudde tante:

1) Geld.

‘as die bij jou lozeert kijk 'k 'm nooit meer 'n oog an.’

‘Maar je hè-toch geen plaas.’

‘Zal ik wel plaas mǎke...’

‘Bij Maupie is plaas...’

‘Bij Maupie? Bij Maupie??... Kè-die slape in 'n bedstee?...’

‘Og,’ beweerde Essie: ‘wat maken jullie je de sappel. Wach nou eerst-of-die kòm্প met de trein...’

Dat gaf een lichte schrik. Tante draaide nerveus het hoofd af.

‘Of-ie komp? of-ie komp? Zèker kompt-ie.’

‘Ja dat zeg ik ook. Anders zou d'r geen teèleggram gekomme zijn.’

‘En as d'r 'n teèleggram kompt... kan die nòg de trein gemist hebbe.’

‘Ach wat zànik jij, Essie...’

‘En as-die komp gaat-ie natuurlijk in 'n hotel...’

‘Zou die in 'n hotel gaan,’ zei tante, driftig rechtduwend den bandeau: ‘... as die bij z'n moeder lozeere kan... Ik ben toch de moeder...’

‘Waar wou j'em dan lozeere?... Je heb toch geen plaas!...’

‘... Laat 'm dan bij mijn komme.’

‘Bij jou? Hoor je Reggie?... Hoør je? Dan ken die arreme jonge die zoolang in Indië geweest is op de zolder slape!... Ik ben de moeder. Laat mijn maar begaan...’

‘Maar ás-die nou bij Maupie lozeert...’

‘Bij Maupie mot-ie in 'n bedstee met an de overzij de bedstee van Zimon en Eli en Jacob...’

‘Strakkies zie 'k 'm nog heelemaal niet komme, omdat jullie je zoo de sappel make,’ vermaande Essie weer.

Tante en Reggie zenuwdruk daartegen in, kakelend met druk beweeg van tanige kinbakjes, hoofden in pratend geknikkel.

'Daar hóór 'k de trein,' schrikte Reggie in eens. Onder den koepel klonk een dompig gerommel. Opschokkend, achter elkander aan, in opgewonden dribbelzetje kwamen ze op het perron. Er was geen trein. In de kille verlatenheid, bij den schemer der wasemomfloerste lantaarns reed een platte handwagen, voortgeboomd door een kruier met uniformpet.

'Wat zei jij nou!... D'r is geen trein...'

'k Zou d'r toch op gezwore hebbe dat de trein d'r was.'

'Ach!... 't was de wàge.'

'Ik zou d'r toch ook 'n eed op gedaan hebbe.'

De wagen rommelde heen naar de goederenloods.

Op het grijs-egale plankier sloften de drie jodenvrouwtjes, intiem aanheupend tegen malkander, klein en dor onder het hoog-huivend ijzeren dak.

Er was een breed-grauwe ruimte om de drie sleepjessloffende lichamen, donker en ver tot waar de roode signaallichten den nacht doorpriemden.

Kraak-hijgend sjokte het achterst figuurtje.

Zwart leien de bandeaus op de groote gele hoofden. Essie, coquet, wreef met spuughanden.

In de avondluchten stompte het holle koepeldak, zwaar van massieve schaduwen.

En zoo in de scheemring, met druk beweeg van kinnebakjes, bleven ze maar liever buiten wachten, de drie rimplige jodenvrouwtjes.

Kermis.

De lamp brandde laag, schemer broeiend onder de melkwitte kap.

In den armstoel lag moeder, het hoofd slap in den nek, den mond droog-stug geopend. Haar nachtjak omwigde den geelvetten hals en de handen hingen verzakt in den schoot. Aan de andere zij van de keukentafel sliep Trees. Twee stoelen had ze geplaatst tegen elkander. Haar beenen waren gespreid over den eenen, de rug kromde aan langs de leuning van den anderen, haar hoofd knikte in wieglende schomling, belicht door den roodrigen schemer, weer terug in het donker en zoo telkens met slingrende regelmaat. Ada sliep maklijker. Die had een kussen in den rug en het hoofd, geleid op de armen, was stil onder den schijn van de lamp, het oor kleinlief naar boven gekeerd.

Er was stilte van klokketik, zingend gesnurk uit moeder's openen mond. Het kopergedrens der muziek van molens en spullen had plots opgehouden en op de binnenplaats suisde zuchtend gesnik van vallenden regen. Het was diep in den nacht. De vinnige regenbui had schielijk een einde gemaakt aan het lawaai buiten, het zanikend deunen van muziek, het lodderend belgetingel.

Voor werd gescheld. Door de gang lalde de schel, nazoemend met donker gebrom. Ada, even gestoord, verlegde het hoofd, zuchtte diep door, ademde rustig, vreemdelyk lachend in slaap. Moeder en Trees, onbewogen, sliepen maar door met gesnurk en wieglend hoofden-geknik. De klok rustig zigzagde, statig van tik. Maar de schel heviger klonk, echoënd, slaande tegen het hout van den deurpost en de nazwevingen gromden aan naar de deur van de keuken.

'Was d'r wat? -' wakker-schrikte moeder, oogen verknepen in slaap. Trees en Ada sliepen nog door. De schel luider sloeg.

'Trees, Tree-ee-ees!'

'Ja,' sprak Ada in slaap.

'Hoor je dan niet! D'r wordt gebeld!'

'Watte?'...

'D'r wordt gebeld!... Zal meneer Blauw zijn!'

Kregel van doen, norsch van moeheid, liep Trees de gang in, maakte de deur open. Het was Blauw van de schiettent met nõg een heer en een dame.

'k Breng twée gaste mee,' zeide Blauw, vroolijk van de geëindigde drukte.

'Twée... gaste?' -, vroeg Trees met slaperig kijken, half-wakker.

'Is d'r nog soms een bed vrij?' -, vroeg Blauw: 'de dame en de meneer wille zich wel behelpe... 't Zijn óok artiste'...

'Nee, we hebbe geen plaas meer,' zei Trees, wakker gekild door de tocht van de deur: 'alles bezet... àlles...'

'Ach kom!' hield Blauw aan: 'roep je moeder maar is...'

'Ma?... Ma-aaa!' -, riep Trees de gangskemering in.

Moeder grijs van slaap en vermoeidheid - 't was

me 'n daggie geweest! - kwam aan op haar kousen en Blauw, druk, klaar wakker, herhaalde zijn vraag. 'Tja... tja...' hoofdschudde moeder, naast Trees in de deuropening: 'd'r is geen ènkel plaas-ie meer - al wou je met goud betale - alles is vol met de kermis - dat weet meneer Blauw wel - 'k heb tien mensche in huis - op de twee kamers boven vijf - en benejen vòor slapen d'r drie - en achter nog twee - al wou je met goud betale....'

'Sjongen, sjongen,' klaagde Blauw: 'wat spijt me dat... die dame en die meneer zijn vanavond pas angekome... 't Is de dame met de baard en de snor die op de Breestraat staat... 't Zijne vriende van me... Is d'r geen plaas-ie te màke?'

'Te màke?' -, bedacht moeder.

'Al was 't voor één nacht maar.'

'Tja... tja...'

'En we wille ons wel behelpe,' zei de dame met den baard en de snor, die een zwaar-zwarte voile voor had.

Moeder overlegde met Trees, de hand om den hals voor de tocht van de deuroopning.

'As we Jet is...' zei ze.

'Nou... dat schaap,' meende Trees.

'Kan ze niet op 'n kermisbed bij ons in de keuken?' bedacht moeder weer: 'elke gulden is 'r een.'

'Maar 't bed is ommers te klein...'

'Dan motte ze zich maar behelpe...'

'En zoo 'n gesappel nóu nog òver drieën,' knorde Trees, slaaprig: 'om zes uur is 't dag!'

Maar moeder al-weer-vrindlijk, zei tot Blauw en de dame en heer dat 't dan wel gaan zou, maar dat ze 't niet minder dee dan een-gulden-vijftig voor dame en heer samen met ontbijt. De dame met den

baard en de snor vond 't wat duur, trachtte af te dingen voor vijftig cent de persoon. Moeder, profiteerend van het weer en het late uur hield voet bij stuk, kreeg het gedaan voor een gulden vijftig de twéé.

Bij meneer Blauw op de kamer wachtten de nieuwe logeergasten. Trees en moeder dan samen gingen naar boven met een kaars. Op de achterkamer waren twee bedsteden. In de eene snurkte een kermis-komediant, die dien avond driemaal vermoord was in een draak op de groote markt; in de andere, rood van stijgende koorts lag Jet, meisje van tien, de jongste.

'Jet! Je-ééét,' fluisteriep moeder om den vermoorde niet wakker te maken.

Jet, koortsig-verschrikt keek op in de vlam van de kaars.

'Opstaan,' zei Trees.

Het kind kniezig en suf, kreeg huilrige trekken.

'Nou nièt huile,' waarschuwde moeder, en Trees, haar wikklend in een ouden mantel, nam haar op, droeg haar de trap af.

Moeder bij 't licht van de vlam, met handig gebaar gladde de lakens, nog warm van het koortsige kind, bolde het kussen met zwijgend gestomp. Dan sloegen haar handen op het matras, waarin de warmte van Jet wel vast leek gevreten. Maar haar koelende kloppen maakte het bed weer bijna gewoon en weder vertrok zij de lakens, de moltonnen deken en de gestikte, instoppend de bobbel langs de opstaande planken. De lakens leken wat goor, maar je kon moeilijk na drieën 's nachts nog verschoonen en voor zóóveel menschen als er nou op de kamers sliepen zou 't ook gekkenwerk zijn. Met een grijpenden rasp van de handen, veegde ze de kleertjes van 't kind weg, pikte de afgevalen kousjes,

de elastiekjes, de sloffen van den grond en nog eens rondziend, de kamer doorzoekend, nam ze de kaars van de tafel, liep zacht de trap af en ging naar de keuken.

‘Breng jij nou de kaars an de mensche,’ zei ze tot Ada, die slaperig zat onder de lamp: ‘doe oók wat! mot ik dan àlles doen!’

Verveeld en nog suf nam Ada de kaars, klopte aan de kamerdeur van Blauw, wees den weg aan den heer en de dame met den baard en de snor, die-op-de-Breestraat-waren-komen-te-staan.

Jet, op een keukenstoel was klaagrig aan 't huilen. Trees had haar voetje geschaafd bij 't trappenafdragen en ze drensde nu voort met oogen klef-nat in 't roodheet gezichtje.

‘Nou! Nou!... Is 't gedáán?’ -, zei moeder, knorrig en hard. De lamp, opgedraaid, begaapte de bleeke gezichten der vrouwen, het kopergedoe aan de wit-kalkte muren.

Op den grond, in een hoek bij het raam, lei Trees het kussen van Ada, wat mantels daaronder, een ouden rok, nog een baaien.

‘Zoo kan ze goddelijk legge,’ zei moeder: “k Wou dat ik 'r zoo lag.’

Op 't goed, het hoofd op het kussen, kniesde het kind. Een wintermantel en een jas bedekten het lijfje.

‘Bè-je nou klaar met je geknies... En ga je nou slape?’ -, dof-gromde moeder: ‘Wat mót je nou?... Wat heb-ie nou?... Wi-je wat drinke?... Geef d'r is water!... En uit nou! Uit nou, hoor je?... Je zusters en ik legge heelemaal niet... kenne zóo blijve zitte!... Mot jij dan knieze... zeurkous... met je gebalk’...

Moeder zat weer in den leunstoel en Trees, de

beenen gespreid als straks, trachtte den slaap nog te vatten. Maar Ada, komend van boven, kregel en bits, klaagde hardop.

‘... Waar is nou me kussen?’

‘... Je kussen het Jet’...

‘... Nou en zoo kan ik niet zitte!’...

‘... Dan zit je maar niet!’ snauwde moeder.

‘Een stoel en 'n kussen en nòg te veel... As je 'n leunstoel heb kan jij makkelijk prate... Om nou nog me kussen weg te neme!... Trees het twee stoele... Nou en zóó kan 'k niet slape’...

‘Dan slaap je maar niet’... zei moeder, nog eens.

‘Zoo stiekem terwijl 'k weg ben, pestillent gemeen!’

‘Hè - jassus hou nou jou bakkes!’ knorde Trees.

‘Hou jij je bakkes!’...

‘Ik hou me bakkes!... Ik zal me bakkes niet weggeve’... keef Jet, valsch.

‘t Is me ook 'n bakkes!... Je krijgt 'r geen cent op’...

‘Jij wel? Poeh! Poeh!... Jij nog geen hálvie!’

‘Ach, rooie hou op met je kles!’

‘Ik! Voor jou-ou-ou-ou! Voor jou-ou-ou-ou?’...

De klok sloeg deftig een, - half vier, en op de plaats ging spichtig het regengespetter.

Hevig avontuur van tante Mijntje.

Of liever: hevig avontuur van tante Mijntje, Toto en Titi.

Of nóg liever: hevig avontuur van tante Mijntje, Toto, Titi en boozen Bennie.

Tante Mijntje, mijn vele vrienden, - ik zit hier zeer gemoedelijk bij 'n pijp en 'n kop thee - leefde sinds jaren, sinds lánge jaren met Toto en Titi, haar ouwe pucken èn met een polyp in haar neus. Toto was een vet teefje. Titi was een vet teefje. De polyp was in haar neus. Als tante Mijntje 's avonds héél gezellig zat, zat Toto in een leunstoel, Titi in nóg een leunstoel, zij in den derden. De polyp was in haar neus. De herhaling van dit laatste, mijn vele vrienden, bedoelt geenszins de bespotting van een zóó onaangenaam ding als een polyp. De polyp wás in haar neus. De polyp behoorde ontegenzeggelijk bij tante Mijntje. Toto en Titi zouden haar niet herkend hebben en weerbarstig gebromd tegen hare bevelen, wanneer niet de zeer bijzondere langrekkige neusklank elken lettergreep getoeterd hadde. Toeteren is 't wóórd niet, mijne vrienden - zéér gemoedlijk steekt de pijp in m'n mond, gemoedlijker nog walmt de vertelseldamp in blaasjes naar de lamp - toeteren is geen corres-

pondeerende klank voor het klarinetachtig ge-toto en ge-titi van tante Mijntje, als ze bedrijvig door de gangen hippelde en haar vriendinnen aanriep. Maar laten wij voor den duur van dit hevig avontuur, om niet te lang uw nieuwsgierigheid te kietelen, overeenkomen, dat 't woord toeteren hier en alléén voor vandaag, remplaçant zij voor 't hoogneuzig, kermende-hondachtig, misthoornig, spreekbuizig, loopende-waterleidingachtig geluid van tante Mijntje, als zij *l i e f d e r i j k* aan 't praten was met Toto en Titi. Dan zwol de polyp in haar neus mét 't hart in haar boezem en versmolten de nazale klanken tot sentimenteele hobo-zwevingen. Als de boel opgeruimd was, 't dagmeisje weg, de theepot op tafel, tukten tante Mijntje, Toto en Titi, gezamenlijk snurkend, sympathiek snurkend, zooals oude pucken én oude juffrouwen 't vermogen. Na dat lèkkere, héérlijke tukje dronk tante Mijntje 'n kop thee met vier klontjes, wat de belangstelling had van Toto en Titi, die jaren lang 't zelfde gezien hadden. 't Kamertje was knuf-knuf van zindlijke gezelligheid. Dicht op de tafel hing de lamp met een roode roos er onder voor de drupjes en een rood-papieren kap er om voor de oogen. Op 't theeblad, blauw en wit, met een zwarte lijst, stond 't komfoortje van wit porselein met vier transparante maagdelijke voorstellingen van poeslieve herderinnetjes en poeslieve herders met bloote, schoone voeten. Naast 't komfoortje was 't bebloemd-verlakt trommeltje met boterkoek, daarnaast de suikerpot met klontjes, 't lepeldoosje en 't eene kopje. Als de lamp op was, 't komfoortje an, 't tukje gedaan en 't kopje toebereid met vier klontjes, kwam het zoeven vluchtig aangegeven *l i e f d e r i j k* spreken van tante Mijntje met de twee dames in de luierstoele. Eerst met Toto, die de lieveling was, om

dat-ie 't best de kunstjes dee. Met een klontje tusschen de uitgedroogde vingers, toeterde (zie boven) de ouwe juffer: ... 'Shoo, shoo, shoo!... Wou jij wat hèbbèè... wou jij wat hèbbèè... shoo! shoo!... Netjes!... Mooi shoo!... Shoete hond... Shoete Toto... Wat shegtie-dan?... Eerst spréke!... Hoe spreekt ie?... Hoe spreekt de shoete hond?' - Rafracraf... Rafrac - 'Mooi shoo!... shoet beest! Me tootertje... Me shattemebabbe... Me rabbemedijntje... Me dikke waffedebassie... Me snoetie!' In zuivere extase ging ze tot gebrabbel over dat niemand verstond, klankengeroffel dat 't best aangaf haar sentiment van 't oogenblik. In die opzichten, mijne vrienden, was tante Mijntje, zoo zuiver en zoo goed sensitiviste als de grootste doodste sensitivisten onzer dagen. Had Toto het stukje suiker vergruizeld dan was de beurt aan Titi, die minder mooi òpzat.

Weer sprak tante Mijntje, liefderijk-toeterend (zie boven) 'Shoo... Shoo... Nou jij?... Shal jij nou is mooi shittèè... Nee shoo niet... Shoo... Shoo... En 'n pootje... Nee dasch 't verkeerde pootjèè... Mag jij je linker pootje geve... Shoo; 't rechter... Nou ben je ook 'n shoete hond... héél shoet... héél shoet... Shoo... Open je bekkie... me lekkere babbemerabbedie... me vette toetemerijntje... gotogot watte dikshak... watte lekkere dikshakke... Hebbe jullie 't goe-oe-oe-d bij 't vrouwtjèè?... Hebben jullie 't goe-oe-oe-d... nou sheg nou is wat...!'

Raf-raf-raf-raf! Raf-raf!

Wef-wef-wef-wef!

Dat was ongeveer het begin van elken avond. Zij dronk thee, las haar krantje, sprak met de honden. Als 'r buiten iets ritselde sprak ze hàrder, nazaler... 'Pak she... Kisch-kisch-kisch... Pak

she... Pak she' - bromden de dikke, logge, slaapzieke pucken.

Eens in de week was er visite. Om zeven uur, Donderdags, kwamen Marie en haar zoontje Bennie thee drinken, moesten Toto en Titi samen in één leunstoel, was de rustige kamertjesgezelligheid van klokkegetik, puckengesnurk en bescheidenlijk herdersleven op 't komfoortje ruwlijk verbroken. Marie was 'n zusterskind, eenige erfgename van tante Mijntje, die buiten haar pensioentje 'n twaalfhonderd gulden *minstens* op de spaarbank had. Bennie was 'n kwajongen. Ja in werkelijkheid, 'n kwajongen, die de pucken an d'r staart trok en eens in de gang 'n voetzoeker had afgestoken. Als nichie Marie met Bennie thee dronken, tukte tante Mijntje niet, tukten Toto en Titi onrustig. Maar de klontjes werden met dezelfde liefderijkheid gegeven, met dezelfde innige extatische toespraken.

'Shoo, shoo!... Hoe spreekt-ie?... Hoe spreekt 't hondje?... Goed shoo... Goed shoo me schattemebabbe... me waffedebaassie...'

En dan nichie Marie lief-belangstellend elken keer: 'Watte snoet van è hond toch!...'

- 'O shoo'n lèkker dier, niewaar me toetemerijntje'. -

'Je zou zoo zwere,' meende Marie: 'Je zou waaràchtig zwere, dat ze je verstaan, zulke verstandige ooge, zulke slimme ooge, hè tante?'

'Of she je verstaan!' toeterde tante: 'of she je versta-aa-aan?... She verstaan àlles, àlles... Shoo wijs as e mensch... Of she! Of she!... Niewaar me rabbemedijntje... me bolleboostertje!' -

'Nou kijkt-ie u an, tante, alsof die wel zou wille antwoorde, hè?'

‘Weet je wat ik wel is denk,’ hoofdschudde tante Mijntje ernstig, zwaar-verzonken in wijsgeerige gedachten: ‘ik denk shoo dikwijls as ik met she spreek: shou 't nou shoo'n wonder zijn as je she is wat vroeg en dat she jà sheie, of dat she née sheie, of dat she sheie: geef mijn 'n klontje. Watte? Shou dat shoo'n wonder shijn? Shijn d'r niet meer mirakels gebeurd?’

‘Nou,’ zei Marie: ‘dat zou wàt griezellig zijn. Verbeel is! Verbeel is dat u ze wat zegt, dat ze d'r mond opendoen en antwoorde. 'k Denk u zou wegloope van angst.’

‘Maar she d o e n 't niet,’ zei tante: ‘beeschte spreke niet. Ik sheg alleen maar dat she soms shóó kijke, shóó verstandig, dat je bij jeshelf denkt: nou mankeert alleen nog 't spreke, niewaar waffedebassies?... Niewaar me schoetemedijntjes?’

Op een avond moest Bennie voor z'n moeder 'n boodschap aan tante Mijntje overbrengen. Juist wipte-die de deur binnen toen 't dagmeisje er uit kwam. In de voorkamer was de lamp aangestoken, brandde 't lichtje in 't komfoortje, zaten de twee pucken slaaprig te scheefleunen. Tante scharrelde nog in 't keukentje. Bennie begon met 'n greep te doen in 't trommeltje met boterkoek, propte z'n mond vol, nam nòg 'n reep en zou door tante betrappt zijn, als-ie niet bijtijds in de alkoof gevluucht was. Benauwd, bang voor tante die 't zeker an moeder zou vertellen, gluurde Bennie door den kier van de deur.

Tante ging gemakkelijk in den leunstoel zitten, keek lodderig naar Toto en Titi, knipte met de oogleden en zei:

‘Shoo, shoo... Nou gane wij is lekker slaapies doen... hè, kindertjes?... Hebbe jullie ook

slaapies? Hè?'... Bennie in de alkoof, die al zóó veel van de pucken gehoord had en zóó dikwijls had hooren zeggen dat 't tante niks zou verwonderen als zulke verstandige dieren op 'n goeien dag antwoord gaven, had moeite om z'n mond te houden. Wat zou tante schrikke!... Wat zou ze 'n gezicht zette...

Tante, lodderig-kijkend, knikkebolde even. Maar de dikke pucken, onrustig door neefje in de alkoof, bleven rechtop zitten.

'... Wat is d'r dan me raffemedijntjes?... Hebbe jullie dorscht?... Shal de vrouw water geve?... Drinkies hebbe, kindertjes?'

Op 'n schoteltje schonk tante Mijntje water uit de karaf, liet de honden drinken.

'Shoo... Shoo... Nou slaapies doen, hè? Strakkies 't klontje, hè?... Watte shegt-ie dan?... Watte shegt-ie?'

Rafrafr! Rafraf!

'Goed shoo! Goed shoo!... Titi ook 'n goe-oe-oed hondjèè van de vrouw, niewaar Tieti?'

'Ja-a-a.'

Opschrikkend, met bevende luistring, hoekte tante Mijntje in haar stoel.

'Kaatje! Kaatje! Be-je nog achter, Kaatjèèè.'

Geen antwoord. Had ze zich zóó vergist?...

De hond had zeker gegeeuwd... Watte schrik... Watte schrik... De schrik zat in haar beene... Hèhè... Hèhè!... En vrindelijk-lief, klaarwakker, praatte ze nòg eens met den dikken puck. '...Wat dee je me schrikke... Mag je shoo geeuwe, stoute hond?... Wil jij wel is gauw gaan legge?'

'... Ja-a-a.'

Watte?... Watte?... Nou had ze z'n bek z i e n vertrekke... Z'n zwarte glinsteroogen glansden, alsof-ie zoo net wat gezegd had... Met open

mond, starende oogen keek ze naar den luierstool, waarin de puckhond te slaapwiebelen zat met breede velplooien om den nek. En voor 't laatst koud-huiver angstig, juist terwijl Toto geeuwde vroeg ze: ... 'Spréék... jij... Toto?' Geen antwoord. Goddank! Ze sloot d'r oogjes -, maar op eens duidelijk, hoorde ze somber zeggen: 'Geef mijn 'n stukkie koek...'

Tante Mijntje zakte zachtjesweg in 'n flauwte, uit welke zij gewekt werd door 't harde luien van de deurschel. Neefie Bennie stond op de stoep. Ze zoende 'm haast, gaf 'm drie stukken boterkoek en van af dien spookachtigen avond werd zij lid van een mystieke vereeniging van geestesbezweerders als anderszins.

En gemoedelijk bij mijn pijp en mijn koud-geworden kop thee, meende ik u dit hedenavond te moeten verhalen, mijne vrienden.

Rosselies.

Op een dag, juister gezegd op een avond, nòg juister op een nàcht - het ware wist niemand: het moest láát in den nacht tegen den vroegmorgen gebeurd zijn, zonder getuigen; zij zelf was buiten westen - was zij van de keldertrap gevallen. Daantje, haar knecht (officieel heette hij uitsmijter) had haar bewusteloos gevonden met het hoofd tegen een vat jenever. Van af die historie had ze een verlamming in de beenen. Ze was bang voor politie. Van 'n dokter kwàm politie.

“t Komt 'r ook niks op aan,’ redeneerde Rosselies: “k zit achter me buffet en me klanten kòmmen, al kan ik niet meer lopen.’

Ze liep tòch weinig. Ze was zóó vet geworden van het rustig leven in de kleine herberg, dat ze er altijd tegen op had gezien 'n loopje te maken. En wat geen pijn dee hinderde niet. In het begin werd er door de smokkelaars, boeren, stroopers wat gepraat over de beenen van Rosselies, had elk een ander huismiddel, maar al heel spoedig wende iedereen er aan, zou het eenige verrassing gegeven hebben, als Rosselies achter het buffetje gestáán had.

Elken morgen reed Daantje den rolstoel achter

de aanrechtbank; elken avond of nacht reed hij haar naar de achterkamer, waar ze in de bedstee te kruipen wist.

Ze was fameus-leelijk. Haar hoofd was bol, met afhangende koonen en 'n sproeten! 'n sproeten! Ze had een huid van enkel sproeten, sproeten op den neus, sproeten op het voorhoofd, sproeten op de oogleden. Zonderlinge 'speling' van natuur: haar kinspitsje was blank gebleven, van een zachteere huidkleur, wat uit de verte den indruk maakte, alsof er daar een kwakje meel was. Rosselies was rood. Ze werd Rosselies genoemd omdat ze rood was èn omdat ze aan niemand van haar clientèle crediet gaf die zoo onwellevend was haar 'rooie' te noemen in plaats Rosselies. Rosselies droeg het haar opgeknot met een veterbandje, van voor luchtig opgekamd als geklutst eierwit. Zoo zagen de klanten haar elk uur van den dag, bol en sproetig onder den nimbus van rood, luchtig haar, - bijna voortdurend met de armen gestut op het zink van de aanrechtbank.

Het werd tegen Vasten. Rosselies had altijd meegedaan aan Carnaval, haar taveerne versierd met sparregroen en muzikanten aangenomen, die de gasten aan den dans en den drank hielden. Het was bij haar een plezier van belang. De stroopers met hun vrouwen en meiden bleven het langst bij Rosselies aan wie ze verplichtingen hadden en die 'n fideel wijf was.

De gelagkamer was ook nu van feestelijk aspect. Er hingen slieren van sparregroen met papieren rozetten en op een tafel zaten twee muzikanten, wachtend op volk.

'En rol mijn nou is na achter, Daan,' zei Rosselies: "t wordt mijn tijd.'

‘Jouw tijd?’ zei slaaprige Daan: ‘jouw tijd? wat mot 'r dan gebeuren?’

‘Dat zal je wel zien,’ lachte Rosselies, die zich lekker voelde na het gebruik van haar daaglijksche borrels.

Daan duwde haar naar de kamer, liep weer terug, maar Rosselies floot hem weerom. Zij floot hem als een hondje.

‘Buk jij is onder de bedstee en geef me die doos is an.’

‘Welke doos?’ - vroeg hij bot.

‘Nou die lánge - nee, die mot je niet hebben!’

‘Wel allemachtig,’ gromde hij, suffig: ‘je zal toch zoo gèk niet zijn!’

‘Ja zoo gek wil ik net zijn,’ zei ze vinnig; ‘en wat steekt 'r voor gek in, stommeling?’

‘Ach mensch, laat naar je kijken!.... Stel je toch niet zoo an! 'n Mensch zonder beenen en van jouw leeftijd!’

‘En waar bemoei jij je mee?’ - snauwde Rosselies: ‘wat gaat 't jou an? Mot 'k an jou permissie vragen?’

‘Nou 't is bezópen,’ zei Daan in een climax van brutaalheid: ‘wat 'n anstellerij!’

Grommend liep hij de tapperij in.

Ongestoord begon Rosselies zich te toiletteeren, vroolijk bij het denkbeeld dat de lui haar niet zouden herkennen. In de doos lei een jacquet uit vroegere jaren van lila met groene strooken en een kraag Maria Tudor. Daar had ze al heel wat carnavals mee gevierd.

Voor den kleinen spiegel paste ze en met sterk aanhalen der rijgbanden ging het nog best. Het zat haar geschilderd, net een leest van 'n jong meisje, alleen de armen wat spekkerig. Dan zittend op den bedsteerand,

trok ze met eenige moeite het lilarokje aan, dat tot aan haar kuiten kwam, deed het groene domino voor het gezicht, lachte van plezier dat geen sterveling haar zou herkennen. Toen floot ze Daantje opnieuw.

‘Je wordt maar ééns gek in je leven,’ zei Daantje galant: ‘je ziet 'r uit als 'n dooie marketenster in je stoel. God, mensch laat je toch niet uitlachen!’

‘Jij had dominee motten worden!’ snauwde Rosselies achter haar masker.

Zij zat nu náast het buffet om te letten op Daantje, die van avond moest schenken. Ze zat voor den spoelbak en achter haar rug was het egaale gerij van de glazen, die aan latjes hingen. Het roode haar pluimde uit boven het groene masker, waarin het listig geschitter der oogjes. Ze had een kolossaal plezier, was van avond ‘uit’, bemoeide zich maar voor één derde met de zaak. En langzaam kwamen de klanten: Bas, de strooper, met zijn meid en Stork de smokkelaar en de oude Kroder en de manke Willem en 'n hoop anderen, allemaal gemaskerd. En die zagen Rosselies zitten naast het buffet, Rosselies in haar lila maskerade pakje, verschoten, bekleet, met groene garneersels, - Rosselies met de armen van bleek spek, den hals van rozig spek, den boezem van gekartelde melk, - Rosselies met paarse kousen en fluweelen pantoffels. Dan zeien ze tegen mekaar: ‘Kijk Rosselies!’ - maar ze lieten niks merken, deeën alsof 'r 'n vreemde zat en Stork de smokkelaar, die je daalijk herkende aan zijn snorpunten en z'n lange zwarte sik kwam haar vragen voor 'n wals.

‘Mag ik de eer hebbe, schoone onbekende?’ zei hij.

Zij, den mond achter het groen masker vertrekkend, zooals zij zich verbeeldde dat freules spraken, een mond als een pruilig spitsje, antwoordde met effectatie:

‘... Oòh pardon mijnheer... oòh pardon... 'k Sweet soo dat 'k liever is 'n walsie oversla.’...

‘Kom, schoone onbekende,’ drong hij aan, graaflijk van gebaar in zijn adellijk kostuum: ‘maar één walsje!’

Rosselies grinnkend van lol dat hij haar niet herkende, sprak weer met verknepen mondje en geluid érg hoog, schrikkelijk-aristocratisch:

‘... Nee, zag... 'k Voel me beenen haast niet onder me lijf, zag... Nee, zag!... En mijn aanstaande is zoo schrakelijk jaloersch, zag...’

Dan kwam manke Willem op haar toe, haalde z'n pruim van onder zijn domino en groette:

‘Dag Rosselies...’

‘Pardon mijnheer.... Comprenez pas... Comprenez pas...’

‘Owie! Owie!’ fransch-sprak de manke en dan: ‘Wij hooren bij mekaar, Rosselies, ik met me anderhalve poot, jij met je pooten van niks... Heb-ie geen lust in 'n polka, ouwe?’

Maar Rosselies, walgelijk van affectatie, zuinigjes pratend met een stem als van een piepjong bakvischje ging er niet op in.

‘... O foei!... Fidonc... Sivoeplee... Sievoeplee... Comprenez pas... O fidonc...’

Daar kwam Bas bij 't buffet, sprak haar aan in zijn Vlaamsch dialect:

‘Awel schoon masker wilde gij 'n-e pinte Leuvensch of drinkde-gij lievers 'n-e kapperke Faro? Wat zij-de gij vandaag struis: Ge heb wel oe beaujour...’

Rosselies schurkte van plezier.

‘Nije meneèr,’ zei ze met een hooge falset:

‘Kik accepteer van oe geen bier - kik-zou met mijn Amant geen lawijd wille hebbe.’

‘Dad krijg-de gij doch niet bij lange na niet. Zij-de zot?’

En zij weer geaffecteerd:

‘Nou ge kend mijne patroon nie, 't is ne kwaje als 'm begint... Enfin kik heb-ook geene goesting meer.’

En hij weer:

‘Awel schoone wil-de-gij ne keer met mij dansen... Ach kik heb oe zoo gern van wege oewe schoone oogen.’

En zij met een schrikje, verlegen:

‘Ge zijt zot zulle... mene man trekt zijne mes als oe me niet met rust laat...’

‘Geef me maar eene labberdoes,’ vleide hij.

‘Nie-je! Nie-je! Nie-je!’ weerde zij af...

En zoo ging het den heelen avond. Ze spraken haar aan, maakten haar het hof, herkenden haar geen van allen.

Zij met de verlamde beenen rustend in den rolstoel, het roode haar vinnig overhuivend het groene masker, de spekarmen gekruist op het lilajacquet, had een geweldig plezier en na het démasqué gaf ze de heele bende rondjes.

Zoo roijaal kon ze bij buien zijn.

Trouwen.

Suus schildte aardappelen. De bak rondde in haar schoot, de emmer stond aan haar voeten. Telkens spatte het water tegen het paarse voorschort.

Anna, aan de overzij van de keukentafel, haalde boontjes af, knapperde ze in tweeën, wierp ze in het geëmailleerd steelpannetje.

‘Suus, 't is kwart over negen,’ waarschuwde ze.

‘Alle tijd,’ meende Suus.

‘Kom nou maar liever wat te vroeg dan te laat,’ drong Anna aan, ongerust.

Suus zette den bak op tafel, schudde het voorschort met vegende handen, begon voor den kleinen keukenspiegel de papiljotten uit het blonde haar te draaien.

‘Schil jij de aardappels terwijl af,’ zeide ze.

‘Jawel, jawel,’ knikte Anna.

De kam ging door het haar, wolde het op tot glanzig gepluim. Langs de ooren streek ze het glad, trok het verschoten jacquetje uit.

Dan met coquette beweeg, de bloote armen opheffend, handen zacht-van-gebaar, drukte ze sliertjes wat weg die nog wilden hippen uit 't haar.

En haar Zondagsch jacquetje van hel-pompadour trok ze aan, opstreefend de poffen der armen, netjes toeknippend de ijzeren oogen.

“k Had me hande toch eerst maar gewassche’ -, knorrig zei Ant: ‘Zoò met je aardappelhande an je japon... 't Is zonde van 't goed... 't Is òp eer je je 't weet...’

‘... Hè-'k ze dan niet geveegd an me schort?’ -, zeide Suus met verwondring.

‘Nou já’ - zeide Ant.

Terwijl had Suus met stevig gewring de taillebanden gehaakt, knipte de haakjes en oogjes van de ceintuur - zwart van fluweel met een nikkelen gesp.

En haar Zondagsche hoedje zette ze op, tikjes slaand tegen het haar, dat het rustiger hield onder de bloemen.

‘Nou dan,’ zei ze kalm bij de deur: ‘en schil jij de aardappele af.’

‘Véel plezier,’ wenschte Ant met het mes in scherend gehaal langs de boonen.

‘As 'k terugkom breng 'k 'n dubbeltje taaretjes mee... Zet jij dan wat koffie,’ zei Suus met den knop van de deur in de hand.

‘Da's 'n idee... Met róóm hoor!’ riep Ant nog na in de gang.

Suus den rok gelicht wat omhoog, wandelde stil naar 't Stadhuis.

Het was een rustige dag, niet veel lawaai.

Om den hoek van de straat zag ze de klok der kiosk: “k Heb alle tijd... Véél te vroeg’, dacht ze na: ‘die Ant jaagt 'n mensch toch zoo op’ -, en ze keek naar corsetten, zoo snoezig en chic met kanten, met zij héel gevoerd in een winkel van damesartikelen.

‘Hoe doèn ze 't 'r voor!... 't Is gewoon weg voor niks... Hè! Zòo'n corset... Wat 'n echt-Fransche chic... Van zwart satinet met zwart-zijjen kant en geel-zijjen lintjes... En niet dúúr ook, niet duur...’

Ze liep verder op, étalages bekijkend, het lángrst voor een winkel die uitverkoop had van overgeschoten lappen en stalen.

Maar zoo langzamerhand was 't tijd, kwart voor tien.

Op de gracht van 't Stadhuis stond Jan met z'n vrinden.

'Net op mijn tijd,' zei ze vroolijk.

'Mooi weer,' zei Koos na een poos, omdat niemand wat zei.

Jan was deftig in 't zwart, met een scheef zittend boordje en een veeg naast zijn neus.

'Wat zie jij me vuil,' zij Suus en haar zakdoek met speeksel benattend wreef ze hem schoon. Dan handig duwde ze weg een tip van den werkkieel, dien hij aan had gehouden onder de jas - om tijd te besparen. Zijn handen waren nog zwart van het werk.

't Is toch maar lám,' zei Jan: 'dat je niet eens fatsoenlijk kan trouwe!'

'Of je nou zóo trouwt of zùs,' meende Bart: 'trouwe is trouwe en 't is beter te weinig dan te veel - wat jij?'

Nou dàt was wel waar, maar lóllig was 't niet. In den winter wist je geen raad met je tijd en 's zomers kwam de eene karwei na de andre.

Nou, Piet die zou wel met Jan wille ruile. 't Was altijd beter je eigen baas te zijn, al was je maar baasje, dan je late koejeneere door 'n patroon, die zelf niks dee en de cente van z'n volk opvrat.

'Nou maar,' redeneerde Jan weer; 'jij heb nou geen zorge nietwaar? En ik nou bijvoorbeeld?... As mijn karrewei niet klaar is voor Zaterdag krijg 'k boete in plaats cente.'

'Maar jij verdient ook zooveel meer.'

'O zoo,' zei weer Koos.

Jan presenteerde sigaren. 'Steek ze niet op,' adviseerde Bart: 'je mot zoo daalijk naar binnen.'

'Dan steek je ze bij je,' zei Jan.

'Nou maar ik steek 'm wèl op,' zei Piet: 'Je heb altijd tijd voor wat trekkies.'

'En 'k heb 'n zàk vol,' zei Jan.

Nou dan most de brand 'r maar in. Maar Bart de wijste der vijf dee 't niet en wel goed had hij gezien, want ze werden gewaarschuwd en nu moesten Jan, Piet, Koos en Gijs die nieuwe fijne sigaren weer afschrappen aan een stoeprand, waarmee je'n goeie sigaar bedierf, net zoo goed as die bedierf as die inbrandde.

Suus met Jan gearmd, kalm, en pratend met Koos, liep vooraan - de Woensdagsche trouwzaal binnen.

Weer buiten werd het nòg eens handen-geschud, gepraat over den ambtenaar die om Suus had gelachen, over 't komieke van zoo twaalf paar gelijk die elkaar gelijk de rechterhand hadden gegeven...

Suus in de kamgaren handschoenen hield het trouwboekje.

'Nou gàuw 'n borrel, jongens,' zei Jan en ze liepen 'n kleine herberg binnen, waar de mannen elk een klare bestelden en Suus 'n flessie citroen-limonade wou drinken.

En dan werd er geklonken: 'Nou Jan...' 'Nou Koos...' 'Nou daar ga je...' 'Nou juffrouw...' 'Nou Piet...' 'Nou Bart...'

Uit de panden van de gekleede jassen - Gijs alleen droeg 'n colbert - haalden ze de sigaren met zwartgeplette stompen, rookten gemoedlijk.

Suus zat kalm op een stoel. De mannen hokten te zamen.

'Nou sla 'm is om Gijs!'

Jan gaf 'n tweede rondje. Ze proefden met slurpende lippen, kalmer nu drinkend en Bart tapte mopjes op den hoogen hoed van Piet, die niet recht op z'n hoofd wilde staan.

'En nou komme jullie Zondag bij me, hoor?' -, inviteerde Jan, en dan betaalde hij, kwamen ze buiten, zeiden elkaar goeien dag.

'Dag Suus.'

'Dag Jan,' - ging Jan weer gauw aan het werk dat Zaterdag àf moest, waaraan hij 'n nacht nog moest zitte om klaar te kome.

Suus met 't papier in de hand, wandelde op door de Hoogstraat, stond hangerig stil bij de étalages.

... Wat-'n koopies toch... Je keek 'r je ooge bij uit... Katoentjes van negentien centen de el, die niet verschote in de wasch... 't Was te geef... te geef... En kijk me is an: boter van 20 en 25 en 40 cent 't pond... en een pond tòe... en Zaterdags nog 'n koek 'r bij... Zou me ook bóter weze... Wagesmeer in plaas van boter... Nou maar, die van 40 was bést, gebruikte Ant elken dag en je proefde geen onderscheid... Sjongen, sjongen wat goedkoop... Je zou zóo je laatste cent 'r an wage... beddelakens met breeje zoom van drie en 'n halleve el voor vijf gulden veertig de zes en de sloope van zes voor een rijksdaalder en hemde, kant en klaar voor veertig cent 't stuk... en wat-'n goedkoope handdoeke.... Sjongen, sjongen... Kijk is wat 'n keper... en wat 'n spotgoedkoope satijnstreep!...

En dan keek ze weer zoekend naar de uitstalling van 'n smid... Tweegaatsfornuize van zes gulden vijftig en ledekante van twee-vijfentwintig... 't Was 'n mirakel!...

En zeegras 't stel van één zeventig... en gewatteerde dekens van één zestig...

En weder voor 'n slagerswinkel verderop, las ze de prijzen van osselappies, dertig cent 't pond en van gehakt voor 'n kwartje en van rollade voor vijf en dertig... Nou maar as dät geen paardevleesch was...

Dan bleef ze staan voor een banketbakker, keek naar de taarten op witte schalen, taarten van geslagen room en konfituur, suikerboonen, kleingoed, klets koppen, gebakjes, potten jam, en denkend aan de belofte kocht ze vier taartjes van twee-en-halve cent.

Ant zat nog rustig de aardappelen te schillen.

'Zoo bèn je d'r al? Da's gauw klaar,' zei ze, opkijkend.

'Heb je koffie gezet?'

't Water kookt... Nou vertèl is...'

'Nou wat mot 'k vertelle?... D'r ware wel twaalf andere pare.'

'Nou... en Jan?'

'Nou, niks...'

'Vroeg-die niks?'

'Wie?'

'Nou de burgemeester.'

'De burgemeester die was d'r niet bij.'

'Was-die 'r niet bij? En ware d'r mènsche?'

'Nou dat schikt nog al...'

Ant zette koffie, Suus kleeedde zich uit.

Op het bord lagen de taartjes, twee kleine droge met schilfers-amandel, een met een rood-konfituur oog, een met een kwakje gele gelei.

Ant nu gemakkelijk slobberde koffie en Suus roerde haar kopje.

'Welk taartje wil jij?' vroeg Ant, de vier overkijkend.

'Nou neem jij maar 't eerst.'

‘Nee jij ben getrouwd. Jij het de keus.’

‘Neem jij nou maar eerst.’

En dan Ant met aardappelvingers diè met het kwakje gelei nam en Suus diè met het rood-konfituur oog en dan namen ze ieder nog een op den rand van hun bakje.

Liefdadigheid.

Moeder en Sara liepen op en neer voor het gesticht, télkens weer kijkend door de ramen der eetzaal.

‘Of ze 't hier goed hebbe!’ -, zei Sara: “'n rijkelui's-leven!... Kijk me is an.’

“'t Lijkt wel een hòtel,’ meende de moeder.

“'k Wou dat ik 'r 'n maand mocht logeere,’ knikte Saar: “'k heb 'r zoo daalijk 'n ziektetje voor over.’

‘Bezondig je niet,’ zei moeder.

Voor het hek keken ze aandachtig. De gordijnen hingen half neer voor de opengeslagen ramen. Er stonden twee lange net-gedekte tafels met hagelwitte tafelkleeden - een bord voor elk kind - een glas melk voor elk kind - een eierdopje voor elk kind - een ei voor elk kind - stapels gesmeerde boterhammen en krentenbrood op schalen in het midden. Aan het hoofd van de tafels waren armstoelen voor de verpleegsters. De grond was van helder wit hout met glanzend zand bestrooid. En de zon vriendelijk-schijnend door de ramen der achterzijde gaf een fond van jeugdige vrolijkheid aan de zaal, alsof een feestmaal wachtte.

Ze keken nog toen de directrice, een statige

dame, haar binnenwenkte. Moeder beminlijk-lachend met véel lievigheid op het gelaat ging het eerst, Saar die de mand droeg, kwam na.

‘Nu wou ik u nog eens laten zien hoe 't kind is bijgekomen.... Kom er even in,’ zei de directrice vriendlijk, haar voorgaand door den langen corridor over den looper van purperen bloemen. In de kleine kamer waar ze geweest waren toen ze Esther brachten, zat het kind met rood-behulde oogen.

‘Kom, groote meid,’ sprak de directrice met tact: ‘nièt meer huilen, hoor! Mag je huilen als moe je komt halen? Je komt toch 't volgende jaar weer terug, niet-waar?... Ga nu eens op de bascule staan.... Niet verwegen, hoor?.... Kijk eens aan!.... Wat zeg u er van.... Ze is twéé kilo en drie ons aangekomen.... Dat is knap niet?’....

‘Ja d'as 'n bóél,’ lachte moeder, verlegen.

‘Twee pond en drie ons,’ herhaalde Sara.

‘Twee kilo,’ verbeterde de directrice.

Er kwam een kleine verlegen stilte om 't afscheid.

Er moest iets gezegd, bedànt worden, wat moeder verlegener maakte, maar de directrice met grooten tact, gewend om met ‘mindere’ menschen om te gaan, voorkwam 't.

‘.... Hier is haar pakje, juffrouw.... Nu maar goed op het kind passen en véel versterkende middelen.... Elken dag 's morgens en 's middags en 's avonds 'n halve kan goed gekookte melk minstens, en zooveel eieren als ze maar lust.... En vooral veel in de buitenlucht als er zon is, liefst tegen 'n uur of elf, twaalf.... En goeie wárme sokken....’

‘Jawel, jawel,’ knikte moeder verlegen: ‘k mot u nog dùizendmaal, dùizendmaal danken voor de goedheid’....

‘O da's niet noodig.... Mevrouw Meyer zal

ook 't volgend jaar wel aan u denken.... Hebt u nog meer kinderen?’

‘Nog vijf.... drie jongens, twee meissies en Esther da's zes.... D'r zussie begint ook last van klieren te krijgen..... 's Morgens en 's avonds zweet ze zoo verschrikkelijk’....

‘Zoo-zoo.... Wel da's niet plezierig’....

‘Zeg u dat wel.... Zeg u dat wel.... Kom Esther dank mevrouw nou is, hé?’

Maar het kind, leunend tegen een stoel, begon weer te snikken, zooals ze 't 's morgens gedaan had, toen moeder kwam.

‘Wat is dat nou?’ klaagde moeder: ‘Mag je zoo verwend zijn?... Heb-ie 't dan niet goed gehad?’

“k Wil hier blijve!.... hier blijve!’ - snikte het kind.

‘Kom, kom, Esther,’ zei de directrice: ‘niet huilen, hoor!.... Je ben twee maanden hier geweest, niet waar.... En er zijn nog meer zieke kindertjes, niet?.... En die willen allemaal weer gezond worden, niet?.... Ga nou zoet met moeder mee, dan mag je 't volgend jaar terugkomen hoor?’.... En buigend gaf ze 't kind een zoen op 't voorhoofd.

Esther liep in tusschen moeder en Saar, heviglijk snikkend. Er was nog een half uur tijd voor de tram ging en even wou moeder de zee zien. In het zand tegen een duin op kwamen ze te zitten, Esther nog stil, pruilend. Vaal stak het oude verlepte gezicht van moeder af tegen het gebruid snoetje van 't kind -, Sara's gezicht leek er geel bij.

“t Is hier wel om gezónd te worde, moeder,’ zei Saar.

‘Twee kilo en drie ons,’ rekende moeder: ‘hoe is 't gósmogelijk as je weet hoe z e d'r uit zag toen we d'r brachte.’

‘Nou Esther je heb me 'n leventje gehad,’ lachte Saar om 't kind op te wekken.

‘Tot an 't end van me dagen,’ wenschte moeder.

‘Ze ziet 'r u n b e s c h r i e j e goed uit,’ zei Saar: ‘hoest je nog Es?’...

‘Nee,’ knikte het kind.

‘Wil je wat ete?’ vroeg moeder, de mand opendoend, waarin dikke boterhammen waren - overgebleven van straks.

‘k Hèb gegete,’ zei 't kind, zachtjes nog nasnikkend, zenuwhik door 't lijfje.

Maar de vreugd van het rijden in den trein, maakte het tongetje los, toen de locomotief had gefloten en het ijzer gegrom van de wielen onder den wagen kreunde.

‘Vertél nou is wat.... Es.... En wat at je 's middags?’....

‘O...,’ vertellend begon het kind, schitterend van oogen, ‘s middags kregen we zoóveel... zoóveel... Eerst vleesch...’

‘Elke dag vleesch?’, informeerde Saar, het gele gezicht dicht bij den schijn van het raam.

‘... Elleke dag... èlleke dag,’ blufte Esther: ‘en aardappele en groente... en zoóveel as we maar woue... En dan rijst na in water... of gries... en eens, weet-u, toen de juffrouw jarig was toen-e... toen-e hebbe we taart gehad met sjelij... en om twaalef uur sjokola... En die juffrouw Anna die was zóo lief... zóo lief... Die vertelde van roodkappie en de prinses... En verleje week... toen-e... toen-e kwam de barbier en toen-e werd 't haar geknipt van Rachel en Betsy en van Rosette en van mijn...’

‘En kreeg-ie èlke dag om twaalef uur eiere?’ -. vroeg moeder, die de visie nog had van de lange

gedekte tafels met het vele wit en de gezellige regelmaat der eierdopjes naast de borden.

‘... Eiere... en koek... en boterhammen en krentebrood en melk...’ verhaalde het kind... ‘en de juffrouw die at twéé eiere... Nou de juffrouw mag wel twee eiere hebben, nietes, moe?... En dan gingen we naar 't strand, allemaal met 'n emmertje en 'n schoppie en dan maakte we vestinge zóo hoog, nog hooger dan hier en de jonges die liepe met d'r bloote voete in 't water... maar ik mocht niet om me kliere, zei de juffrouw... en dan moste we 'n half uur gaan slape... gek, hè, moe?’

... En we hadde allemaal 'n bed, heelemaal alleen...

... En, o moe, de meid die het is gespoekt met 'n beddelaken en toen moste we zoo lache... want je zag wel dat 't de meid was... En die jongen van Roosie dat was zoo'n vieze, die dee nog in z'n bed net as Jacob... en dan zei de juffrouw: as je 't weer is doet zal ik 't an Sin-Nikolaas vertelle en toen dee-die 't wéer... en toen most-ie thuis blijve voor straf... en die Betsy is met d'r jurk in 'n plas gevalle... En die dokter was zoo'n aarige man... Die dee zoo gek... En dan most-ie hoore door 'n maschien hoe me aasem zat.... En dan zei-die diep-àseme... diep-àseme... En dat krielde zoo'...

‘En wat kreeg-ie 's morges?’ - , informeerde Saar, nieuwsgierig, zwakjes-afgunstig.

‘O... 's morreges moste ze allemaal in de zee... allemaal een voor een... eerst de meissies en dan de jonges’...

‘In de zee?’, vroeg moeder.

‘Ja maar ikke niet... ikke niet... De dokter zei dat 't niet goed voor me aasem was... maar Betsy en Rachel en Rosette en Anna... En dan

mocht ik kijke... En dan kreges ze jurrekies aan... En as we dan thuis kwamme atte we brood en melk... En die Simon die had met krijt op de muur geschreve: Rosette is 'n spinnekop... En toen was de juffrouw zoo boos... En as 't regende dan zatte we in de varandah en dan de je we blindeman en allemaal spelletjes...'

In Haarlem stapten ze uit om tante Serre op te zoeken, nu ze tóch op reis waren. 't Ging in één moeite door en zoo gauw was je niet weer uit Amsterdam weg. Eerst tegen den avond kwamen ze in de Jodenbuurt. Isaac zat voor de deur, slaaprig, moe. 't Werd een kort bekijken van 't kind. De burens van één, twee, drie-hoog die moesten het zien, verwonderd over de pracht van een kleur die 't had. Er werd gepraat, geredeneerd over de twee kilo, drie ons, maar 't kind, moe, gewend aan vroeg-naar-bedgaan in die twee maanden was in slaap gevallen in de armen van Saar.

'Leg jij d'r effen na bed, Saar,' zei moeder, warm van de reis.

Saar sjokte de trap op, twee-hoog, doorliep het portaal waar een zoet-muffe stank was, deed open de deur. Bij het licht van de maan, die zwakjes de kamer doorzilverde, kleeedde ze Esther uit, wier hoofd telkens loom glipte op zij.

Op het matras op den grond lagen David, Moos, Rebekka en Jacob.

Saar trok de deken wat weg, lei 't kind naast Jacob, die nijdig zich omdraaide en de deken weer stoppend om de lijfjes der vijf, ging ze naar beneden er over denkend dat het matras wat klein werd voor zes en David er wel weer af zou rollen, als zij er strakkies bij zou komen.

Huwelijksreis.

Uit de vlakke, strak van zonnegeel, kwamen zij nu in een heel nauw laantje van jonge wilgen en struikgewas. De koel-donkere schaduw sloeg hen tegen.

‘Het is hier heerlijk,’ zei hij.

‘Heerlijk, heerlijk,’ herhaalde ze.

Het was of hier in het groen, na het lange gewandel in de vlakke, een nog niet gekend geluk tot hen kwam, alsof iets òngekends gebeurde.

Gearmd doorliepen zij het paadje, zeiden na lang gezwijg telkens weer... ‘Wat is het heerlijk...’

Andere woorden vonden zij niet.

Recht voor hen uit, daalde het laantje, zanderig pad tusschen kuiven van groen, wier opperste pluimen met stille wrijvinkjes rankten.

In de verte werd het een heel dun geel lijntje, wegbuigend in het groen.

En aan weerszijden was het een dicht, weelderig donzen van blaren, een zwijgend rij-en van stammen geel, bruin en groen.

‘Weet je wàt ik hier voel,’ zei hij, na een poos, trachtend het geluk van dat oogenblik onder woorden te brengen... ‘Ik voel me zoo licht, zoo gelukkig dat het me benauwt... 'k heb me nog nooit

zoo de bruigom gevoeld als hier in 't groen, in 't groen dat geen eind heeft!

Beiden stonden ze stil, kijkend voor en achter naar het bladerbeweeg en op zij naar het gestrengel van bladeren en takken, die hadden een zelfden zang. En lachend, in extase van elkaars oogen, kwamen ze tot een innigen kus, waarbij zij elkanders gelaat zagen met schuinweg het groen van de wilgen en de gele trossen in het groen en de knikkende blaren en de zonnezoentjes.

Weer wandelden ze voort, voeten die zakten in 't zand, geen kinking hadden, alsof er een tapijt lag. Er gonsde een bij, die haar angst gaf; ze zagen het diertje zich zuigen in 't goudgele hart van een bloem.

Er klapte een licht-witte vlinder met teer-witte slaagjes en nòg een met vleugels van wijnrood, langzamer wiekend.

En tusschen het groen trillerden meerdere vlinders, witte veertjes bewogen op wind.

En het gras was gespriet van groen en koperbrons en heele veldjes van botergeel-hoofdjes.

Het laantje week-uit, lijnend in 't groen, scheen op hen toe te komen met stille verrukking, alles in knikkel, gebuig, gehef van hoog-heven groetende takken.

Het was overal anders, ànder groen in wondere tinten van transparent water, zeewier, doorvreten koper, groen van lichtende oogen - en verder weer enkel teer Meigroen, kuifjes nog nat van morgendauw, karteltjes blauw -, groen met aansnikkende verrukkingen, diep-onontleedbare vreugden.

En terwijl de wuivingen teerlijk, met geen ander geluid dan de zang van het bosch en het zoemend gegons tot hen kwamen, voelden zij voor het eerst,

beiden gelijk, wát geluk was - dat geluk van elkander-liefhebbenden, groen, groen van blaren en boomen, groen van voorjaar, groen van weiden en velden noodig heeft, er niet zonder kan zijn.

Zij zaten nu neer.

Het groen was om hen en een vreugde zoo licht als nog nooit zij hadden gekend.

Met het hoofd op haar schoot lag hij te droomen, droomingen één met het groen en de doorspelende zon, droomingen zonder gestalte, vloeiende over tot het zwijgen der buigende takken.

Zij, gelukkig, bewoog de hand door zijn haar, keek naar het glijden der witte vingers met den trouwring door het krullende bruin, naar zijn voorhoofd, wijd-opene oogen, naar den neus met de snorharen.

‘O, David, je wordt grijs,’ lachte ze.

‘Ik?... Grijs?’ keek hij vraaglachend op, nèt met een zonnekring op het voorhoofd.

‘O! O!... Je wòrdt niet grijs... Je bèn grijs... 'k Tel er wel een, twee, drie... Ze zijn niet te tellen...’

Haar vingers lachrig doorzochten het haar, pluizend tot op het witte vel.

‘Zeker, zeker,’ zei hij lachend terug.

‘Je gelooft me niet wel?... Nou maar je ben haast héélemaal grijs. Wil je eens zien?... Wacht is even... Doe 'k je geen pijn?... Kan 'k harder trekken?’

Tusschen de zachte rozingen van haar nagels hield ze een haartje, licht van trillenden zilverglans.

‘Da's bruin,’ zei hij: ‘t licht valt er zoo op en daarom meèn je dat het wit is.’

‘O David, hoe kun je 't zeggen!... Kijk eens hier hoe 't wit is... Zie je wel?... Als je 't zoo ziet op mijn zwarte japon is 't gewoon wit, heelemaal wit... Zie je?’

‘Ja,’ knikte hij lachend: ‘da's wel aardig - de eerste witte haar... Maar zóo heeft iedereen ze - zoo had ik ze al toen ik twintig jaar was.’

‘Kun je begrijpen!... Blijf zoo eens even stil... Hier is me een dikkert! En wat een lange!... Doe 'k je geen pijn?’

Het prikte als een naaldensteek in zijn hoofd en boven zijn oogen in het licht van het groen en de zon, hield ze een tweede nu, vreemd-wit, wel-zeker wit.

‘Dat komt van de zorgen,’ lachte hij: ‘enkel van zorgen... Zijn 'r nog meer?’

‘Of 'r méér zijn,’ lachte ze blij op: ‘hier zit 'r een en daar 'n heel bosje en o en hier en o!... lieve hart over zes maanden ben je héélemaal grijs!... 'n Grijs man van een en dertig!... O wat is dat gezellig!... Hou je hoofd nòg eens zoo... Die moet 'r nog uit... Die is bruin van boven en wit beneden... Doe 'k je geen pijn?...’

Weer prikte het met een lichten knap op zijn hoofd, maar ze had zich vergist, trok opnieuw twee tegelijk, liet ze zien.

‘Zie je, David... Nou kun je zién hoé wit je ben... Da's 'n bruine en 'n witte naast elkaar... Zie je? Zie je dat 't geen toeval is... O, ik wou dat je heelemaal grijs werd, heelemaal!’

‘Waarom?’ lachte hij stil.

‘...k Wou dat je zoo wit werd als je vader... dan zouden andere vrouwen je leelijk vinden, dan zou niemand meer naar je kijken... Hoe leelijker je word hoe heerlijker ik 't vind... Dan ben ik alléén verliefd op je - geen ander... Ik wou dat je al heelemaal, héélemaal grijs werd - jong in je hart natuurlijk... wat zou 'k dat heerlijk vinden en gezellig... 'n witte man... 'n witte man...’

‘Mannen met witte haren maken de meeste veroveringen,’ lachte hij stiller.

'...Zoo... Nou maar als je káal wordt, kijkt 'r niemand, nièmànd naar je... Blijf zoo eens even... Hier is 'n heel bosje... Wil ik 'r eens zes uittrekken, allemaal wit, zès?'

Hij knikte.

En haar vingers doorstreelend zijn haar, pluisten in tasting voort. Hij voelde de brekende knettring van een haar aan de slapen, het vinnig gepriem van een bij het voorhoofd, het geknap van een achter het oor.

Het werd een gaan van aangename, irriterende voelingen, aangenaam als haar zachte vingers zijn haren doorstreelden, irriterend als zij trok en de knap volgde.

Zij, pratend, lachend, gelukkig, hield hem telkens een haar voor, blies ze weg een voor een, tellend, nauwkeurig, spelend als een kind.

'O - en hier - David - aan je slapen zul je het eerst grijs worden - dan in je hals. - Nou heb 'k 'r toch zeker wel twee dozijn gevonden niet?'

'Wat overdrijf je schrikkelijk,' zei hij lachend - 'als er vier of vijf geweest zijn, zal 't mooi wezen.'

'Jawel! Jawel!... 't Waren er wel twintig.'

'Jij hebt ze óók...'

'Heb ik grijze haren?... Vind ze maar als je kan,' zei ze het blonde hoofd toebuigend.

Hij strekte de armen omhoog, keek naar het hoofd van goudblond, den wrong die er op rustte, maar het was alles blond, goudblond, zonder èèn enkele witte draad.

'Zie je wel?' - lachte ze, weer tastend in zijn haren.

'Laat 't nu maar,' zei hij.

'Die ééne nog, David... O, wat een lange - net een stukje garen.'

'Nee,' zei hij geprikkeld, 'nee 't doet pijn.'

'Hè toe, die eéne nog om je te overtuigen...'

't Doet pijn, kind.'

'Nou - die eène nog - 't is zoo'n mooie, zoo een heelemaal spier-witte.'

Stil lag hij met het hoofd, voelde weer de aaiende aangenaamheid van het vingergestreel, dan het strakworden van de haar, het opbulten der huid - den knap.

'Met wortel en al, David - kijk eens!... Kijk je niet?... Zie je 'm... Daar gaat-ie...'

En met een plofje van adem stootte ze de haar weg die ze gehouden had tusschen de rozige nagels.

Hij had de oogen gesloten, dacht met een vreemde verdrietigheid aan iets dat hem hinderde, dat geen naam had, iets dat kòrt opkwam als een donkere leegte...

Maar ze wandelden verder, armen heen om elkanders middel, licht en luchtig als kinderen in de laan van het groen dat hun kleederen betipte, zachte schuurinkjes gaf, zóo nauw als het paadje werd. En als hij zijn hand hief, raakte hij aan de opperste blaren, wier ritslen zang gaf, wier tikkend gewrijf als ver-gehoorde kussen weerklonk. En de oude verrukking van straks, het veerend buigen der takken, het zachte gewapper der blaren, groen, zilverwittig, het geluwen van 't gras, het trage zoemen der bijen, drong op hen in.

De haan.

Genoeglijk-grommend liep hij de trap op. 'Ben je al thuis?' - riep Marretje: 'Jemp - ik heb lévende schol gekocht.'

'Nou da's me oòk wat,' schrikte hij: 'en nou meende ik jòu te verrassen met een pracht van een haan.'

Ze waren paisible luidjes. Morgen zou 'n nicht bij ze eten.

'n Haan?' lachte Marretje: 'wat 'n diner! Kippesoep én visch én gebrajen haan... Maar hoe kom je op de idee? Hoe kom je 'r op?'

Hij, met den dikken buik ver-vooruit in den stoel aan 't vertellen. Toen z'n barbier hem geschoren had, had-ie hem gevraagd of-ie geen haan wou koopen. Hij had er twee in het hok, die vochten altijd. Hij was toen mee gaan kijken, had den haan voor drie kwartjes gekocht - nou, ook niet duur? - straks zou de barbier 't geslachte beest brengen. Moeder Marretje dee dan haar verhaal van de levende schol, nee maar 'n koopje, twintig mooie en springlevend voor een gulden! Ze sprongen den emmer uit. Maar wat 'r met àl dat eten moest gebeuren? Nicht at nooit zoo veel. Daar redeneerden ze over.

Jemp was nu bij de zestig, zwaar, met buik als een

meelzak. In de laatste vijf jaar was hij aan 't vervetten geraakt, waren zijn koonen geworden als pap, zijn rug zoo malsch als een pudding. Marretje kleiner, mager leek wel zijn dochter. Ze leefden rustig van eerbare centjes, heel paisibel in 't paisibele huis.

Maar dáár had je de haan. Tweemaal werd er gescheld.

Jemp schuddend van vet, liep naar het touw van de trap, trok open de deur. 'Kom maar boven,' riep hij, half-verbaasd. De jongen van den barbier hield een levenden haan bij de vlerken en 't beest kakelde schor van drift en van angst.

'Maar joggie' - vet-sprak Jemp, lachend dat zijn buik oproerig bewoog: 'maar joggie: je baas zou 'm toch slàchten.'

'Dat kan de baas niet,' zei de jongen: 'de baas het 't zoo druk. De winkel is vol.' Marretje die op het kaaklend geweld van den haan in de gang was gekomen, schudde meewarig het hoofd:

'Ach wat 'n lièf beest,' meende ze: 'en wat 'n lieve oogjes.'

Maar Jemp, na zijn gelach, werd weer ernstig.

'Kan jij zoo'n beest z'n nek omdraaien, jo?' vroeg hij gewichtig.

'Ik wel,' zei de jo, den haan al vattend bij den kop.

'Ach nee... ach lieve Jemp, nee,' protesteerde Marretje: 'Kijk is wat 'n lieve oogjes, wat 'n snoet van 'n beest.'

'Vrouw,' zei Jemp: 'wees niet zentimenteel: 'n levenden haan kan je niet brajen.'

'Nou maar,' zei Marretje: 'dat kan 'k niet hebben... nou 'k 'm levend gezien heb, wil 'k 't beest niet meer op me tafel... Ach, Jemp, als j'is 'n kooitje voor 'm kocht.'

'Ach jij ben dol,' riep Jemp: 'n haan in 'n kooi!... 'k Heb 'm gekocht om te bràjen....'

'Hè, Jemp-lief.... 'n kooi op 't plat!... Jongen zet jij 'm zoolang in die mand, hè?.... Kijk is wat lekker!'

De haan, losgelaten, kakelde zachtjes-tevreden in de waschmand en mevrouw begon hem stukjes brood door een kier van het deksel te voeren.

'Da's me toch een onzin,' bromde Jemp, overvullend den keukenstoel - den jongen had-ie een footje gegeven en mopperend weggestuurd -: 'wat mot je in godsnaam hier met een lèvenden haan?'

'Nou kijk eens,' vleide Marretje, als in haar wittebroodsweken: 'Kijk eens lieverd: op het plat kan je makkelijk een kist met wat traliewerk zetten, naast de blompotten.... 'n Haan is zoo'n gezellig dier.... en 's morgens kukeleku-en ze zoo lekker.'

'Jij je zin,' schouderchokte Jemp.

Het bovenhuis had een klein plat met een raamdeur. Ze spraken er van als van hun 'tuintje'. Waarom zouden ze er geen haan kunnen houden? Hun heele leven hadden ze in den kleinen winkel van spijkers, duimen en ander gereedschap van beesten gehouden; ook hier hielden ze een puck en een poes.

Jemp en Marretje knielden nu saam voor de waschmand, glurend door den kier naar den haan, die de broodkruimels pikte.

'Wat zou-ie voor eten motten hebben?' - peinsde Jemp.

'Van alles,' dacht Marretje: 'vogeltjeszaad en aardappels.... O, wat 'n deugniet om zoo maar vuil te doen! Vies vuil diertje!'

'Hè!' -, schrikte Jemp. Uit den emmer met levende visch was een schol gewipt, die krimpand en bollend op de keukenvloer sprong.

'Zie je hoè levend ze zijn,' lachte Marretje,

broodkruimels toewerpend aan den haan: 't Is 'n dood-mak beest... 't Is 'n dotje... Wil je zien dat-ie uit me hand eet?... Wil je eens zien?'

'Pas maar op,' waarschuwde Jemp: 'als die nijdig wordt pikt-ie en de beet van 'n dolle haan is vergiftig.'

Marretje, angstig, doodlijk-voorzichtig, bracht haar hand met wat kruimels naar den kop van den haan, maar deze die 't nu welletjes vond, maakte een slipper naar Jemp, die van schrik haast ondersteboven viel en tipte de mand uit.

'Dat heb je d'r nou van,' snauwde Jemp, die bleek om z'n neus zag: 'krijg jij dat beest 'r nou in!'

'Nou ik d'urf wel,' zei Marretje bedrukt, twee gekromde vingers aaierig uitstrekkend naar den haan, die op de aanrechtbank zijn veeren stond te schudden. Bij de verdachte beweging van Marretjes hand schoot hij weg met een zet, kwam rustig te zitten op de neerhangende klep van de kachel, vlak voor de lapjes, die voor het eten van straks te pruttelen stonden.

'Ach, ach mijn snoetje, mijn baasje, mijn hanekedaasie, mijn pietertje,' klaagde Marretje in hanendialekt: 'Wat doe je nou! O Jemp nou verbrandtie! O! O! O! Zoo een snoet van een beest! O! O! O!'

'Kom je d'r afl!' kommandeerde Jemp, zijn armen vervaarlijk zwaaiend.

De haan nam van hem geen notitie. Toen nam Jemp, gedachtig aan het bijten van dolle hanen, den langen gangschuier en dreigde het beest op een afstand. De haan, verschrikt, stoof op van de klep, klepperde ijzingwekkend-geweldig over de hoofden van Marretje en Jemp die beiden angstig uitweken, de gang in, schulde weg halfwege de trap op een tree.

‘Vrouw,’ zei Jemp met wit gelaat: ‘dat heb je 'r van!... Dat kan jou en mijn oogen kosten, als-die ons aanvliegt... Ga naar binnen:... Beter drie kwartjes verloren dan je oogen!’

Maar zij koppig en roekloos, probeerde den haan te verlokken met de resteerende broodkorst, die ze de trap afsmeet met heel-lieve woordjes: ‘Hanepie! Hanepietje!... Mot je daar nou zitten?... Is dat nou de plaats voor 'n haantje?... Pie!... Pie!... Pie!... Ga in je mandje, Pie!’...

Pie luisterde niet, keek sarrend omhoog.

‘Gooi 'm 'n doek over z'n lichaam,’ adviseerde Jemp in den deurpost en Marretje tipte langzaam de trap af, opdrijvend den haan: ‘Kischt! Kischt!... Kom nou Hanekedaasie!... Kischt!’ Ze had haar zijden voorschootje losgeknoopt, trachtte den schuchteren haan als in een netje te vangen, maar hij kakelde angstig en vloog de treden af naar benee, tot vlak voor de deur.

‘Nou! Nou!’ -, gromde Jemp: ‘daar kan je plezier van hebben!’

‘Pie! Pie!... Pietertje!’ -, lokte Marretje weer: ‘Kom wees nou zoet... Je vat kou bij de deur!... Kom nou Pietje! Kom nou... Ga nou in je mandje daar heb-ie 't lekkertjes warm...’

Maar op eens kwam er een woeste verandering in den loop der zaken. Puck, wakker geworden door het lawaai - hij lag in het mandje bij de alkoof, was tusschen de beenen van Jemp, die listig zoodanig stond opgesteld dat zijn aftocht gedekt was, doorgeslopen, en op het gekakel van den haan, benee bij de brievenbus, stoof hij de trap af, zwaar keffend om den ander bang te maken. De haan, opgejaagd, vloog met fladderend, kaaklend geweld de trap op, bijna vallende Marretje voorbij, Jemp voorbij die de kamerdeur dicht-smeet (zelf

veilig er achter) en de keuken weer in. Puck, blaffend verwoed ging hem na en een koor van kreten doorstormde de anders paisible woning.

'Puckie!.... Puckie!.... Kom-ie-hier! Puckie!' schreeuwde mijnheer door den kier van de deur.

'O me Pie-tje, me Pie-tje!' - schreide mevrouw: 'hij verscheurt 'm, verscheurt 'm!'...

Jemp diep-geschokt en lichtelijk-bevend, kwam ook op de gang, juist toen de haan, nagezeten door Puck, de kamer invloog en een vrij veilige positie innam op de étagère.

'Puckie! Puckie! Kom-ie-hier!' - donderde Jemp: 'Zul je komen!' - en in paroxysme van verbolgenheid en moed sloeg hij naar den hond met een parapluie uit den gangstandaard, wat Puck nu werkelijk verdreef naar mevrouw, die hem opnam en stevig opsloot in achterkamer.

'En wát nou?' vroeg mijnheer, hijgend en moe.

Marretje kwam met een trommel met rijst, strooide rijst op de tafel, telkens vrouwelijk-lieflok-kreetjes roepend: 'Kom nou hanepie... Lust de haan geen rijstje?... Geen rijstje?... Heb-ie geen honger Pie?... Mag-ie zoo ongehoorzaam zijn stoute beest?... Tuk-tuk-tuk!... Tuk-tuk-tuk-tuk!... Mot je niet naar de kippetjes toe?... Tuk-tuk-tuk-tuk!...'

De haan bewoog niet, liet van diverse aandoening weer wat wits op de étagère vallen.

Jemp had terwijl met mannenmoed een laken van 't bed getrokken en dat houdend aan de slippen vèr boven zijn hoofd - zóó dat àls de haan hem aanvloog, hij achter een verschansing was - liep hij vastberaden achter zijn witten muur op den haan toe, die opvloog en achter den leunstoel een schuilplekje zocht. Jemp, bloeddorstig, steeds met het witte pantser voor de oogen, klom op den stoel,

liet plots het laken vallen. Mis. De haan, opgehitst, schoot uit naar de alkoof en onder het bed.

‘Nou!’ - sprak Jemp, bijna heesch: ‘nou zie je is, nou zie je is!’

Op, verhit zakte hij in den leunstoel, het laken op zijn schoot.

Maar Marretje, taai en geduldig, sleepte de waschmand aan, sloot daarmee de helft van de bedopening af en Jemp porde den haan op door met een bezem naar één zij te schuieren en schreeuwend te bevelen: ‘Ga je d'r in! Zal je d'r in gaan! Allo! Kischt! Kischt!’

‘Je doet heelemaal verkeerd met 'm zoo bàng te maken,’ suste Marretje: ‘Je maakt 'm heelemaal schuw: ‘Kom nou Pie! Pie-ie-ie!.... Zoete Pie-ie-ie!’

Goddank, het deksel zakte neer. Hij was er in!

Samen droegen Jemp en Marretje de mand naar de keuken, waar zes levende schollen op den grond dansten en poes bezig was van den staart van een der dansende visschen te kauwen.

“t Lijkt wel 'n m e n a g e r i e!’, snauwde Jemp, die uitgleed.

Den volgenden morgen vroeg was mevrouw uit het bed. Na een half uur kwam ze zenuwachtig terug naar weer-ingeslapen Jemp, dien ze wakker schudde: ‘O Jemplief... Wat 'n engel van 'n beest... Hij kukelekuut... Hoor je?... O, wat 'n snoet!... Nou moest je 'r ook 'n kippie bij koopen, hè?... Anders heef-ie 't zoo eenzaam!’

Spinnekop.

‘Ik ben zoo altijd geweest,’ zei Jelles: ‘en het houden van bizarre dingen is nu weder oorzaak dat mijn vrouw.... Maar laat ik je de zaak verhalen zònder interrupties. We kunnen er ook wel een panaceetje bij drinken. Dat houdt het leven er in, bij tijden ook de emotie.’

Hij bestelde, ik luisterde.

‘... Mijn waarde,’ begon hij na een poos - hij zei natuurlijk niet, ‘mijn waarde.’ Dat zou zot geweest zijn. Maar in een relaas van dezen aard past geen beter aanhef. Ook is het gebruikelijk zijn vriend in boeken en schrifturen zoodanig te doen beginnen. - ‘Mijn waarde,’ zeide Bernard Jelles, na geproefd te hebben van de Chartreuse-panacee: ‘mijn vrouw was inderdaad een engel, zacht, niet jaloersch, liever niet tè jaloersch, een volmaakte huishoudster, zuinig, ja ik weet zoo-waar niet waar de opsomming harer qualiteiten begint, eindigt.

We waren twee jaar verloofd, verliefd, en ik bezweer je bij alles wat mij dierbaar is, mijn waarde, dat ongenoegen een hooge zeldzaamheid was. Bij eene vrouw met zoovele zeldzame hoedanigheden, was het evenwel ontsierend dat verdrietelikheden in haar leven bestonden, die háár een plaag, mij

van geenerlei waarde waren. Zij sprak Fransch als eene Parisienne, Duitsch, Engelsch met voortreffelijk accent, zij was musicienne, o werkelijk het waren schoone avonden als zij voor het klavier zat en de heerlijke tonen door het geopend venster ruischten; voor 't laatste vind ik niet de juiste woorden, helaas! Kun je je voorstellen, mijn waarde, dat een vrouw van zoo gedegene opvoeding, eene vrouw met diploma Hoogere Burgerschool, een geëmancipeerde vrouw met heldere inzichten, zelfs in de 'sociale beweging' bang was voor... Maar laat ik voet bij stuk houden, niet vooruitloopen op hetgeen ik je zeggen wilde. Op een zomernamiddag zaten we in de veranda; we waren nog steeds verloofd, verliefd, genoten van de buitenlucht. Mijn hand rustte in de hare of de hare in de mijne. Daar wil ik van af zijn. Koeien graasden in het veld.

Plotseling werd zij wit, bleek als 't blad van deze tafel, sidderde, zat als een beeld van smart. Wat is er, wat is er, zei ik, opspringend, doodelijk ongerust. Zij was eerst niet in staat te spreken, wees naar de tuintafel, waarover kalm een kleine, zwarte spin bewoog. Ik begreep niet dadelijk wat zij bedoelde, maar toen zij hare spraak terug had, gilte ze bijna: 'Doe weg dat béést, o, doe 't weg!' Schaterend schoof ik met mijn hand het diertje van de tafel op den grond. Zij werd voor het eerst kwaad:

'Je had hem moeten doden, dat afschuwelijk beest!' zei ze stampvoetend: "k blijf hier geen oogenblik langer zitten met zulk een vies dier op den grond!"

Bijna schreiend liep ze de tuinkamer in. Ik haar na.

'Wel lieve kind,' lachte ik, trachtend haar te zoenen - schoonmama dutte in de andere kamer: - 'is dit een reden om zóó op te stuiven?'

‘Waarom heb j'm niet dood gemaakt?’ zei ze, woedend: ‘k kan die dieren niet luchten. Ik besterf het als ik ze zie.’

Ik kalmeerde haar, poogde haar onder het oog te brengen dat een spin een vriendlijk diertje is, mooi in zijn bewegingen, mooi in zijn arbeid, beestje van merkwaardig intellect. Ik had goed praten. Zij weigerde verder buiten te zitten, verbeeldde zich telkens dien avond de spin e r g e n s t e v o e l e n .

Het was volle zomertijd. Na dien dag ging er toevalligerwijze bijna geen enkele voorbij of een spin was in onze nabijheid. Ik verjoeg ze. Zij werd kwaad omdat ik ze niet d o o d e n wilde. Als zij het zelf maar eenigszins kon, doodde zij spinnen. Liep er een op den grond: haar spits muiltje verplette hem. Sliep er een op den tuinmuur en had ze gelegenheid hem te verrassen, dan drukte zij hem dood, zonder hem aan te raken. Eens toen ik in 't donker gekscherend riep: Een spin! Een spin! viel zij flauw, wilde zij me twee dagen lang niet zien.

Eindelijk in September trouwden we, kennend elkanders gebreken, zoo-ongeveer. We maakten een reisje naar Parijs, over België terug naar Holland. Het waren kostelijke dagen van geluk, geluk waaraan geen einde scheen te komen. Laat ik niet trachten je er eene beschrijving van te geven. Het is zoo dikwijls gedaan en nooit gelukt. Ik droeg mijn vrouwtje, zooals het in wittebroodsweken gebruikelijk is, ‘op de handen.’ Het leven lei voor ons als... maar hier ga ik zoo waar al weder aan 't beschrijven!... Drie weken hadden we gereisd. Nog één nacht zouden we doorbrengen in een kleine plaats - 't doet er niet toe waar - om den volgenden morgen met den sneltrein terug te keeren.

We stapten af in een hotel, ouderwetsch, met beneden gelagkamer, krakend van wit zand, een helderheid om bij te watertanden na het gezwerf in stoffige Fransche en Belgische hotels. Mijn jonge vrouw was moe, verlangde te rusten. De waard wees ons de kamer, een hoog, donker vertrek met massieve deuren, paneelen, zware gordijnen een kamer zooals in een kasteel, als in de *Dame Blanche*.

Ik sliep tot 's morgens zeven uur, dood-op van het geslenter door ruïnes, den vorigen dag. Ik geeuwde, rekte me uit, niet meer in staat te slapen daar het licht van een hoog boograam me precies in de oogen scheen. Mijn vrouw sliep. Zachtjes stond ik op, kleedde me aan, keek door het raam, zag een pracht van een landschap, rotsen, donkergroen, een brokje zuivere romantiek. Toen keerde ik me om om mijn vrouw te wekken. Stel je voor, mijn waarde, dat het bed groot en zwaar was, als het andere in de kamer. Er boven was een hemel van lichtbruine gordijnen, die achterwaarts drapeerden. Ik boog me over mijn vrouw, keek verrast toe. Zij lag met het hoofd in een hoek van het eikenhouten bed, juist in een hoek - en wat ik je zeggen ga, is waar op mijn woord van eer, er was een groote spin, die gedurende den nacht een goddelijk-mooi web gespind had, schuin-heen over haar boofd. Ik sloeg voorzichtig het bedgordijn weg.

De uiterste draden van het net waren gehecht in den hoek van het bed, de andere aan de kanten van het hoofdkussen, zoodat het witte slapende hoofd van mijn vrouw er bijna door omsluierd werd. De spin gleed heen en weer, loopend over de wegstralende draden, schijnbaar niet gehinderd door de flauwe ademzuchtingen uit den open mond.

Ik vond het geval curieus, ongewoon. Je weet ik hóúd van bizarre dingen. Mijn hemel, dacht ik, hoe wonderschoon is deze schepping, hoe phenomenaar het leven! En in verrukking volgde ik de bewegingen van het gracieuse dier, dat van draad op draad klauterde met eene volleerdheid, eene wetenschappelijke berekening dat het mij ganschelijk frappeerde. Het was een net van ongewone lengte met groote vlakken aan de einden. Er was geen enkele onregelmatigheid, geen enkele afwijking. Ik verzeker je, dat er de meest zuivere driehoeken en parallelogrammen waren.

Naar het centrum werd het systeem ingewikkelder, grooter van intellect, kunstiger van samenstel. 'Arme dwaas,' zeide ik tot de spin: 'welk nutteloos werk begaat gij hier. Niet op losse gronden betaamt het te bouwen, niet op ijs, niet op vrouweharten, niet op beddelakens. Ik verwondere mij zeer over uwe lichtzinnigheid. Uw schoone arbeid zal ruwelijk verstoord worden. Uw hand is wijzer dan uw dwaze hoofd. Zoo mijne vrouw gewaar wordt wat gij misdreven hebt is het gedaan met uw leven en mijne rust dezès laatsten wittebrooddags. Weet gij niet dat leedwezen de zonde op de hielen volgt, zoo spoedig zij begaan is. Niet boven het hoofd mijner vrouw is het fundament van uw welvaren. De woorden hebben vleugelen, de muren oogen, de velden oogen - en het is een zot die zijn dolingen getrouw blijft.' Na deze vluchtige woorden, strekte ik de hand uit om de spin te grijpen, maar het deed mij zeer een zoo heerlijken arbeid met sterke handen te verstoren. Ik aarzelde.

Noem het dwaas: ik aarzelde. Zegt niet de Koran: 'Zij die goed handelen, zullen de uitmuntendste belooning ontvangen en een overvloedig

toevoegsel.¹⁾ Noch zwaarheid noch schaamte zal hun aangezicht bedekken. Zij zullen het Paradijs bewonen en daarin voor eeuwig verblijven.' Ik aarzelde. Het was een prachtige combinatie: een slapend vrouwehoofd, eene spin in haar webbe. Niet velen hebben iets dergelijks gezien, iets zóo onvergetelijks, een gelaat, jong, jeugdig, daarboven een glansrijk gesponnen web van een werkzame spin. Maar eindelijk schoof ik voorzichtig een blad papier onder het net, ving de spin op die zich liet vallen, droeg haar vlug henen, liet haar zakken uit het raam, zakken aan het zijden koord dat zij zichzelf voor haar vrijheid spon.

Mijn vrouw was wakker geworden.

'Wat was dat?' vroeg ze ongerust.

Ik vertelde haar op welke zonderlinge wijze een spin haar hoofd had ingesponnen, terwijl ze sliep.

'En ben je daar naar blijven k i j k e n ?' vroeg ze bleekwordend: 'heb je dat zóólang aangezien... terwijl ik met mijn open mond lag... terwijl ik... O! o! o!... waarom heb ik je getrouwd? Wat ben ik begonnen?... Zoo een wreedaard! Was ik maar dood!'

En ze begon hevig te snikken. Mijn waarde Falkland, Marcus Aurelius heeft ergens gezegd: 'De man is een dwaas, die openbaar gekijf maakt tegen zijn huisvrouw, want is zij goed zoo behoort hij haar toe te geven, opdat zij beter worde, is zij kwaad, zoo zal hij haar verdragen, opdat hij haar niet erger make.' Ik zweeg, hoorde het gejammer aan, haar klachten, haar verwijten. Toch meende ik niets sléchts bedreven te hebben...

'En?' vroeg ik, daar hij zweeg.

'Sinds,' vervolgde Bernard Jelles: 'is het niet

1) Het visioen der gelukzaligen.

meer “goed” tusschen ons geworden. Op háár verzoek zijn we drie maanden later gescheiden.

Ik gaf haar liever een schijn-klap in het bij-zijn van getuigen dan dat ik eene vreedzame spin doodde.’

Hij dronk nadenkend zijn chartreuse-panacee.

Sjabbes.

Bram krulde zijn onderlip, het hoofd in denken gebogen. Esther naast het bed, wist er niets aan te doen, betipte de deken met voorzichtig vingergeschuif. Het ademen werd zwakker, zachte kramping van droge lippen.

‘Het loopt af,’ knikte Esther.

Rachel, bij het dakraam, keek nauwelijks naar de bedstee. Haar hoofd stond weggeknakt, de handen leien in den schoot, bewreven elkander. Dat gaf het meeste geluid in de kamer, stug gerucht van vel als de eeltige hand over den polsknokel streek. Het lichaam wiegelde mee.

‘Waar die Semmie nou blijft met den dokter,’ zei Esther weer: ‘die jòngen... die jòngen... die jòngen,’ en ze trok haar hand terug van het bed, dat een bulting van dekens was, zwak bedoezeld door 't rustig licht van het dakraampje.

‘Hij zal z'n spreekuur hebben,’ zei Bram, fluisterend en nóg eens buigend tot bij den verdorden krampenden mond, vroeg hij langzaam, als pratend tot iemand in een diepen kelder:

‘... Joo-zep... Joo-zep... Her-ken je me nog?... Joo-zep... Joo-zep... Ik ben 't... Ik... ben... 't... Ikke, Bram... Bràm... Bràm...’

Maar de perkamenten hulzen der oogen bleven over het wit en de mond beefde lichte huiveringen.

‘Nee,’ schudde Bram, terughoevend in zijn stoel.

‘Wasch 'm dan nòg is met azijn,’ zei Esther: ‘laat 'm nog is ruiken.’

‘Nee, nee, nee,’ fluisterde Bram: ‘allemaal niks... De meester zal daar wel kommen.’

Van het dakraam, glazen huisje tusschen hellingen van rood-zwarte pannen, werd sterker het licht. De zon streepte over het rechtsche dak, dat opkleurde tot dieper rood. Een hel-lichte streep sneed langs het kleine gordijn, in vroolijk geel zettend het versleten touwtje, dat tot het kozijn liep. In de kamerstilte wreef het harde vel van Rachel's hand over den mageren pols.

‘Zoo in-eens... zoo in-eens,’ klaag-fluisterde Esther weer, wier zenuwachtige opgewondenheid niet evenwichten kon bij die rust... ‘en as die jongen nou maar kwam... die jòngen... die jòngen.’

‘k Hoor meen 'k zoo iets,’ luisterde Bram.

‘Nee 't is niks,’ ontkende Esther.

‘Nou maar hij is 't,’ herhaalde Bram, voorzichtig passend naar de deur, verstandig ontledend de geluiden van de lange, donkere trap, die door het huis slang-de, zwart en nauw, voorbij de verschillende deuren. Bram hield den knop in de hand, hoofd gestoken in de schemering van het portaalje. Zwakke dompjes van menschenbeweeg zogen omhoog. Sterkst wies geloop van kleine, trappende voeten met zwaarder schoenengetast er achter. En dat steeg, harder van houtgekraak, niet ophoudend, tweehoog, ook niet bij drie. Bram liet den knop los, liet de deur wegpiepen naar de raamzij toe.

‘Daar is de dokter, oome, oòme,’ hijgde Semmie,

zweetend van 't loopen. Dokter's hooge hoed glimde de trap op, de kromming om, boven het portaal uit.

'Dag juf-frouw... Dag juf-frouw,' gemoedelijk sprak dokter: 'wel, wel, wel, wat 'n klim... Eventjes zitten hoor' -, en tusschen hijgjes door pratend naar de bedstee: 'zoo... zoo... Wafelman... Weer niet erg lekker?... Weer niet lekker, Wafelman?... Even wachten hoor... Puf!... Puf!... Wat 'n trappen...'

'k Geloof dat 't afloopt dokter,' zei Esther, bedrukt.

'We zullen eens kijken... We zullen eens kijken,' geruststellend dokter sprak: 'wel, wel, Wafelman... hoe voel je je, hè?'...'

Vlak bij het bed, hoorend het slijmrig gegorgel, dat tusschen de houten wanden schorde, schrikte hij op, informeerde naar wàt er gebeurd was, hoe lang Wafelman zoo gelegen had, waarom ze niet eerder om hem gezonden hadden... De pols van den zieke rustte tusschen zijn vingers.

Een tien minuten daarna was het afgeloopen. Esther aan de overzij van Rachel, ellebogen gesteund op de tafel, snikte dat 't zoo gàuw gebeurd was, dat die arme, lieve Joozep, die goeie, beste Joozep gestorreve was zonder iemand te herkennen, dat 't zoo'n g e s j i e w e s van 'n man geweest was -; Bram, dofgehoekt in zijn stoel keek naar den grond, oogen knipperend.

De dokter bij het bed, rustig, draaide een portefeuille in de handen, in afwachting van 't goeie oogenblik om-wat-te-zeggen.

Rachel, stroef - nòg had ze geen woord gezegd, wreef de handen, werktuiglijk geschuur.

'Nou maar móéd houen,' sprak dokter, goedig

hetzelfde herhalend, hetzelfde van hier en daar: 'moed houen moedertje... Je moet maar denken, dat wat God doet...'

'Ja-ja,' knikte Bram.

Esther snikte en dokter vouwde de portefeuille open, toeschuivend naar de tafel, waaraan de twee vrouwen zaten.

'En welke dag van de week hebben we?' zon hij, wat vergeetachtig, de dingen goedig herhalend om afleiding te geven zoals hij 't regelmatig dee, hier en daar, hier en daar: 'welke dag van de week, moedertje?'

'Zaterdag,' brom-fluisterde Bram.

'Zoo... jawel, Zaterdag,' herhaalde dokter; 'en de hoeveelste?...'

'De hoeveelste?... De hoeveelste?' praatte Bram na.

'Ja, de hoeveelste... Laat eens kijken,' rekende dokter, het overlijdingsformulier gladstrijkend op de tafel, netjes uit den vouw: '...laat eens kijken... we hadden gister... nee eergister... de twintigste... da's dan de twee-en-twintigste, niewaar... is 't zoo niet?'

'Ja dat zal wel,' meende Bram knikkend.

Rustig van gebaar, op zijn gemak - het zette den praktijkdag in - knipte dokter den zakinktkoker open voorzichtig om niet te spetten, drukte met den langen, witten nagel de tweede dop los, blies zachtjens de inktbel neer die om het openingetje kringde. En met diezelfde gemoedelijke geruststellende zekerheid schroefde hij de zakpenhouder uit het étui, doopte in.

Maar Rachel, die uit haar dofheid scheen wakker geworden, lei de magere hand op het overlijdingsformulier.

'Niet op Sjabbes,' zei ze.

‘Waarom niet?’ vroeg de dokter, verwonderd, denkend aan zenuwachtigheid.

‘Op Sjabbes wordt bij óns niet geschreven,’ zei ze met ernstig kijken naar het tafelzeil, waar het papier vierkantte.

‘Net zoals u wil,’ meende de dokter, inschikkelijk, wel ongeveer begrijpend en het papier toevouwend.

‘Wat'n onzin Rachel,’ zei Bram, nu ook op de tafel leunend: ‘k Zou wel is willen weten wat 't s j a d t ... dokter kan 'r toch niet voor terugkomen... Heb ik gelijk of niet, dokter?’

‘Ja,’ licht-glimlachte dokter: ‘t lijkt me ook wel zoo... máar... máar.’

‘Niet op Sjabbes,’ herhaalde Rachel, stug, kijkend als zag ze vèr-dreigende dingen in den kamerhoek.

‘Maar gebruik nou toch je verstand, Rachel,’ fluisterde Bram, gebogen over de tafel: ‘t mot voor de wet... hoe wou je anders angeven...’

‘Nee, nee,’ zei ze beslist.

‘Wat 'n m e s j o e g a a s ... Wat 'n omhaal,’ viel Bram uit: ‘ik vraag wat 't sjadt?... 't Sjadt niks... As 't niks sjadt, waarom zou je dan niet... Als God wil dat Joozep op Sjabbes sterft, vindt God ook goed dat j'r op Sjabbes kennis van geef...’

Rachel schudde zwiwend het hoofd.

Bram, koppig, drong aan, betrok dokter in het debat: ‘Wat zeg u? Wat zeg u?... Ik ben zoo niet dokter... Ik ben liberaal... liberaal... schrijf U maar gerust, dokter... Wat 'n malligheid! Wat'n-onzin! Schrijf U maar gerust!’

‘Wat heb jij je d'r mee te bemoeien,’ suste Esther: ‘laat 'r begaan... laat 'r begaan.’

‘Wel ja,’ glimlachte dokter, opstaand: ‘kom 't dan maar vanmiddag bij me halen, hè?... Nou moedertje, kalmte hoor, kalmte hoor...’

Zijn voetstappen domperden naar beneden.

Bram, nijdig, bromde na: 'Wat mot zoo'n dokter van je denken!... Mensch je ben gèk!... Wàt mot zoo'n man denken!... Nou en ik ga 't niet halen... En nou doe ik 't ook niet!... Is me dat 'n m e s j o e g a a s ... As je op Sjabbes sterf!... Net alsof je d'r wat an doen kan.'

'En ik láát niet op Sjabbes schrijven,' herhaalde Rachel dof, handen in schoot.

'En wie doe je daar nou 'n plezier mee?' ruziede Bram: 'je maakt 't de menschen lastig om niks...'

'As ze nou wil,' meende Esther: 'as ze nou wil... Wat gaat 't jou an?... Waar bemoei je je toch mee?'

'Kles me niet,' gromde Bram: 'wat mot zoo'n dokter van je denken... alsof-ie je kwajongen is... En 'k vraag wat je 'r mee wil?... Sjadt 't mijn wat? Sjadt 't jou wat?'

'Niet op Sjabbes,' zei Rachel weer, telkens in dienzelfden doffen toon.

'Is 't dan geen mòt?' vroeg Bram, handen spreidend in vragende zekerheid.

'Wat maak jij je nou toch de sappel om niks,' zei Esther, schouder-schokkend: 'Je heb 't toch maar te gaan halen bij den dokter? Wat wil je dan?'

'En ik háal 't niet,' snauwde Bram: 'hoe komt 'n mensch d'r op... As je nou toch wat liberale ideeje heb kom je niet op de onzin...'

'Nou en ik heb geen liberale ideeje,' begon Rachel terug te kijken: 'en ik wil nou niet... En as ik niet wil... dan wil ik niet...'

'Nou da's stom genoeg van je!'

'Maar wat gaat 't jòu an?... Wat gaat 't jòu an?' suste Esther weer: 'laat'r doen zoas ze wil... Wat maak-ie je de sappel om niks...'

Maar Bram gaf 't niet op.

En ze bleven ruzieën bij 't kleine dakraam tot Semmie weerom kwam.

Corrie.

‘Och, u is wèl vriendelijk,’ zei mama.

‘Nee, 't hoeft heusch niet, heusch niet,’ herhaalde Corrie, steunend op de ellebogen in den leunstoel.

‘Nu ja,’ glimlachte hij: “k begrijp wel dat het geen verplichting is - maar 'k heb er nu zoo'n wonder groot plezier in... En als mama 't goed vindt, heb jij 't alleen maar te drinken.’

‘Wel, niet waar?’ vroolijk lachte mama: ‘al die scrupules... die scrupules... Desnoods drink ik óók 'n glaasje mee, niet waar?... niet waar?... Domme meid!... In onze omstandigheden moeten we de trots maar 'n beetje op zij zetten... niet waar?... Hahaha!... Ja, toen m'n man nog leefde... toèn was 't wat anders, niet waar?.... Toen hadden we werkelijk een wijnkeldertje meneer, dat gezien mocht worden.... 'n Cantemerltje hadden we.... superbè!... Maar nu!.... Alles Pompenheimer!.... Hahaha!.... Hahaha!.... Eau-du-leiding.... Hahaha!.... En ik zeg nòg eens, als 't op 't oogenblik luxe was.... Maar 't is geen luxe.... Je kunt 't toch geen luxe noemen als de dokter 't voorschrijft.... Niet waar?.... Niet waar?’....

Corrie, bij het raam van de lage tuinkamer, luisterde met afgewend hoofd.

Het tuintje, gesmoord in hoge houten schuttingen, was triestig en zwart.

'Maar mama,' zei Corrie nog eens, toewendend het bleek-smal gezicht met de groote oogen naar den bezoeker: 'ik hóud niet van port - ik hóud er niet van.... Ach toe, meneer, zend u àsjebliëft niet meer.'

'Laat mij maar begaan,' zei hij vriendelijk, innig van-medelijden, omdat ze elken dag meer afviel.

'Nee heusch niet,' hield ze aan: 'u hebt al twee, nee, driemaal gezonden... We maken misbruik op die manier. Nee toe, mama, animeer mijnheer nu niet... Ik *wil* niet meer hebben.'

Ze zei 't met grooten nadruk. Maar hij glimlachte en mama kwam dadelijk weer los:

'Wel heb je nu ooit!... Nee maar Corrie, wat kun je toch raàr doen... Je maakt me gegeneerd... 'k weet werkelijk niet... Je maakt me verlegen... Wiè animeert mijnheer, malle meid?.... O, ze heeft zoo'n hoofdje meneer!... Precies haar papa... In plaats van meneer te bedanken, ben je toch werkelijk onbeleefd! Wat is dat nu?.... Is dat een manier om je dankbaar te toonen voor meneer z'n attenties... Ik ben er u wèl dankbaar voor.... Want, niewaar sedert de dood van mijn man kan ik geen extravagances maken... Versterking, versterking, zegt de dokter... Jawel, dokter, zeg ik: u hebt 't maar voor 't bestellen!... Die dokters denken dat elkeen biefstuk en wijn en eieren voor 't smijten heeft... Dokter, zeg ik: ik ben al blij als ik mijn kind een varkenslapje kan geven... Is 't waar of niet? Ik heb geen middelen om eieren en port en bouillon en vleesch te geven... Maar dat begrijpt zoo'n dokter niet... Die ziet me geloof ik voor vol aan'...

Corrie keek van haar moeder naar den bezoeker, dien ze een engel vond. Nog nooit hadden ze zoo'n heer op kamers gehad, altijd vriendelijk, altijd attent. Het lange zwarte haar van het meisje struifde neer om de schouders, enkel glanzig zwart met 't teere gehup van den blauwen strik. De opwinding van 't praten had op het hoekig gezicht roode vlekjes gegeven... Als ze maar dũrfde... dũrfde... maar ze durfde niet...

‘Ja, ja,’ knikte Twist. ‘En voelt onze zieke zich vandaag wat beter.’

‘k Ben niet ziek,’ ontkende ze: ‘zoo'n beetje bloed, wat geeft dat... 'k Ben zwak, anders niet, anders heelemaal niets.’

Twist stond op na een poos, wandelde naar zijn kantoor, begaan met het stervend veertien-jarig kind in de lage tuinkamer. Hij had nog nooit een teringlijdster bijgewoond. Dat langzaam, gelaten kwijnen van het meisje, altijd moe, broos, zonder klagen, was hem een fantoom geworden in de weken dat hij zijn kamers bij de nieuwe ‘mensen’ had. En, krap bij kas, liep hij tòch den wijnwinkel binnen, bestelde opnieuw twaalf halve fleschjes witte port.

Anders ging hij meestal van kantoor, tegen 'n uur of tien, naar *Suisse*. Van avond wilde hij op z'n kamer werken. Dat eeuwig koffiehuisloopen hing je bij tijden de keel uit. Zacht opende hij de huisdeur, liep door de verlichte gang naar zijn kamer, stak het licht op, luisterde.... Zonderling leven was achter. Was er iets gaande? Corrie, die hem gehoord had, kwam haastig de gang in, confuus, druk-pratend, met lachjes van verlegenheid.

‘... Is u al thuis, meneer Twist?’

‘Zoo zie je, Corrie... Is de wijn....’

'O jawel.... Ik d`nk u wel.... Ik d`nk u wel... Het waren er twaalf... Ik dank u wel... Gut, wat is u vroeg... U is nog nooit zoo vroeg... Wil ik de gordijnen voor u laten zakken?'

'Wel nee, kind... Je moest al lang naar bed zijn... Heeft de dokter je niet gezegd...?'

'O ja... Ja zeker... 'k Ga ook dadelijk... Wil u de overgordijnen óók neer?'

'Wil je dat wel is laten, zeg... en eens gauw naar achter gaan!'

'Ach wel nee mijnheer... 'k Doe 't altijd... Wil u soms thee of koffie?'

'Vraag aan je mama me een kop koffie te zetten, als 't niet te veel moeite is.'

'O wel zeker... 'k Zal 't aan mama zeggen.'

'En vraag of ze ook wat inkt voor me heeft...'

'Moet u geen pennen?'

'Die heb ik zelf.'

'Anders n`g iets, mijnheer?'

'Nee... Dat jij naar je bed moet gaan; je ziet er moe uit.... Je máma moet 't hier brengen hoor? Jij niet. De gang is tochtig.'

'O da's niets,' lachte ze.

Hij begon 't zich makkelijk te maken, trok z'n jas uit, schikte de kamer tot gezelligheid. In de gang werd geloopt, zachtjens-even 'n gestoot tegen de paraplustandaard, 'n gepiep van de buitendeur. Wat was dat? Daar h`d je 't natuurlijk. Ze hadden zeker geen inkt in huis. In plaats dat nu d`delijk te zeggen! Dan was hij er zelf even om gegaan. De buitendeur stond op een kier. Wat 'n goeie menschen!

'Corrie, Corrie'... riep hij de gang in: 'Wat is dat nu!... Moet je je mama nog om tien uur uitzenden!... Hoor je me, Corrie?... Corrie-ie-ie!'

Geen antwoord.

Dichter bij de deur van de tuinkamer, klopte hij aan.

‘Ben je hier Corrie?... Mag ‘k even binnenkomen?’

Weer geen antwoord.

Verwonderd deed hij de deur open, schrikte terug. Op het bruinhouten kastje stonden de halveportfleschjes in vloeipapier gewikkeld. Twee op de bezeilde tafel, waren geheel leeg, met de tinnen hulzen stuk-getrokken. Er lag een omgeworpen glas naast een kurketrekker en er stond een blikken doosje met Engelsche wafeltjes. Dàt zag hij het eerst. Toen bleef hij met bijna sentimenteele triestigheid kijken naar Corrie's moeder, die in den rieten leunstoel hing, mond wijdopen in snurking, handen geklemd om de leuning. Haar dik gezicht was rood van verhitting. Op 't voorhoofd lag een natte doek.

Twist bewoog niet. De slingerklok tikte, het snurken sleepte zacht door de kamer. Het was alles in eens duidelijk. De portgeur sloeg hem tegen uit de lage, vale tuinkamer, waar de meubeltjes verduwd stonden, waar de nog volle flesschen op het bruinhouten kastje de éénige weelde waren. Kort keek hij. Het was een pijnlijke, brute revelatie. Zonder geluid deed hij de deur dicht, liep op de teenen terug naar zijn kamer. Net bij tijds. De buitendeur plofte rustig in het slot, voeten bewogen voorzichtig in de gang en er kwam even rust.

Dan werd er weer op zijn deur geklopt.

‘Entrez!’

‘Hier is de inkt, meneer.’

‘Breng je 't nu tòch zelf Corrie?’

‘O jawel... u ziet me voor veel zieker an dan ik ben. Malligheid hoor!.... Mama is niet erg lekker... wat hoofdpijn.’

‘Ben jij de inkt gaan halen?’

‘Ik?... Welnee... Hoe komt u 'r op?... Nee da's ook 'n vraag! 'k Mag toch niet in avondlucht!... Nee dat heeft ma gedaan.,. Maar nu is ze wéér niet goed... Wat migraine... De koffie zet ma... strakjes zal ik ze wel binnen brengen... Wil u 'n haarspeld voor 't kurkje van 't fleschje?’...

Bleek, licht-bezweet stond ze in den lichtkring der lamp, perreltjes onder het gepluim van het voorhoofdshaar.

‘Heb je al een glas port gedronken?’ vroeg hij, peuterend in het kurkje.

‘Nee hoor,’ zei ze, hoofdje schuddend, met een rilling van afkeer.

‘Hou j'r dan werkelijk niet van?’

‘Nee... God nee... 'k Vin dat goed net een drankje... Gaat 't?’

‘Ja-wel,’ zei hij, kurkje uitwippend: ‘weet je wel dat 't kwart over tien is, Corrie? Zou je niet naar bed gaan?’

‘Ja ik ga dadelijk... Wil u heelemaal zwarte koffie?’

‘Och eigenlijk wil ik geen koffie.’

‘t Water kookt al.’

‘O kookt 't water al?’

‘Ja 't water kookt.’

‘Wil ik je soms even komen helpen?’

‘Helpen? Nee, die is goed! 'n Heer koffie zetten!... Nee, zoo erg is 't met ma niet... Ze zal er nu wel mee klaar zijn... 'k Zal is gaan kijken... 'k Ben in 'n wip terug.’

De loshangende haren wuifden haar achterna, lichtelijk dansend op de roode blouse.

In 't keukentje hoorde hij haar scharrelen met den ketel.

Oude spookhistorie.

'... Inne...' - verhaalde l ng nadrukkelijk de vrouw van den herbergier: 'inne toen zeije ze, je mot 'r rijst geve fijngemale, dan doet ze geen vuil en slaapt ze beter - onzin hoor! - Toen werd ze zoo branderig as 'k weet niet wat - daar zal je wat van beleve zeije ze - z o'n dik lijfie en z o'n schraal gezichie - maar allemaal klesserij - z o toen Rooie Mie dood was, was 't gedaan - nou is ze razend bij de hand - 't is een heks hoor, niewaar meneer?'

'Of ze,' bevestigde de groote kruidenier.

Het gesprek hokte na al die gruwelijke histories.

"'t Is toch niet goed op de late nacht al die verh le,' zei de kastelein.

'Ach w t, jij ben te mager voor spoke!' lachte de veehandelaar, lach die nadreunde in de holle ruimte van de gelagkamer.

Daarmee begon het getwist opnieuw. De slager, die na was blijven plakken omdat-ie met den veehandelaar wat te verrekenen had, maakte zich driftig. Als-ie 'r nou toch 'n  ed op kon doen dat-ie had hooren kloppen, niet  enmaal maar driem al, dat-ie om de drommel niet suf was en bang heelemaal niet - dat-ie licht opgestoken had en was wezen kijken - en

n i k s hoor - nog geen staart van 'n muis - en dat ie flap daarop, toen die weer in bed lag, had hooren zuchten in 'n hoek van de kamer. De veehandelaar en de reiziger, stadsmenschen, ongeloovig, wijs door de kranten - gossie de kranten maken de menschen tegenwoordig zoo wijs! - zouden nóg niks van spoken gelooven, al kwam d'r zoo een an tafel zitten, wat de vrouw van den kastelein rilletjes gaf van benauwdheid. Voor geen geld zou ze nou de gang zijn ingegaan - ofschoon daar een lamp brandde. Zelfs had ze 'n huiverig gevoel als ze keek in de verdere diepte van de propere kamer, waar de leege stoelen en tafels zwarte schaduwttjes gaven op den witten zandgrond. De hangklok tikte egaal. De groote kruidenier, die op de hand van den slager was, kon óók verklaren datie-wel geen klòppen gehoord had - maar in de woning, toen ze nog leeg stond i e t s w i t s had gezien, iets w a a r a n j e geen naam kan geven, iets dat bewoog en van de eene kamer naar de andere l i e p . Hij had er den veldwachter over angesproken, 'n man die om de weerga niet bang was en mèt de veldwachter had-ie op de loer gestaan en weer hadden ze i e t s w i t s gezien, iets dat licht in de kamer gaf. Nou? Zeg jij nou maar nee. En Mietje van den kastelein was ziek geworden toen Rooie Mie d'r gezoend had. Dat kon 't heele dorp zoo voor de kantonrechter bezweren. De veehandelaar rond en dikbuikig, schokkerde van lachen. Hoe was 't gòsmogelijk, gòsmogelijk van verstandige mense om d'r zoo in te vliege. D'r bestonden geen geeste. 't Was allemaal larie. De een maakte de ander bang en de een vertelde praatjes, die de ander navertelde en zoo kwame de verhalen in de wereld. Allemaal verbeelding. Als Rooie Mie een knap wijf geweest was, had-ie zich graag door d'r late zoene

en d'r hekserij had-ie wel met een stevige grok d'r uit gekrege. Geef me d'r nog maar een vader, zei hij tot den kastelein.

De voeten van Jansen kraakten op het zand van de gelagkamer, toen die naar 't verre-affe buffet ging. Hij wou dat ze nou maar over die historie's ophielde. Verbieje kon-die 't natuurlijk niet: de veehandelaar en de reiziger logeerden bij hem en hoe langer ze opzaten hoe meer d'r verteerd werd.

'Ik herinner me nog best,' begon intusschen de slager weer: 'hoe in '63 - in '63 - 't jaar voor me vaders dood...' en hij deed 'n luguber verhaal van 'n ouwe dame die 's nachts in d'r bed vermoord was, d'r keel a f g e s n e j e , dat 't bloed met 'n plassie onder de deurkier was geloopt en geen moordenaar te vinden. En toen op 'n avond, hier huiverde 't koud langs den rug van de Kasteleinsche, op 'n avond dat-ie wat laat opzat om rekeningen uit te schrijven hoorde die leven voor in de winkel. Hij met 'n bijl in z'n hand naar voor, goed oppassend dat de kaars niet uitwaaien kon; maar n i k s , nog niet zooveel. De deur was goed op slot. Alleen druppelde bloed uit 't lijf van een pas geslacht kalf op de tegels. Maar nou k w a m 't p a s en geen gezond uur zou-die meer in z'n leven hebben als-ie ook maar dat loog. Toen die in de achterkamer terugkwam - ach heerejee niet aan zooveel dacht-ie meer, ware al z'n rekeningen door de tocht op den grond gewaaid en van z'n grootboek ware net zooveel blaren omgeslagen dat 't precies openlag op den naam van M e v r o u w d e w e d u w e P o s t . Wie mevrouw de weduwe Post was informeerde glimlachend de reiziger. Nou natuurlijk d e v e r m o o r d e d a m e , zei de slager angstig-deftig. Dan zal ze zijn komme spoke, schudlachte de veehandelaar, die 'm wat om begon te krijgen; omdat

jij de botten voor vleesch woog, hahahaaa! hahahaaa!

‘Om nou weer op Rooie Mie terug te komme,’ brak de Kasteleinsche het gelach dat haar bang maakte: ‘ze zeggen en as ze zoo iets zegge dan heit 't 'r een gezien anders zegge ze 't niet - ze zeggen dat 't bij tij-je nog op d'r graf spookt... de jonge van Barend die van zijn meissie kwam, zag i e t s w i t s boven op d'r kruis zitte.’

‘Klets!’ lachte de veehandelaar.

‘Voor geen goud gaat 'r een uit 't heele dorp 's nachts naar d'r graf,’ verzekerde de slager.

‘k Doe 't voor minder,’ glimlachte de reiziger.

‘Om 'n rondje,’ wedde de groote kruidenier.

‘Ach-got doen jullie die grappies n i e t ,’ vermaande de kastelein: ‘as meneer zegt dat-ie wél durft is 't ommers genoeg: motte d'r ongelukke van komme....’

‘Z e g g e is de zaak niet,’ hield de kruidenier vol, die eindelijk gelegenheid had om 'n eind aan 't gebluf te maken - de kàle bluf van stadsmenschen -: ‘d o e n . Je kan wel alles met je mond beweren. Ik geef 'n dubbel rondje, als je d'r nou dadelijk heengaat.... maar alléén....’

‘Natuurlijk.... als je maar zegt waar 't is....’

‘Meneer wees nou wijzer,’ zei nog eens de kastelein: ‘t is n i e t g o e d , blij u liever hier.’

‘Ach wat!.... Hoe moet 'k gaan?’

‘t Kerkhof weet-u?’

‘Jawel.’

‘Nou: de dèrde-steen van den ingang. Je kan je d'r nooit mee vergisse: 't is 'n groot hout kruis.’

‘Ja maar, de bewijze!’

‘k Zal 'n kluitje aarde meebrengen....’

‘Nee, ouwe jongen,’ lachte de veehandelaar:

‘die kunstjes kennen wij.... Ik zal 't je zeggen.... Heb je 'n hamer en 'n spijker, Jansen?’

‘n Hamer en 'n spijker?’

‘Ja geef maar op.’

Jansen zocht onder algemeene aandacht in 'n la van 't buffet, had geen spijker wel een kram. Ook goed, meende de veehandelaar.

‘Nou ga jij naar 't kruis van Rooie Mie, hahaha! en spijkert 'r mijn adreskaart op vast. Hier heb je de hamer, hier je kram en hier mijn kaart....

L.B. DIKKERS

Veehandelaar

ROTTERDAM.

.... da's 'n goeie reclame.... hahaha!.... En als je terug ben ga ik met een van die heeren kijken - anders alleen, of de kaart 'r zit. Zit-die 'r, dan is meneer z'n dubbel rondje kwijt. Je kunt ze voor mij wel vast klaar make, Jansen! Hahaha!’

Maar Jansen, angstig, had 't liever niet en waarschuwde. Want niewaar 'n ongeluk ligt in 'n klein hoekie.

Onder gelach en bang gepraat, trok de reiziger de deur toe. Het kerkhof was recht aan de overzij, laagomrasterd door traliewerk. De sterke stomptoren stond in het midden, niet te zien nu door het geweldig donker buiten. Het woei vrij stevig. Om den hoek van de dorpsheberg proestte windgeloei. Overigens was het heelemaal geen spookweer. Kraagop, stapte hij over den keiweg, recht op het hek toe, schouderophalend. Het was weer zoo iets ty p i s c h van dat ganzenvolk, zoo iets grenzen-

loos stom. Als-die kerel z'n twee rondjes met àlle geweld kwijt wou zijn, dan moest-ie maar loskomen. Onverschillig-fluitend, kraag vasthoudend tegen de snijding van wind kwam hij bij het hek dat gesloten was. Aha! Was dèt soms de grap? Maar ze zouden 't mis hebben. Vlug klauterde hij er overheen. De panden van zijn jas wapperden in den wind, klepperden op zijn rug, wat hem onaangenaam aandeed, geen vrees - godbeware - 'n àkelig geluid. Nu uitkijken, als-ie 'n verkeerd graf te pakken had was hij de rondjes kwijt. Goed tellen. Toch wel griezelig dat gerits van verdorde blaren over de paden. 't Déé je wel niks, maar 't maakte je ònbehaaglijk van gevoel, alsof je met scherpe nagels over zij hoorde krassen. Even rondkijken. Achter had je de verlichte ramen van de herberg, twee geel lichtende gaten in den nacht.

De deuren van het hek moesten dààr zijn. Jawel. Het plaatijzer van het slot had-ie te pakken. Nou tellen. Beroerd, maar wààr was toch wel 't gehuiver voor kerkhoven. Lichte griezeling in het donker kwam over hem. Je kon er niets aan doen. Nou an 't werk. Dieven en moordenaars waren hier niet. De rest was onzin. Tastend liep hij vooruit, struikelde, viel op den rand van een zerk wat hem pijn dee, kouden angst in zijn haren sloeg. Zoo'n donker ook! Geen hand breed kon je zien. Zeker z'n knie geschaafd. Eerste zerk. Tweede zerk, derde.

Dèt moest van Roode Mie zijn. Nee. Geen kruis. Wat drommel, had-ie zich dan verteld? Weer terùg naar de deuren van het hek. De d e r d e steen van den ingang. Hij had rèchts gezocht. 't Kon natuurlijk ook links zijn. Voorzichtig, koud-huiverig, schrikachtig, tastte hij nóg eens, strekte de hand

vooruit, bevoelde het kille hout van het kruis. Zachte aaiingen van kou gleden over zijn haar, dat loodzwaar den hoed droeg. De hand met het adres-kaartje beefde. Het doorschoot hem dat hij iets deed wat niet goed was, dat de veehandelaar de kaart er weer af moest rukken als-ie kijken ging, dat 't léélijk was 'n adreskaart van 'n veehandelaar op 'n dood kruis te spijkeren. Tegelijk schrikte hij heftig. De kram was gevallen door gebeef van de vingers. Bukkend, koudrillend door snijding van wind, bevoelde hij den grond, streek een lucifer af, die den scherpen hoek van Rooie Mie's zerk als een weerlichje belichtte, uitgewaaid werd. Tweede lucifer brandde in de roode kom zijner handen, vluchtig, uitgewaaid. Derde eerst wees wáar de kram lag naast dorre opgewoelde blaren. De wind blies bijkant zijn hoed af terwijl hij met driftige slagen de kram door het papier sloeg, drie tikkende, droge metaalslagen op het ijzer, dat het kruis lichtlijk bewoog. Opgelucht, vlug, keerde hij zich om, blij dat 't gedaan was, maar een kreet van rauwe ontzetting gorgelde uit zijn keel. De hamer plompte op de aarde.

I e t s hield hem terug. Hij rukte, werd vastgehouden. Dierlijke angst dreef 't bloed uit zijn hoofd, dat voelde als versteend, zijn armen zwaaiden in 't wilde, zijn stem schreeuwde raspand en gillend. En hij zakte bewusteloos met het hoofd tegen den rand van Rooie Mie's zerk.

Zóo geduldig hadden ze in de gelagkamer gewacht dat zelfs de half dronken veehandelaar stil was geworden. Lang had de oude klok twaalf geslagen. Minste gejoel van den wind deed hen opzien naar de deur. Lamp, rood en spichtig, belichtte de bleeke gezichten. Eerst na een halfuur, bang, dicht op elkan-

der gedrongen, met veel lantaarns kwamen ze buiten, onder den indruk van het geheimzinnig donker. Het kerkhof lag rustig. Ze riepen over het hek. Dorre blaren ritsten tot antwoord. Toen was de veehandelaar 't moedigst, klom over de rastering, bijgelicht door de anderen, ook door de vrouw van den kastelein, die liever mee wilde gaan dan alleen thuis blijven.

Ze zagen den veehandelaar tasten naar het graf en de schommelende lantaarn, die een kruis en een vorm in rooden schemer zette.

De reiziger was dood. Een pand van zijn jas was aan het kruis gespijkerd.

Hijschbalk.

Je kunt het zoo hebben in je leven, dat je den steven deszelve van de eene narigheid naar de andere richt. Ik verzeil deze week van het lugubere naar het hyper-lugubere. Want, nietwaar, pàs heb ik verhaald van een reiziger op verschrikkelijke wijze omgekomen op een grafzerk, zegge op een kerkhof tegen middernachtelijk uur - reken eens aan hoe onplezierig en wat er nou van z'n monsters en orders is geworden! - pàs heb ik welbehagelijk 's mans smarten en angsten geschetst of ik moet - fatum dringt - vervolgen met de ook lang niet ònlugubere historie van 'n kennis van me, die... maar als ik 't dadelijk zeg, is niet alleen de aardigheid, het griezellige, het hui-ve-ring-wek-ken-de er van af, maar word mijn schets belangrijk te kort voor - feuilleton. Dit laatste is steeds een hevig bestanddeel van mijne emotie bij het kneden dezer verhalen.

Mijn kennis Johannes Bok (tusschen haakjes een pseudo) had met Johannes Viator (ook een pseudo) o.m. dit gemeen dat hij 'gansch alleen' was (jonggezel), 'ongenaakbaar' (vier hoog), 'onschendbaar' (voor beertjes), terwijl ook voortdurend 'groot windgerucht om hem was.' Johannes Bok, door

ons Bokje genaamd, was een lange, magere jongen van in de dertig met vlas-bakkebaardjes, bleek gezicht, sterk wellende jukbeenderen. Hij droeg een bril met stalen montuur, leek nooit recht gezond, had althans doorlopend blauwe lippen. Bokje was schilder. In zijn jonge jaren onderscheidde hij zich als klerk op een assurantiekantoor. Later werd hij schilder. Hij schilderde landschappen, stilleven, portretten, dieren, genrestukjes, trachtte daarvan te leven.

Dat zou hem ook wel gelukt zijn: waarom niet? - er kunnen nog héél wat kunstenaars een broodje verdienen aan deze kunstminnende burgerij, die om den drommel geen half werk verricht bij het inrichten van salonnetjes, eetzaal enz. - maar Bokje had een zwak voor overdadige ateliers. Ik bedoel daarmee dat hij zich geen schilder gevoelde, als hij niet zat in een behoorlijk ge-mise-en-sceneerd atelier, liefst een dat er van buiten atelier-achtig uitzag, een atelier waarvan voorbijgangers konden zien dat het een atelier was, niet een romantisch-verborgen onder dakpannen, niet een ergens in een achterbuurt, nee, een atelier, wat je duidelijk atelier noemt, waarbij geen sprake is van meeningverschil.

Ik kende Bokje het eerst toen hij atelier-de in de Pijp. Daar had hij een atelier boven een stal, een atelier zóó groot, dat je niet wist waar Bokje zat als je binnenkwam. Want hij was daarenboven een groot liefhebber van rommel. Zijn atelier in de Pijp had hij zeker een maand 'bewerkt', bewerkt met eerbiedwekkend geduld. Om niet van de collectie lappen te spreken, die aan de wanden gespijkerd waren, had hij de balkenzoldering geheel beplakt met papier van één kleur, welken arbeid ik minstens op een paar weken taxeerde. Dat z'n uitstallingen van vuiligheid, die hij bij uitdragers opkocht: verroeste pistolen, ouwe sabels, potten,

koperwerk. Alles bij elkaar rangschikte hij nèt zoo lang tot 't hem beviel, tot de boel artistiek-slordig was, tot het atelier er traditioneel uitzag: papieren in een hoek, 'n trophee, stukjes Smyrnaasch, matten.

Maar van huis-uit volkomen correct, assurantieklerek, die zooveel jaren in cijfers gegriebeld heeft en met liniaal gewerkt, dee het slordig-artistieke hèm geen bijzonder genoeg. Zoo maakte hij zijn atelier schoon, stoffe zijn étalages, maar herplaatste alles kunstmatig-slordig, precies op dezelfde afstanden en wanneer vrienden iets in d'r handen genomen hadden en 't zoo maar neergezet, was 't hem een gruwel, zou hij nooit weggaan voor alles weer op de plaats stond, al leek die plaats dan een willekeurige. Eerst in de nooit gevarieerde mise-en-scène, met het schijnbaar rommelig décor, kon hij werken.

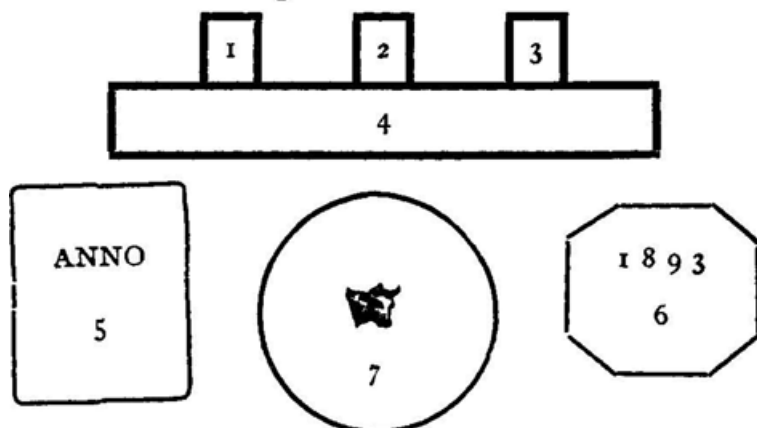
Van de Pijp verhuisde Bokje tweemaal. Zijn ateliers bevielen hem niet. Als hij in de Parkstraat de inrichtingen zag van Bastert, Muller, Israëls - dat wil zeggen de huisgevels waaraan je zoo duidelijk zien kon dat er ateliers waren - had hij 't land, voelde hij zich minderwaardig. Het atelier dee 't 'm. Zoo geschiedde het dat hij op zekeren dag wéér verhuisde en ditmaal voor goed. Eindelijk had hij een atelier in een deftige straat, groot, ruim, goed van licht, atelier dat oorspronkelijk gebouwd was voor een photograaf. Ik voel mij gedrongen dit huis te beschrijven. Het was een hoekhuis met twee heerenwoningen aan de eene zijde, dus ook twee deuren. De andere zijde had één deur die naar het vier-hooge photographen-atelier leidde.

Het was een modern huis, dus een prul. Overmaat van cementen potsierlijkheidjes omkrulden de groote nisramen. Bij de eene voordeur was een steen met inscriptie '.... Eerste steen gelegd door

Hendrika Mops, oud vier jaar....' En in plaats van dak was er voor de variatie een glazen kap met een groot zolderraam. Boven dit raam was een hijschblok, een balk met haak en vlak tegen het buitenkozijn van dit raam had de architect-kunstenaar, gedachtig aan de kunst van den photograaf die hier zou komen te wonen, een medaillon aangebracht van Rembrandt, tusschen twee andere medaillons met de inscripties a n n o en 1893. Om U dit zeer duidelijk voor te stellen, recapituleer ik dat boven het raam de hijschbalk was, terwijl daaronder de positie in plattegrond gebracht was als volgt:

Plattegrond Atelierraam.

- 1, 2 3 = bloempotten.
 4 = vensterkozijn.
 5, 6 medaillons.
 7 medaillon Rembrandt.

Deerlijk vergist zich degeen die vermeent dat iets van het bovenstaand nutteloos is of zal zijn bij het korte verhaal dat nu volgen gaat en 't welk hyper-luguber zijn moet volgens de aanhef, die anders zeer misplaatst ware geweest.

Bokje noodigde ons uit om het nieuwe atelier in te wijden. Hij had pas een pastel verkocht aan een ouwe rhumatische dame, die haar suite nieuw behangen had en wat nieuws ter drapeering nodig had. Toen we boven kwamen maakte het atelier inderdaad een 'echten' atelierindruk. Er was legio rommel en de verdachte hoekjes met een groene pul en een slordig neergevallen doek ontbraken evenmin als de sierlijke warboel op den schoorsteenmantel.

Het wonderlijke voor ingewijden was, dat de 'slordige nonchalance,' zooals Bokje 't zei, hier geheel dezelfde was als in vorige ateliers. Bij dit eerst bezoek werd al verrast gevraagd hoe hij 't hier zou kunnen volhouden. Want nooit zou hij zooveel aan rhumatieke ouwe juffers kunnen verkoopen om de huur van dit eerwaardig atelier te betalen. Maar Bokje had zijn zin. Hij had nu een heuschelijk in- en uitwendig atelier en in minder dan geen tijd wist de heele deftige buurt dat in het huis van Mops een 'schilder' woonde.

Nu kòmt het hyper-lugubere.

Op 't laatst van Augustus wipte ik over naar Bokje, om hem zachtkens te manen (curieus feit: *ik* had vijf gulden geleend.) Bokje zat triestig voor zijn ezel, peuterend aan het jurkje van een stervend kind, welks moeder nog in grondverf schreide. We bonjourden mekander en 't bleek, dat er weinig kans op vijf-pop-rembourseering bestond, want al dadelijk lei hij 'palet' en 'penseel' neer en begon te klagen. Voor het hoge raam, rookend en pratend, luierden we, kijkend over de daken der andere huizen naar pluimen van boomgroen in de verte.

'Geloof jij?' vroeg Bokje plots, 'dat ik óóit iets goeds zal maken?'

Hij zat in het hel-wit licht van den laten namiddag, bleek en bezorgd, glinsterlichtjes op zijn brilglazen, lippen dun en blauw.

‘Waarom vraag je dat?’ - zei ik.

‘Antwoord me maar,’ drong hij aan.

‘Je moet dat zèlf gelooven,’ meende ik ontwijkend: ‘een ander kan je geen gelóóf geven.’

‘Ik geloof niks,’ zei hij dofjes, opkijkend lang naar het blauw van de lucht.

Ik deed 't beste van dat oogenblik, zwéég, keek óók voor me èn naar boven, waar de hijschbalk met de haak pootig in het wolkenblauw beet, een sterke balk en een stevige, zwarte haak.

‘Zie je,’ begon Bokje na een poosje: ‘bij tijden wou 'k dat 'k weer op kantoor zat, nooit iets begonnen was....’

‘Jij hebt véél zorgen, vriend,’ zei ik wereldwijs: ‘je bent in een beertjes-stemming. Daar moet je niet aan toegeven.’

‘Dat kan wel,’ zei hij dof: ‘k ben twee maanden huur achter. Dat haal ik in geen jaren in... Maar zie je... dà's minder... 'k Heb tegenwoordig zoo dikwels buien van... van... komiek idee, zeg... als je denkt dat 'r zooveel ateliers in Holland zijn, hé?... Lieve God, wat 'n geprùts, wat 'n zonde van de verf...’

Lusteloos tegen het kozijn geleund, schellen schitter van brilglazen op velbleekheid, keek hij over de daken.

Maar vijf minuten later praatten we over andere dingen, zooals je dat hebben kunt, over dit, over dat, over nog wat. Later is me 't eindje gesprek, dat ik hier vertel, weer te binnen geschoten.

Ge moet weten dat Lou en Jantje aan de overzij waren komen te wonen. Op een morgen nu, worden we (ik als logé) heel vroeg wakker gemaakt door geschreeuw en geloep in de straat.

Het was in de eerste dagen van September. Lou springt z'n bed uit, kijkt naar buiten, holt de trap af. Ik, nieuwsgierig, slaperig, wip er ook even uit - het was 's morgens vijf - en keek met oogen - die ik natuurlijk zelf niet beschrijven kan - met v e r s c h r i k t e oogen naar de overzij.

Aan de hijschbalk boven het atelierraam had Bokje zich opgehangen. Zijn gezicht was blauwbleek. Het hoofd hing slap-weg. De bril stond op zijn neus.

Links was het medaillon A n n o . Rechts dat met 1 8 9 3 . Het Rembrandtmedaillon bleef onzichtbaar. Rembrandt keek aan tegen de posteriores van onzen dooden vriend. En zoo gedegenereerd was ik toen, helaas, dat ik d a c h t : 'Wat zou het vrèeselijk gek staan als zoo in de hééle straat, huis aan huis, menschen aan hijschbalken hingen.'

Sorrie.

Avonturen van Lou, Sorrie en Samuel Falkland op een gloeienden zomernamiddag.

‘Heeft-ie geen streken?’

‘O hè nee, meneer.’

‘Is-die niet schichtig?’

‘O hè nee.’

‘Bijt-ie-niet?’

‘O hè nee.’

‘Hoe heet-ie?’

‘Sorrie.’

‘Nou Lou, dan maar instappen.’

De staljongen laat de teugels los, ik roep: ‘Allee! Allee-ee! Huup!’, en Sorrie begint werkelijk te lopen.

‘Pas op voor 't hoek-ie!’ roept Lou.

‘Ja,’ zeg ik gepiqueerd. Netjes neem ik m'n draai, stuur links langs 'n groentenwagen, die op den weg stilstaat.

Hé! Hee! Hee!

De voorbijgangers wijken angstig opzij - en zoo waar Sorrie is in draf.

Dit alles vereischt eenige opheldering. Weet dan dat Lou en ik op een akelig heeten achternamiddag op 't denkbeeld komen om een paar uurtjes te ‘toeren,’ maar z o n d e r koetsier.

Het is onplezierig om altijd tegen den glimmenden rug van 'n voerman aan te kijken. Je ziet niks van de natuur, je voelt je niet z e l f s t a n d i g , je bent overgeleverd aan de willekeur en de slaperigheid van een dèrde: Kortom, er zijn van die momenten in je leven, waarin je mannelijkheid in contact komt met de kindermeid op den bok. We huren dus een *panier* z o n d e r koetsier. Als je een paar maal zelf gemend hebt, krijg je verstand van paarden, kun je een behoorlijk gesprek voeren met de stalknechts van 'n circus en je beter onderhouden met de tramkoetsiers.

Voor alle zekerheid geven we den stalbaas formeele instructies. Het paard mag niet schrikachtig zijn, niet bang voor schieten, schreeuwen, gegil van een locomotief etc. Om twee uur komt de *panier* voor en maken we kennis, als boven, met den klepper dien we voor 't eerst z e l f zullen mennen. Van ouderdom van paarden heb ik niet 't minst verstand. Maar Sorrie zouden we onder menschen, onder ons, iemand op leeftijd noemen. De knokels van z'n achterpooten steken als bruine wiggen uit den ribbenrug. Sorrie is schrikkelijk mager. Hij zou niet magerdèr kunnen zijn. Hij is wonderlijk mager. 'Mager maar taai, meneer, net als de hanen.'

Sorrie is in draf. De bewoners van 't dorp kijken ons na, tikken an d'r pet. Je krijgt een welbehagelijk gevoel over je, als je zit in je eigen rijtuig met de zweep recht op naast je en door de dorpingen gegroet wordt. Minstens kon je zoo burgemeester zijn. Sorrie klotst rustig voort. Er ligt iets statigs over z'n botjes.

'Morgen.'

'Morgen.'

We rijden den pastoor voorbij, die bij de kerk een sigaar rookt. Hij kijkt ons ook na en ik laat

Sorrie steviger lopen, om den pastoor te doen zien, dat ik 't wàt goed kan.

Wie beweert dat sturen moeilijk is, spreekt een pertinente onwaarheid. Bij Sorrie althans, heb je maar te roepen: 'Allee! Allee!', wat an de leidsels te trekken en met 'n bevalligen schok, rukt-ie de *panier* 'n eind harder vooruit. De zweep kun je gevoeglijk laten rusten, Daar heeft-ie maling an. Die kent-ie blijkbaar zoo lang en zoo goed dat-ie er geen notitie meer van neemt. Ook hoef je niet mèt bedoeling te sturen. Er is maar één weg en Sorrie houdt precies 't midden. Je kunt er gewoon 'n dutje bij doen.

Als je 't eerst half uur stuurt, denk je natuurlijk dat je leven er van afhangt, vin-je jezelf 'n Piet. Je wijkt een minuut te vroeg uit voor 'n kinderwagentje en bij elke kromming zit je mathematisch aan de leidsels te peueren. Langzaam zakt dat en vooral als je een paar maal prachtig 'gekeerd' hebt, begin je je net zoo op je gemak te voelen als Carré met z'n tien Trakkener hengsten.

Zelfs over twee sterke glooiingen van den weg trok Sorrie den wagen met zeker gemak voort. De stalbaas heeft gelijk, 't beest is niet schoon, maar sterk. Na anderhalf uur zijn we in IJmuiden. Voor het hotel *Wille m B a r e n t s z* stop ik met statie, neem Sorrie bij z'n hoofdstel, héél voorzichtig - eens heeft een paard voor 'n sleeperswagen me willen bijten, toen ik 'm streelen wou; zoo iets blijft je bij - en roep den eigenaar.

'Kan mijn paard hier even gestald worden?'

'Jawel mijnheer.'

'Wat kost dat?'

'Vijf en twintig cent.'

Lou en ik helpen den man Sorrie uitspannen.

Lou niemelt angstig raar. 'Maak in Godsnaam zooveel gespen niet los,' roep ik benauwd. 't Is toch heel gemakkelijk om 't los te maken, maar strakjes weet je niet hóe de boel weer moet zitten. Zoo. Sorrie wandelt den stal in. Lou en ik achteraan om toe te kijken, dat ons paard goed verzorgd wordt. Nu Sorrie in *négligé* staat, is hij niet erg appetijtelijk. Overal waar tuig gezeten heeft, zijn kale, witte plekken en bij z'n oor is 'n open wond van 't schrijnen.

Toch begint ons paard met groote opgewektheid van de ruif te vreten. Aan eetlust schijnt 't hem niet te mankeeren.

We bekijken de sluiswerken, Lou en ik, wandelen een klein end naar de vluchthaven, drinken een glas bier, gaan terug naar den stal. De bediende spant 't paard voor den wagen, Lou maakt ook 'n paar gespen vast, die hij z e k e r weet dat zoo gezeten hebben, maar die de knecht weer veranderen moet en we gaan terug. Volgens afspraak stuurt Lou. Ieder de helft van den weg. Het spreekt van zelf dat *ik* honderd aanmerkingen maak. *Ik* heb ondervinding, Lou weet 'r niks van. Werkelijk begint Sorrie te slabakken.

'Wat stuur *jij* slecht!' zeg ik kregelig.

Het is snikheet en 'k wor slaperig.

't Gaat best,' zegt Lou.

'Niet zoo slaan.'

Sorrie klotst nu nog langzamer dan 'n paard voor 'n Rotterdamschen tramwagen.

'Hij 's lui van 't eten,' zegt Lou.

'Allee! Hoep! Allee!'

Over den heeten weg sukkelen we op een chagrijnig drafje, Lou, Sorrie en ik. We komen boeren voorbij, die met stomme gezichten uitwijken en grinniken. 'Wil je 'n mes hebben?' roept 'r een.

'Allee! Allee!'

'Uitwijken voor de hondenkar! Rechts! Nog meer! Pas op voor de boomen!'

'Hou toch je mond!'

'Je kunt heelemaal niet met 't beest omgaan! Hij staat haast stil!'

'Allee! Huup!'

Als Sorrie de brug van de stoomtram over is, gaat-ie nog langzamer lopen.

'Stuur dan toch b e t e r!' roep ik nijdig.

't Beest is lui,' herhaalt Lou wijsgeerig.

Op eens staat Sorrie stil.

'Wat voer je uit?'

'Hij wil niet verder.'

'Geef mij de leidsels maar!'

'O! Jij kan 't natuurlijk beter.'

'Dát zullen we zien.'

Met de noodige pedanterie neem ik de leidsels, leg de zweep er over en Sorrie die de meesterhand voelt, schokt er goedig van door.

'Zie je,' zeg ik, met kleine, dichtgeknepen oogjes vanwege de zon die me precies in 't gezicht schijnt.

'Wacht maar,' zegt Lou en nog heeft hij 't niet gezegd of Sorrie blijft staan.

'Allee! Hoep! Allee!'

Ik sla er op los, Sorrie kijkt om, doet een paar passen en staat weer. Lou springt uit het rijtuig en gedachtig aan zekere natuurwetenschappelijke dingen, begint hij bij 't paard te fluiten. 'Dat zal 'm hinderen,' zegt hij. - 'Onzin,' roep ik, warm en nijdig.

'Allee! Vooruit! Allee!'

Weer komt een boer voorbij.

'Dat paard is maar magertjes! Wil je 'n mes hebben?' grinnikt hij.

'Stik!' roep ik en Lou roept wat anders.

‘t Beest is op,’ zegt Lou eindelijk.

‘Da’s wat moois! Nog een uur rijden! Allee! Hoep! Allee!’

Lou neemt Sorrie bij het gebit en blijft er naast lopen. Dit helpt ten minste iets. Stapvoets trekt ‘t paard den *panier* voort.

Maar zoodra laat Lou hem niet los, of hij blijft kalmpjes kijken, ongevoelig voor lieve woordjes, streelen, slaag. Hij wil niet meer, hij *kan* niet meer.

‘t Is over halfzes. Het eten staat thuis koud te worden en er is geen sterveling op den weg te zien.

Lou trekt Sorrie voort, ik met de zweep over mijn schouder duw den *panier* van achter. Want we zijn op de eerste glooiing van den weg en Lou kan Sorrie niet alleen naar boven hijschen. De zon brandt vriendelijk op ons neer, op Lou, op Sorrie en mij.

Het is niet bepaald aangenaam een wagen en een paard voort te duwen over een kokendheeten weg. Als ik een paar maal het paard met de zweep aanzet, schreeuwt Lou dat ik hem raak en Sorrie neemt er geen notitie van.

Zoo komen we om half zeven in het dorp. Lou het paard voorttrekkend, dat op z’n pooten waggelt, ik, achteraan, duwend.

Bij den stal kijkt Sorrie ons met z’n bloederige oogen vreemd aan. Wij zijn de eerste passagiers die *hem* getrokken hebben.

Dorpsbarbierin.

Barbierin of Barbierès? Alweer een ingewikkelde quaestie voor den Nederlandschen Kappersbond èn het Taal- en Letterkundig Congres.

Het lage huisje heeft een kleine, groene deur met horren en een venster, half geel gordijn, half ouwbakken sigarenkisten.

Achter een der horren is een bordje van karton met hortende inktletters.

BARBIER.

Boven de **a** plakt een dooie vlieg, onder de **b** is een gedroogde duizendpoot, onder de **r** een vetvlak met filialen.

Falkland klopt aan, opent de deur.

In de groote boerenkamer is een vrouw bezig met een schreeuwende zuigeling.

'Is de barbier thuis?'

'De barbier? Die is dood.'

Komiek antwoord.

'Mor-gen!'

'Hé! Mot u geschoren worden?'

‘Ja.’

‘Daar hèt u den barbier niet voor noodig. De barbier ben ik.’

De logica is niet *striking*.

‘Scheert u?’

‘Gaat u maar achter.’ Bedaard neemt ze een voor een de spelden in haar mond, wikkelt een kleurrijken luier los van het vleezig onderstel des zuigelings. Het kind krijscht erbarmelijk.

‘Zal ik maar niet liever 'n andere keer terugkomen?’

‘Wel nee, mensch. Gijs is bezig in te zeepen in de achterkamer. D'r is meer volk.’

Met de stevige roode handen licht ze het kind op, deponeert den luier op den grond, spoelt de billetjes van den schreeuwleelijk boven een gedeukte groene tijl.

‘Gijs, ben je klaar met inzeepen?’

‘Nog niet!’ roept een jongen.

Falkland gaat in de achterkamer.

In een stoel zit een paars-bonkige boer die door een geel sproetenjoggie bewerkt wordt. Dit moet de slaapkamer zijn. Er staat een eenpersoonsledikant naast de ouderwetsche ladenkast. Voor de alkoven hangen grijze gordijnen. Op de tafel een pruttelende koffieketel. Links, naast het raam, dat uitzicht geeft op een moestuintje met akelig helgele bloemen, hangt de oleographie van een weenenden Jezuskop, rechts een evengroote Maria.

De tranen die op deze oleographieën geschreid worden, vallen het eerst op, groot als peerdrops, bruin als pepernoten. Naast de kast hangt een erg roode, erg blauwe voorstelling van Christus voor Pilatus. Er zijn drie kleuren op deze plaat, blauw, rood en het bruin van de baarden. Tusschen de alkoven, het portret van Koningin Wilhelmina met

opgezette koonen, hevig-zwaar bruin haar, omgeven door een sierlijken rand van rood-wit-blauw. Daaronder een spreukenalmanak, op welker schild een heilige in vol ornaat, geflankeerd door twee glimmende koorknappen.

De paars-bonkige boer in den stoel vertoont een vettige pet, twee groote ooren, twee dichtgeknepen oogjes, een smijdige laag zeepsop, die zijn aangezicht tot aan den handdoek bedekt, een vuilen handdoek, twee beenen, afhangend in pilowbroek, paarse kousen en klompen. In z'n eene hand vlak bij z'n kin, houdt-ie 'n witten scheerbak met water, in de andere een bruin, platgekauwd eindje sigaar, van dezelfde dikte als z'n vingers.

Gijs, de inzeeper, is een geel, bleek joggie met sluiקהaar en bruine zomersproeten. Z'n neusje is roodachtig spits, z'n lipjes zijn dun. Met de rechterhand houdt-ie zich aan den stoel vast, met de linker wrijft-ie den boer in. De boer laat 't zich welgevallen. Alles is bij hem toegesmeerd, zijn ooren, zijn neusgaten, zijn mond. Van tijd tot tijd steekt Gijsje 'n dunnen wijsvinger in den eenen mondhoek van den bonkigen boer en veegt, langs de dikke lippen glijdend, het zeepsop uit de mondspleet, waarvan de boer profiteert om dingen te zeggen als:

'Nou, jij zelder 'n beste worre.' - 'Nou, jij verstaat 't.' - 'Worrie d'r niet moe van, jonge?' Maar dan wordt z'n mond weer toegesmeerd en moet hij wachten tot 't Gijs blijft de zeep opnieuw uit z'n mond te bikken.

Met z'n landerig, slaperig, geel gezichtje doopt 't joggie telkens de hand in den bak, dien de boer vasthoudt. De vijf vingers wrijven om 't knotje zeep en dan plast-ie weer raak, smerend, wrijvend, knoeiend in de smakelijke zeepbulten.

'Moederrr!'

Gijs vingert voor 't laatst het zeepsop uit den grooten mond, zet de zeepbak op tafel.

‘Ik kom!...’

‘Haas je maar niet!’ roept de boer.

Dat doet ze ook niet. Kalm speldt ze den schoonen luier om 't buikje van 't kind, dat niet meer schreeuwt, maar op een zwart speentje zuigt.

De boer wacht geduldig. Een zeepstraaltje zakt langs z'n paarsen nek. Hij heeft 't platgeknauwd eindje sigaar in den mond genomen en probeert er vuur in te krijgen. Genoegelijk sabbelt hij op sigaar en zeepsop.

‘Daar ben ik, Arie.’

Haar nog natte handen droogt ze aan 't schort, waarop pas de zuigeling gelegen heeft. Ze zet 't mes aan op haar hand, terwijl de boer moppen tapt.

.... ‘Nou, maar die Gijs verstaat 't bestig.... Wrijven doet-ie als Zeekwa¹⁾,’ wat de vrouw en Gijs en Falkland doet grinneken.

‘Scheer u al lang?’ vraagt Falkland.

‘Nou, van me kindsche jaren af.’

‘Toch zeker pas na den dood van uw man?’

‘Wel nee, mensch! Hoe kom je op de gedachte? Me man is pas drie weken dood, niewaar Arie. Daar in de bedstee is-ie gestorven. Die kon allang niemeer scheren. Z'n vingers waren te hard van 't werken op 't land. Ze wouen niet van 'm ingezeept worden. Wat heb-je 'n baard van daag, Arie.’

‘Ja, ik zie 'm nog zoo in de bedstee legge,’ zegt de boer.

‘k Geloof da'k jou nog die dag geschoren heb.’

‘Ja, ja. Toen was-ie nog heel goed....’

‘Nie-praten, nou. 'k Zou je snijen.’

1) Sequah.

Op den schouder van den boer ligt een vierkant van natte zeeplappen, waarop ze het mes droogveegt. Er komt heel wat af. Bij elken haal blijft op de lappen een rood-bruin papje, wordt Arie 'n tint paarser.

‘Scheert u ook met de kwast?’ vraagt Falkland.

‘Met de kwast? Nee, daar doen we hier niet an. Da's goed voor de stad, da's onzindelijk - beetje meer achterover - 'n kwast kan je niet uitspoelen, - nee, daar motten we hier niks van hebben.’

‘Hoe gaat 't met de jongste?’ vraagt de boer.

‘Met Mientje? Nou, 'n lekkere dikkert.’

‘'n Gezonde meid, hè?’

‘Precies 't gezicht van d'r vader.’

‘Ze doet gezond in d'r luren ook, hè?’

‘Hoe vraag je dat zoo?’

‘Nou, dat ken je wal ruiken! Ik hè me neus, hoor!’

Ze moet even ophouden. Om z'n aardigheid ligt-ie te bulken, paarser dan straks.

‘'k Hè-me handen goed afgespoeld, hoor.’

‘Doet d'r niks toe. D'r is niks vuil an 'n kind. 'k Ben d'r niks vies van, hoor!’

‘Pas nou op voor je lip.’

Netjes doet ze de laatste halen, voelt met haar rooie handen over z'n paars gezicht of er nog ergens stoppels zijn, knipt 't mes dicht en gaat naar de voorkamer, om versch water voor Falkland te halen.

De boer staat voor een kleinen spiegel, die onder de Christus-oleographie hangt en wrijft met z'n roodzwarten zakdoek het zeepsop weg van z'n ooren, van z'n neus, van z'n mondhoeken en uit z'n nek. Dan steekt-ie z'n platgekauwd eindje op en telt uit 'n groote zwartleeren portemonnaie negen centen op de tafel.

'Geef me d'r vier van 'n cent, jonge.'

Gijs gaat naar het raam voor, brengt vier zwarte dikke sigaren.

'Nou, dag Arie.'

'Nou, dag Klaar.'

Als Gijs in den zeepbak begint te soppen, wordt Falkland onrustig.

Hij is wel niet vies van kinderen, maar te beweren dat 'r 'niks' vies an is, is wat 'sterk.'

'Daar krijg ik weer zoo'n vreeselijke kiespijn,' zegt hij: - "k Zal me liever morgen laten scheren.'

'Wel, wel hoe is 't mogelijk. Daar had m'n man ook zoo'n last van.'

'Geef u me maar gauw wat sigaren.'

'Van de tien of van de vijf?'

'Van de vijf.'

'Beterschap, meneer.'

'Dank u.'

Bewogen wittebroodsweken.

Vroeger is 't 'n timmermanswinkel geweest. Nu zit 'r een smid in. Op de deur, die in grauwe grondverf staat, heeft-ie zelf geschilderd *S m e e d e r i j*. Voor 't linksche raam is een uitstalling van stoffige glazen, bebloemde kopjes en bakken, aarden schotels. Voor 't rechtsche een collectie geëmailleerd goed, petroleumstellen en spaarpotjes.

‘Goeden middag,’ zeg ik.

‘Morgen mijnheer.’

‘Smid, zou je eens willen komen kijken naar mijn schoorsteen. Die rookt zoo.’

‘Rookt-ie zoo? Daar zal ik niet veel an kunnen veranderen. Dat heeft-ie altijd gedaan. Da's werk voor den metselaar.’

‘Zoo, dat spijt me.’

‘t Is heelemaal zoo'n kaduuk huis, meneer. Bij mij rollen de dakpannen zóó van 't dak als 't waait. Kijk daar is 'r een op 'n schotel gevallen.’

‘Daar moet je den huisbaas over spreken.’

‘De huisbaas? Nou, da's 'n lekkere! Da's dezelfde van U. Die doet d'r niks an. Ginder is 't raam d'r heelemaal uit. Ik heb 'r maar planken voor gespijkerd. D'r zou 'n nieuw kommen. Heb U wat gezien, heb ik wat gezien?’

‘Slaap u achter?’

‘Ja, wij slapen achter.’

‘Onder de dakpannen?’

‘Zeg u maar gerust in de open lucht. Toen ik 't huis huurde heeft-ie me 'n kamer beloofd. Toen ik d'r in zat heeft-ie 't vergeten. Dat schot heb ik zelve gezet. Van boven is de boel open. Stoken kennen we niet. En van 't huissie¹⁾ maggen we niet gebruik maken, nou d'r bewoners hiernaast gekomen zijn. Mooi, om zoo den winter in te gaan, niet?’

‘Waar kookt je vrouw dan op?’

‘Op 'n petroliestel.’

‘En doe je d'r niks tegen?’

‘Ach wat zullen wij doen? Voor 'n daalder in de week, maggie blij zijn als je onder dak ben.’

‘Als-die je 'n afgeschut kamertje beloofd heeft en een raam in plaats van die planken, dan heb je 't recht an jouw kant.’

‘t Recht? Wat recht!’

‘Wel ja. Je betaalt 'm niet vóór-die 't gedaan heeft.’

‘Zie je wel, Jan,’ zegt de vrouw, die nu ook in 't pakhuis komt: ‘dat heb ik je ook gezegd. Nou hóór je.’

‘Onzin,’ bromt de smid: ‘dan laat-ie me d'r uitzetten!’

‘Uitzetten doen ze zoo gauw niet,’ zeg ik: ‘dat geeft net zooveel kosten als reparatie. Wil jij den winter in de open lucht ingaan?’

‘O zoo,’ zegt de vrouw. Ze is jong, klein, blond, van 'n jaar of achttien, negentien. Naast den smid in z'n werkkieel lijkt ze een stadsjuffer.

‘Zeg meneer nou ook 's van die andere zaak.’

1) De buitengebouwde ‘gelegenheid.’

‘Ach, leuter nou niet.’

‘Doe 't nou, Jan.’

‘Kan meneer 'r wat an doen?’

‘Je kan nooit weten.’

‘Wat is het?’ vraag ik.

‘Meneer, we zijn in 'n leelijk zaak-ie geraakt.’

‘Hoe zoo?’

‘Met beestenpoeier.’

‘Met beestenpoeier?’

‘Ja, voor vlooiën, kakkerlakken en ander ongedierte.’

‘Ze zeggen ten minste dat 't 'r tegen helpt, maar de juffrouw van de
manufactuurwinkel...’

‘Wat doet dat d'r nou toe, vrouw! Of 't helpt of niet helpt!’

‘Nou als 't niet helpt, is 't nog zooveel gemeener!’

‘Ik begrijp 'r niks van...’

‘Laat mij 't dan ook vertellen. We waren zoowat een week getrouwd...’

‘Twee weken...’

‘Goed, twee weken. Ik sla hier een deksel voor den pastoor. Daar komt 'n meneer binnen. Dat was 'n reiziger. Nee zeg ik, ik koop niks. Je weet nog niet eens wat ik heb, zeit-ie en meteen begint-ie me te vertellen van insectenpoeier, dat 'n mirakel most wezen.

Me vrouw komt 'r ook bij. Die is voor de winkel. Nou, die meneer an 't praten. Nee zeg ik. We hebben hier geen ongedierte. U niet, zeit ie, maar de menschen in 't dorp wel. Niet alle menschen zijn zoo zindelijk als U. U had 'm motten hooren opsnijden! De ademhaling van 't insect dat ging, dat ging kapot. Zei-die niet, vrouw? Ze stikken d'r van. Als je op de spuit drukte wier d'r ademhaling ontstoken. Wandluizen, vlooiën, kakkerlakken, vliegen, muskieten, weet ik veel wat-ie al opnoemde.

Je most kasten en stoelen, matrassen en bedden volspuiten. Ook je honden en katten kon je zindelijk krijgen, niet? En bij planten was 't gewoon 'n mirakel zoo als de luizen doodvielen. Toen vroegdie nog an me vrouw of ze niks had om op te probeeren. Nee, zei ze nog. Nou toen kreeg ik wel trek. Want in de zomer hebben de stadslui die hier kommen - met alle permissie, niet waar, vrouw? Bij de weduwe Brom mot 't erg geweest zijn van 't jaar. Zullen we wat nemen, zeg ik tegen mijn vrouw. Nou wij zijn jonge menschen, wij motten vooruit in de wereld, wij pakken alles an. Neem d'r wat zei-zij...'

'Ja maar meneer...'

'Laat mij nou uitvertellen. Meneer kan toch niet naar twee luisteren. Goed ik koop. Hij praat telkens van 'n gros. Op mijn woord van waarachtig: ik weet niet wat 'n gros is en zeg tot driemaal toe... Een gros is dat niet vier veertig? Ja zegt hij tot driemaal toe. En me vrouw wist 't ook niet. Toen zeithij: teeken dan 't brief-ie.

Teekenen daar hou ik niet van. Maar we waren twee weken getrouwd en dan denk-ie zoo net niet. Nou ik teeken. Op drie maanden zeit-ie. Goed zeg ik. Toen die de deur uit was, zeit m'n vrouw nog:... Jan, hebbie nou wel verstandig gedaan met voor 'n dáálder van dat goed te koopen. Kom mensch - zeg ik, 'n daalder is zoo'n boel niet. Verbeel je nou, meneer, dat we dachten voor 'n daalder te hebben.

Maar daar komt - 't is nou 'n zes weken gelejen - 'n paar dagen later 'n pak, dat ik aanneem. D'r was 50 cent port op. Die betaal ik. Ik maak 't pak open en we kijken als gek van die nota die d'r bij lag. Waar is de nota? Haal de nota 's, vrouw. Hebbie 'r daar? Kijk nou 's hier.'

De smid houdt in z'n zwarte, stevige vingers 'n verkreukelde factuur:

Amsterdam, 5 Aug. 1896.
Den Heer JAN ZANDBERG.

Debet
aan GEBR's AKER.
TELEGRAM-ADRES: AKER.
Voor aan UEd. à contant geleverd:

2 gros doosjes Diana	10	f 28.80
2 gros doosjes Diana	20	f 57.60
2 gros doosjes Diana	35	f 100.80
		—————
		f 187.20

Nou vraag ik u! Nee maar, is dat niet verschrikkelijk? God, meneer, we zijn maar arme mensen. 't Beetje goed dat hier staat, dat steenen goed en die geëmailleerde potten en pannen, is in dépôt. Wat mosten wij met bij de tweehonderd gulden beestenpoeier doen? Reken maar 's uit! Hoe wou je negen honderd... Acht honderd vier en zestig.... kleine en groote doozen beestenpoeier hier slijten. D'r zijn in 't heele dorp zóóveel vlooiën en kakkerlakken niet.'

'Nee,' zegt de vrouw: 'de menschen zijn hier allemaal zindelijk.'

'D'r wonen hier nog geen zestig gezinnen,' rekest de smid.

'Wat mosten wij doen met negen honderd doosies!... Da's hier in geen tien eeuwen te verkoopen!'

'Ja, en 't mot je gebeuren om met zooveel beestenpoeier dat je niet gekocht heb, als je twee weken getrouwd ben, in je maag te zitten!'

‘Hoe kom je dan ook zoo krankzinnig om zooveel te bestellen?’

‘Ik dacht voor 'n dáálder te hebben, mijnheer! Ik teekende zoo-maar. Wat most ik met tweehonderd gulden insectenpoeier doen?’

‘Wat heb je er aan gedaan?’ informeer ik.

‘Ik heb 't heele boeltje weer op 't spoor gezet en an ze teruggezonden.’

‘Toen hebben zij 't pak natuurlijk geweigerd?’

‘Ja mijnheer.’

‘En verder?’

‘Nou, nou leit 't an 't spoor. Zij geven geen asem en nou zal op 5 November d'r wissel van f 187.20 voorkomen. Wat mot ik d'r an doen?’

‘Laat me 't koopbriefje eens zien?’

Hij haalt 't koopbriefje, dat volkomen in orde is en behoorlijk geteekend.

‘Ik weet 't niet, Zandberg.’

‘Ik verdien elke week net zóoveel om van te leven. Hoe moet ik d'r an?’

‘Geeft-ie je heelemaal geen antwoord?’

‘Nee mijnheer. Ik heb ze geschreven dat ik er ingelooopen ben. Want zóó'n bestelling geeft toch geen smid in 'n plaats van 60 inwoners.’

‘We kennen d'r 's nachts niet van slapen, meneer! We zijn nou twee maanden getrouwd. Me man begon werk te krijgen, en nou zoo'n zaak-ie! D'r komt toch wat kijken als je getrouwd bent! 'n Huis waarin je kou lijft en niet stoken mag en bij de negen honderd doossies beestenpoeier. God, God, wat 'n verzinsels! Als 'r weer 'n reiziger bij ons over de vloer komt, trapt m'n man 'm de deur uit. 't Is nog beter vlooiën te hebben dan zulleke zorgen!’

Ik ga verder. Buiten schijnt de najaarszon aan

den blauwen hemel - nee, vrienden er volgt geen 'stemmingslot'. Als ik den sterk-stijgenden weg achter mij heb en omkijk, ligt het kleine plaatsje in een geul van donzig groen. Het is een mooi, rustgevend gezicht, de groene strooken, de witspitsende kerktoren, de roode daakjes, de kraakwitte pleistermuurtjes.

Koebeesten, zwart-en-wit, grazen klapstaartend in de groene, mollige vlakte, spreeuwen vladderen tsilpend. Ja, vrienden, 't is een wonderlijk iets, als je zoo'n stedeke ziet, zoo'n net Hollandsch stedeke en er weet twee menschen in wittebroodsweken met de benauwende zorg over acht honderd vier en zestig doosjes beestenpoeder. De menschen doen raar met elkander.

Ik praktizeer.

Is het volgend misschien méer geschikt voor het *Geneeskundig Tijdschrift*? Je kunt 't zoo net niet weten. Veel geleerden zijn tégen populaire behandeling van wetenschappelijke dingen, meenen, dat het verkeerd is in een krant over medische quaesties te spreken. Maar aan den anderen kant kan het zijn nut hebben, om de resultaten van verschillende behandelde ziektegevallen aan collega's, studenten, semi-artsen, doctoren en proffen mee te deelen.

Hoogaanzienlijke vergadering! Het was de veldwachter, de veldwachter met 't bruine sikkie, die boven den stalhouder woont, de veldwachter - je kunt je er nooit in vergissen, hoogaanzienlijken, er is er maar een, - het was de veldwachter, die informeeren kwam naar een verhuisbiljet, bij die gelegenheid een glaasje klare dronk en een gemeene sigaar van Jantje rookte; het was de veldwachter, die de huisapotheek zag en van advies was dat zoo'n apotheek in een plaats zonder studenten, semi-artsen, doctoren en proffen, in een plaats zonder vroedvrouw of apotheek, van niet gering te schatten publiek belang was.

Zonder direct in geleerdheidspatserij te vervallen, meenden wij hem inlichtingen te kunnen verstrekken over zakverband-etuis, over het u bekende uitstekend middel Jodoform-collodium tegen kleine sneden en over de werking van groen laxeerpoeder. Van het laatste medikament dienden wij hem op zijn verlangen twee eierlepels toe. Het zal u geenszins verwonderen, hoogaanzienlijken, geachte confraters, dat na deszelfs gunstige resultaten, de mare door deze plaats ging van onze veelwetendheid en onze naam naast onze praktijk gevestigd werd. In weinige dagen hebben zich belangrijke gevallen voorgedaan.

Nooit hadden wij kunnen vermoeden, dat een zoo eenvoudige collectie als 'n flessie met boorwater, 'n flessie met chloorzurekali, 'n driehonderd gram bromkali-oplossing, wat valeriaan, wat aether - zeer opgewonden van zenuwen in deze tijd, geachte confraters, - 'n flessie met Jodoform collodium, een met jodiumtinctuur, een met ammonia liquida, 'n doossie met laxeerpoeder, twaalf antipyrinepoeders, 'n meter of tien zwachtel, 'n doos watten, salicylpleister, Engelsch pleister, bloedstelpend gaas, jodoformgaas en een zak pepermunt, - dat een zoo eenvoudige collectie medicijnen en middelen tot zulke schitterende resultaten zou leiden.

Zeer gesterkt werden wij in onze studie door het verwerken van den zak pepermunt. Sedert heeft Kroder, onze kruidenier, de hoeveelheid aangevuld. Wij snoepen, geachte collega's, in dienst der wetenschap.

Ons eerste geval, hoogaanzienlijke vergadering, was 'n man met dikke beenen. Wij vermoedden, dat deze cliënt te veel atomen waterstof en zuurstof in de chemische combinatie van water, in de beenen had.

Genoemde cliënt wilde zijn broek uittrekken om ons het onderzoek gemakkelijk te maken, waartegen wij bezwaren hadden, temeer omdat wij van nature niet van griezelig vertoon houden. Wij hebben vermeend hem naar een dikke-beenen-specialiteit te moeten verwijzen. Gister zagen wij hem aardappelen rooien, waaruit wij de conclusie trekken, dat onze cliënt baat vindt bij onze behandeling.

Het tweede geval was o.i. interessanter, viel althans van dichtbij te controleeren. Er vervoegde zich bij ons eene dienstmaagd, welke niet goed loopen kon door een uitwas aan den grooten teen (linkervoet).

Bij nauwkeurig onderzoek en na den voet behoorlijk geausculteerd te hebben, bevonden wij een eksteroog van vrij aanzienlijke afmeting. Wij hebben dien met jodiumtinctuur gebrand en een stukje van 3 bij 5 centimeter uit den schoen gesneden, op de hoogte van het uitwas. Daarna hebben wij haar aangeraden tegen den avond twee of drie uur lang bewusten voet in kokend water te houden, hetgeen wij haar - na haar pertinente verzekering dat zij nog nooit haar voeten gewasschen had - ook voor den anderen voet in overweging gaven. Voor eenige dagen deelde zij ons mede, dat het gezwel in quaestie nagenoeg verdwenen was.

Het komt ons voor, dat de werking van Jodium in deze en analoge gevallen inderdaad voortreffelijk is. Althans hebben wij een tweede ondervinding opgedaan bij een jonge vrouw met vriendelijk snuitje en aardige bruine oogen. Dezelve is echtgenoot van den groentenboer en klaagde sedert eenigen tijd over pijn in den mond. Eerst werd geen bijzondere aandacht aan haar klachten geschonken, maar op een avond begon zij - hoogaanzienlijke vergadering - zoo liederlijk te kermen, dat wij wel

meenden te doen ons tot haar te begeven. Zij brulde. 'Kalmte, kalmte,' zeiden wij. - 'O! Oau! Oau!' - schreeuwde zij. 'Waar zit-ie?' vroegen wij. - 'Oau! Oau! Hier!' kermde zij.

Wij polsten de plek, door haar aangeduid, met een breinaald die op tafel lag en bevonden dat een kies - wélke konden wij niet zien, daar een mond zoo donker van binnen is - gevoelig was voor de breinaald. Wij hebben haar het hoofd achterover doen houden, hebben even bedacht dat een mond met frissche tanden, zèlfs voor wetenschappelijken appetijtelijk is, en hebben met een penseel de geheele linkerkaak aan de binnenzijde stevig ingesmeerd, daarbij het mogelijke doende om een maagcatarrh te voorkomen.

Werkelijk bedaarde het gekerm na een klein kwartier en bleven wij tot meerdere opwekking en ter psychologische studie nog een uurtje redeneeren bij een kop koffie, tot de echtgenoot thuiskwam. Wij hopen deze proefneming te herhalen, hoogaanzienlijken.

Meer kwaadaardig, gevaarlijk en opzienbarend was de casus van een man, die de eerste symptomen van hondsdelheid vertoonde.

Wij rookten, geachte collega's, een pijp voor het raam. Een zware boer was bezig uit het huis van den bakker meubelen te dragen en die op een wagen te laden. We achten u, geëerde confraters, te hoog en zijn te zeer overtuigd van uw liefde tot de wetenschap, om u met onnoodige details te vermoeien. Maar is voor den geneesheer de kennis van de kleinste bijzonderheden eener ziekte of de oorzaken van een ongeval, niet van het hoogste belang bij de bestudeering van den zielstoestand van zijn patiënt?

Zegt Virchow niet in zijn 'Specielle Pathologie

und Therapie' dat een arts nooit ongeduldig moet worden en evenmin kleine oorzaken en aanleidingen verwaarlozen. Wij wenschen dus te vermelden, dat wij een pijp rookten en dat een zware boer meubelen op z'n wagen laadde. Plotseling schoot een kleine zwarte hond op den man toe. Het beest stond hier reeds zeer ongunstig aangeschreven. Eenmaal, vóór onze tegenwoordigheid te dezer plaatse, was hij een vrouw aangevlogen. Nu beet hij den zwaren boer in diens kuit.

'Jou, kreng!' riep de boer.

Maar hij had het te pakken. Er kwam een kleine toeloop van nieuwsgierigen.

De zoon van den postbode zei, dat as 't hem gebeurde, hij 't mirakel 'n doodtrap zou geven. De bakker zei dat-ie d'r niks an doen kon. De vrouw van den bakker zei, dat de boer den hond opgehitst had, want dat d'r op de heele wereld zoo'n makke niet was. De knecht van den bakker zei dat 't niks gevaarlijk was, dat-ie wel zesmaal in zijn kuit gebeten was. De boer zei, dat-ie 't an de polisie ging angeven.

Wij rookten geduldig onze pijp, hoogaanzienlijken en geven U deze bijzonderheden in kleur en geur om U weder te doen inzien, hoe het volk in tijden van ongelukken en gebeurtenissen nooit den juisten weg weet te kiezen. Na een half uur belde de boer bij ons aan en vroeg ons te spreken. Wij legden onze pijp neer en stonden hem te woord. 'Laat eens zien,' zeiden wij. De patiënt stroopte z'n broekspijp op.

Er vertoonden zich, geachte collega's, een smerige, slijkrige, kapotte schoen met stukgetrokken oogjes, een paarse kous, gestopt en overgestopt, een forsche kuit, twee onderbroeksbandjes en een stuk van 'n eenigszins zwarte onderbroek.

‘Waar heit-ie je gebeten?’ zeiden wij.

‘An me kuit.’

‘Waar, precies?’

‘Hier.’

‘D'r is niks te zien.’

‘Hiér doet 't toch pijn.’

‘Wij zullen je helpen.’

Wij lieten den patiënt nederzitten op onze sofa, legden het been, zonder het aan te raken op een stoel, wierpen een slordige scheut ammonia liquida op de plek die het meest rood zag. De boer wreef 't zorgvuldig in, wat een zwart sopje op zijn kuit gaf. Net zoo lang wreef hij tot het zwarte sopje *in* de huid gewreven was, die daar ter plaatse wonderlijk helder werd.

‘Steekt het?’

‘Nee, dokter.’

‘Brandt het heelemaal niet?’

‘Nee, dokter... zou ik nou dol worden?’

‘Voorloopig niet. Als je been begint te zwellen, kom dan maar weer is terug.’

‘Dank u, dokter.’

Wij gelooven, dat ook dit geval hoogst belangwekkend is. Niet alle dagen worden boeren door het hondje van den bakker gebeten.

Heden werd bij ons gescheld voor een nóg ander geval. ‘Of meneer is kommen wou bij de vrouw van Gijs, die op alle minuten leê.’ Wij hebben den boodschapper vijf en twintig cent gegeven om den ‘meester’ uit de stad te gaan halen.

Mochten zich later in onze praktijk, hoogaanzienlijken, meerdere ingewikkelde gevallen voordoen, dan zullen wij U ongetwijfeld in 't belang der wetenschap daarvan op de hoogte houden.

Hoop.

Ze stond op en kleeedde zich an.

Túk-túk-túk-túk, kakelden de kippen.

'Koest!'

Belabberd weer. De regen gutste over de dakpannen, glee in zabbelende stralen van pan tot pan, met gootjes en spatjes en stuivingen. Je hoorde den wind om de schoorsteenen rukken.

Túk-túk-túk-túk.

'Hoe laat is 't?'

'Hallef tien.'

'Regent 't buiten zoo?'

'Nou!'

'Geef me kousen is an!'

'Hier hebbie ze.'

'Gooi dan toch 't raam open! 't Stinkt hier om niet uit te houen!'

Túk-túk-túk-túk.

Stinken déé 't. Bij 't raam zaten de duiven in d'r hok, op 'n stoel stingen de vier raven; op den grond, tegen den schoorsteen kakelden de kippen, d'r naast waren de drie hanen, op de tafel de kooi met eksters, - maar 't meest van àlles, de meest goddelooze stank was van de reigers. Die vraten visch. Dan lagen de graten in het hok te rotten. Je wer d'r misselijk van.

‘Wat voert die eene reiger uit?’

‘Die lijkt niet erg fiks.’

‘Blijf d'r nou af! Bemoei je d'r niet-mee!’

‘Nou ik doe de graten vast weg!’

‘Blijf d'r af zeg ik-ie! Versta-je me niet?’

‘Maak nou maar niet zoo'n larie!’

‘Jij maakt dat de beesten krepeeren!’

‘Ikke? Wel allemachtig wat 'n leugens!’

‘Kijk me nou die reiger is. Die is zoo an 't verrekken!’

‘Hij zal te veel gevreten hebben.’

Túk-túk-túk-túk.

‘Hebbie gister 't hok van de duiven schoongemaakt?’

‘Dat zie je.’

‘Nee dat zie'k niet!’

‘Doe dan maar beter je oogen open!’

‘Zeg is bè-jij klaar of mot d'r weer....!’

‘k Ben niks bang voor jou, hoor! an slaag wen je ook, as je dat maar weet!’

‘Ik waarschouw je!’

Ze had geen trek om op den vroegen morgen al slaag te krijgen, hield d'r mond, lei 'n krant op de tafel, zette de bordjes en kopjes klaar en ging brood halen.

Op de trap liep ze Piet tegen 't lijf.

‘Morgen Piet.’

‘Morrege snoes. 'k Wou juist bij je kommen. Kè-je Vrijdag, Zaterdag, Zondag meegaan?’

‘Waar na toe?’

‘Den Bosch en Tilburg.’

‘Alle kosten vrij en tien gulden hè?’

‘As altijd.’

‘Nou goed.’

‘Binne de varkens al op streek?’

‘De varrekes?.... Wás 't maar zoover.... Die

groote is 'n krengh... die probeert nog altijd te bijten... Loop-ie niet effen op?'
 'Nou liever niet. Bij jullie stik je van den stank. Hoe kennen jullie 't uithouen om te slapen met zooveel beesten!'

'Mot jij maar 'n villa voor ons huren, zeg!'

'As 't an mijn lag, snoes!'

'Pas nou op. Boven ken-die alles hoore.'

'Nou, Vrijdag, Zaterdag en Zondag, hè?'

'Ja.'

'Dag!'

'Wacht, 'k ga zoover mee. 'k Mot brood halen.'

Beneden bleef ze nog wat kletsen. Nou gauw door-loopen. Wat keek-ie weer zuur.

'Waar ben je zoo lang gebleven?'

'Brood gehaald.'

'Met wie smoesda je op de trap?'

'Met Piet. Hij het me voor Vrijdag, Zaterdag en Zondag angenommen.'

'Kon-die niet bovenkommen?'

'Hij wou niet.'

'Ik waarschouw jou, hoor!'

'Waarvoor?'

'Meer zeg ik niet.'

'Je ben gek, zeg!'

Tùk-tùk-tùk-tùk!

'Niet zooveel melk in me koppie!'

'Bedien je dan maar zelf.'

'As 'k zeg da-jij 't mot doen, dan hè-je 't te doen, versta je?'

'Nou, ik mot niks hebbe van jou kale drukkie!'

Meteen sloeg-ie d'r met z'n zware hand op d'r gezicht.

'Daar! Daar hè-je kale drukkie!'

'Tóch doe 'k 't lekker niet, groote lafbek!'

'Zel je 't doen?'

'Nee! Sla me maar dood! Tegen 'n vrouw hè-je moed hè? Tegen 'n vrouw! Tegen 'n vrouw! Toen Dirrek laatst me partij opnam bè-je in 'n hoek-ie gekropen, hè! Lafbek! Valschert! Geniepige schooier om iemand op z'n oog te slaan!

'k Zel je leere! Om je gebler geef 'k niet zooveel!

'Ik de cente verdienne en slaag toe! Jij heb mooi lullakken, mooi weer spelen van mijn cente!

'Van jouw cente? Van jouw cente! Jij doe wat zonder mijn! Wie het de duive geleerd? Wie het de haane voor 'n kruiwagen geleerd? Jij of ik? Van háár cente! 't Is me wat! Hè-jij de eksters gedresseerd? Weet jij met de varrekes om te gaan? Van haar cente!

Kauwend bleef-ie doorgrommen. Een groote hap en dan binnensmonds.... van háár cente, òch! - weer een hap en een slok thee... van haar cente òch! - weer een hap. Zachies griende ze met veel gesnuiten van d'r neus... Zoo'n gemeene lafbek.... zoo'n vrouwenbeul...., maar dan snort ze nóg in d'r neus. Ze zou 'm toch geen voldoening geven. Eten alsof d'r niks geleverd was. Lekker.

'Kom ruim af.'

De duiven liet-ie los. Ze zatten op z'n hand en pikten 'm. An de kippen gaf-ie ook te vreten.

Túk-túk-túk-túk.

Mop, de groote doffer rippeteerde op de tafel.

'Allo! Up twee! Up twee! Wacht jij mot 'n mep hebbe! Allo! Up twee! Up twee! Kop op! Allee! Up twee! Up twee! Lang-zaam! Langzaam! Tik! Ik zal jou krijge! Hè-je die gevoeld? Als je niet luisteren wil mot je voele! Up twee! Up twee! Goed zoo! Mooi zoo! - Hè-je gezien dattie 't nou doet?'

'Ja.'

'Geef de Krop is an... Zoo... allo! Poot op, poot op, poot op! Tik! Goed zoo, August! Duikelen! Duikelen! Hoep Hoep! Goed zoo!'

Zij zat bij 't raam. D'r oog gloeide. Die patjakker! Mooi gezicht voor de andere artisten. Nou kon Dirrek weer is zien, wat ze voor 'n leven had. Schmink zoo'n oog nou is weg!... Goddank Vrijdag, Zaterdag en Zondag vrij. Niks met 'm te maken. Den heelen dag plezier met de artisten en gezelligheid. 's Avonds effen in je tricot schieten en 'n nummertje met de duiven, de eksters en de hanen. Dan je weer ankleeejen en na blijven plakken met Piet en Dirrek, die d'r wel bij zou zijn....

Túk-túk-túk-túk.

'Up twee! Kom valderappus! Up twee! Poot op! Duikelen! Goed zoo. Mooi zoo!... Kom, leg nou niet te slapen. De bruine zit vlak naast je!'

Over de dakpannen siepelde het water, egale, hokkende stralen, die neerkletsten in de dakgoot. Pannen en water en 'n stuk pijp, anders zag je niks. Effen hoorde je nog 't geschuifel in de Warmoesstraat. Om je dood te kniezen, zullek weer. As 't niet zoo regende zou-ie uitgaan. Nou zat je opgesloten en most je nog koest zijn.

'Zie je nou hoe j'm mot tikken? Kijk-ie of kijk-ie-niet? Als j'm tegen z'n poote slaat tegelijk - zóo - doet-ie 't. Hè-je gezien? Zóó. Hup!'

'Ja - zoo hinkt-ie.'

'Dat zel-die wel afleeren.'

Mop zat op d'r schouer, pikte z'n veeren glad. 'n Beetje je oog betten dan zal 't wel overgaan. Zoo'n Judas! Zooas die de beesten rammelde, zoo sloeg die haar ook. As zij 't groote varreke was, zoo z'm in z'n poote bijte as die d'r hannesde. Wacht maar! Met haar was-die d'r nog niet. Ze

liet zich niet langer koejeneeren. Zij had de beesten. Die waren van háár geld. As die weer sloeg smeerde ze 'm. Wat smeren? Dan sting je an de dijk. Zonder de beesten was je niks. As j'm smeerde most j'm mét de beesten smeren. Hoe kreeg je de beesten? Hij had d'r niks an. Nee maar stel je nou is voor, dat hij d'r mee ging optrejen. Hij in 'n tricot met z'n kromme beenen! Héhhèhè!....

'Wat zit je nou stom in je eigen te lachen?'

'Hinder ik jou?'

'Je doet as 'n idioot!'

'Toch niet zoo idioot as jij!'

'Dat zit nog!'

'm Maar laten kletsen.... as j'm smeerde zonder de beesten, was-die instaat ze aan de poelier te verkoopen. Zoo was-die. Hoe kreeg je ze weg? As-die in 't artisencafé zat kon je 'n kruier laten komen en den boel afdragen. Dan was-ie z'n recht kwijt, kon die d'r niks meer an doen. Van 't slaan had ze wel zesmaal getuigen. As ze de beesten had was ze van 'm af. Maar varrekes. De twee varrekes en de big, die samen zooveel centen gekost hadden. Die kon je zoo maar niet meesjouwen naar 'n andere kamer, die stingen gestald...

Túk-túk-túk-túk.

Kippen dat waren lieve beeste! Wat was ze ook met varrekes begonnen? Of je nou 'n kruier nam of op reis d'r tusschen uit trok - wat gaf 't, as je de varrekes moest achterlaten! Was-die al niet eens van plan geweest om ze an 'n slager te verkoopen? As ze nou maar zóover gedresseerd waren, dat-ze mee op de reis konden, dan hiel je den heelen boel bij mekaar, kon je de scheiding beginnen. Om dan z'n gezicht is te zien! As die dacht d'r gage te krijgen en d'r 'n brief van 'n awekaat gebracht wier. 't Was nou de langste tijd geweest. 't Hing af van

de varrekes. De big die dee 't wel. Maar de groote had kuren. As die niet wou door den hoepel, dan dee die 't niet en je most oppassen voor 'm. Nee maar nou z'n gezicht as die dacht... Hèhèhè!

'Is dat nou uit met je gelach!'

'Mot ik jou permissie vragen!'

'Mensch, je mot naar 't gekkenhuis. Je zit naar de dakpannen te kijken en lacht as of je getikt ben!'

'Nou wil ik!'

De regen begon op te houen. An de wolken kon je zien dat 'r gauw zon zou komen. As-die nou maar wegging. De duiven dee die al in 't hok. Trok-ie z'n laarzen an? Ja. Hé! Wat 'n opluchting. Nog tien blauwe oogen had ze d'r voor over as de varrekes maar gauw klaar waren.

... 'k Ga naar de beesten kijken. Over 'n uur ben ik terug.'

Goddank. Nou scheen de zon ook. 't Leven was nog zoo slecht niet.

Túk-túk-túk-túk.

'Tukke jullie maar jonges. We gaan d'r gauw van door.'

Onaangename brief aan Jan Veth betreffende de oogen van Jac van Looy.

Amice!

Zoet is mij gebleven de herinnering aan een druiligen achter-namiddag, toen gij en nog eenigen anderen mijn zalm uit de bus, mijn margarine-saus en mijn doperwtjes hebt willen verorberen. Ik meen, dat een blikje sardines van zestig cent voorafging. Maar dat doet minder ter zake. Zelfs déze aanhef doet minder ter zake.

Geenszins zoude ik mij veroorloven in dezen brief over minder passende dingen uit te weiden, was het niet dat zalm, mayonnaise-saus en doperwtjes - de sardientjes zullen wij laten rusten - eenig recht geven tot een titulatuur, die u zou kunnen verwonderen. Want dit alles is lang geleden. Ligné Poë is ter ruste en Bady moet ergens dolen in de ingewanden van 'n vaudeville. Na dien eenen druiligen achternamiddag hebben we elkander nog eens ontmoet in de Kalverstraat. Gij zeidet 'Bonjour.'

Ik zeide 'Dag.'

Dat is alles nog heel vriendschappelijk en veroorlooft te amic-èn. Dubbel spijtig treft het, dat deze

kortstondige, bijna-vergeten vriendschappelijkheid binnen enkele minuten door mij 'met voeten getreden' zal worden. Want ik ga u onaangename dingen zeggen, ik kan u kort en bondig verwijten dat gij mét de dochter van de schooljuffrouw en met den smid van hiernaast deze kleine kamer - m'n rookende kachel wil ik niet meetellen - onbewoonbaar maakt.

Genoemde dochter vermaakt zich den heelen dag met 't lied.... 'Soete lieve swartkop, voel is hoe me hart klopt'... Genoemde smid heeft gelijkelijk vreugd in 't leven, klopt, hamert, bonst en zingt kerkelijke liederen. Alles in eenzelfde huis met kwartsteenmuurtjes. Wilt gij gelooven, amice, dat ik geëindigd ben met vermaak te scheppen in 't eeuwige, drensende, schrik-gilletjes-achtige 'Soete lieve swartkop - voel is hoe me hart klopt!' -, zelfs in het robuste kerkgezang, zelfs in m'n rookende kachel en dat ik nòg op dit oogenblik mijn nieuwe pen in hevig bedwang moet houden om u geen onparlementaire dingen te zeggen? - En al kijk je me nou nog zoo an Van Looy; nou maal ik 'r geen sikkepit om en zal 't d'r uit, zal 't d'r uit, zàl 't d'r uit! -

Om dezen toorn te motiveeren - ge ziet dat ik wel zeer kalm ben - moet ik u eerst spreken van 't schoenmakertje. Die hing vroeger over m'n schrijftafel. Twee jaar lang heb ik hem geduld, heeft-ie me gesard, gehinderd, uitgescholden, verweten. Twee lange, lange jaren heeft-ie me begluurd, stroef, ernstig, zonder eenige welwillendheid. Twee oneindig lange jaren fixeerde-die, had-ie me onder z'n wil, vond-ie alles even beroemd wat ik dee, volgde-die me in de kamer, waar ik liep, waar ik stond, keek door den rug van den leuningstoel, zonder één glimlachje, zonder eenige meegaandheid. Als 'r be-

zoek was zat-ie te luisteren, verweet me. Als 'k dineerde loerde-die, verweet me. Als ik luierde, of 'n krant las, of 'n pijp op stak, verweet-ie.

Twee jaar lang, zegge twee jaar heb ik 'm geduld. Een enkelen middag, toen ik met mezelf zat te redeneeren en mezelf overtuigde van iets, dat *niet* zoo was, mezelf gemoedelijk beloog, ben ik woest nijdig op 'm geworden, heb 'm omgedraaid met een welwillend: 'Zoo stik nou maar!' Maar de kijk op het grijze bordpapier, den achterkant van de lijst, de spijkertjes en het etiket van de spiegel- en lijstenfabriek uit de Kalverstraat was tienduizendmaal méér vernederend. Niet waar? Da's toch wel het lamlendigst, als je bang wordt voor een oud, gebogen schoenmakertje, met ouwe, ernstige oogen. Na een paar minuten hing-die weer, keek, loerde, verweet, verwéet. 't Kan me niks schelen van Looy: nou wil ik d'r af! - Twee jaren heeft 't geduurd, tot 'k verhuisde.

Ge zult begrijpen, amice, dat 't schoenmakertje *niet* meer in m'n werkkamer kwam. Je wilt toch op je tijd eens luieren, indutten, komediespelen, m...m...m...ensch zijn. En zònder gezelschap. 't Schoenmakertje hangt nou in 't donker. 'n Vrouwenkop van Knopff heb ik tegelijkertijd vermoffeld. Die hinderen niet zóo erg, maar toch voldoende om 't bij 'n andere rangschikking van dingen die je gewone doen en bewegen meemaken, 'n minder sympathieke plaats te geven. In 't nieuwe huis ging alles 'n week goed.

De dochter van de schooljuffrouw blerde, de smid hamerde. Toen kwam jij. Die Leyds van je in *De Kroniek* was uitmuntend. 'n Mooie kop van 'n energisch ziek man, met mooie triestige oogen. Maar je Van Looy, je Van Looy! Waarom heb j'm niet denzelfden kant van Leyds laten uitkijken? Of den anderen kant? Links en rechts is toch plaats genoeg.

Toen die in *De Kroniek* lag, dacht ik met 'n plezierig gevoel... 'Zóó. Jac van Looy.... Die wil ik wel in me kamer hebben.' En 'k hing 'm op aan de deur, op 'n plek waar geen verf was, op 'n plek die me lang gehinderd had.

Bij 't ophangen dee Jac al 'n geniepigheid. De punaise ging kapot en 'k kreeg 't pennetje in m'n duim. Da's làng niet aangenaam. Als d'r bij zoo'n gelegenheid iemand in de kamer is, zoek je ruzie. Jac keek me an, glimlachte zachtjes, wijsgeerig. Dat was z'n inzet. Van af die punaiseprik is hij in de plaats gekomen van 't schoenmakertje.

Het is de oude historie. Als ik gewerkt heb, ernstig en ijverig en de deur uitga om koffie te drinken - vroeger stond ik eerst op tegen dien tijd - neemt Jac me op met 'n gezicht alsof-ie zeggen wil: kun je je tijd niet beter gebruiken dan met dat geknoei? Als 'k op de sofa lig, kijkt-ie me soms goedkeurend an, soms met een bepaald scheld-expressie.

Ik durf er een eed op doen dat hij me gister voor mispunt heeft uitgemaakt. De oude historie, de oude historie. Je kunt je niet bewegen of hij vernikkelt je. 't Schoenmakertje dee niks anders dan ernstig verwijten, verwijten. Die verweet je al de zonde van de wereld, in 't bijzonder je kleine bourgeois-weelde. Jac van Looy s p o t . Z'n spot is niet grof, niet opvallend, niet lomp. Nee. Almaar fijntjes speldeprikken. Je heele leven, elke beweging lacht-ie uit, als je in de hoek van de kamer staat - minacht-die strakweg als je in dié hoek bent. Met alles bemoeit-ie zich. 't Is om helsch te worden.

Zes-en-dertig maal op 'n dag ben je op 't punt om 'n inktpot over 'm uit te gieten. An 'n zieke vrouw heb je wat eten gezonden. 't Mensch komt je bedanken. 'God zal 't an u vergelden, meneer!'

Wel, alle drommels! Je hebt er niet om gevraagd, 't hindert je zelfs en Jac kijkt star achter z'n brilleglazen met 'n fijn spottrekje om z'n neus, dat je kregel maakt, laat je in eens raak voelen wat 'n vies tafreeltje 't was, jij in je lekkere kamer - zij met d'r bedanken met d'r gemeend... 'God zal 't an u vergelden, meneer!'

'n Vrind die voor jaren naar Frankrijk gaat, komt afscheid nemen. Je hebt samen 'n glas gedronken en dan staat-ie op.

'Nou dag Sam, hou je goed!'

'Nou dag kerel! Steek nog 'n paar sigaren bij je.'

'Blijf maar binnen.'

'Hou je goed hoor. Schrijf me is gauw je adres en hoe 't je bevalt.'

'Nee blijf nou binnen.'

'Doe de groeten an je ouwelui.'

'Dankje. Dankje. 'k Krijg van jou ook is gauw 'n brief, hè?'

'Natuurlijk. Goeie reis.'

Dan 'n paar warme handdrukken. Even nakijken. Deur dicht. Jac van Looy. Jac van Looy. Jac van Looy. Heel serieus ziet-ie je in je oogen, dood-ernstig met z'n pijp in z'n mond en z'n spotlachje. Jac van Looy. Jac van Looy. Als je wat goeds meent geschreven te hebben, lacht-ie je uit. Als je moedeloos hargelt, doorkijkt-ie je. Je bent 'm nooit kwijt. Z'n oogen bemoeien zich met dingen die je voor geen sterveling wil weten, met dingen waarvoor je je geneert: met je familiegeheimen en je beertjes, met je gedachten, je voornemens, je gedroom.

Ja met je gedroom, amice. Als je gedroomd hebt, gesoest bij de loome glijding van wolken en je kijkt om, trekt Jac an z'n pijp en zegt: wees

wijzer. Als je languit gelegen hebt met de gedachte aan dat en dat onderwerp, dat je zoo en zóó wil geven en even door de kamer loopt, glimlacht Jac. Hij glimlacht.

Hij is je levend gevoel van impotentie. 'Ja, zóó wil ik 't doen, zoo zál 't mooi zijn!', roep je warm - waarachtig, wel drie, viermaal heb ik met Jac staan te p r a t e n - en hij twinkelt met z'n eene oog. Als je geeuwt kan-ie je soms vriendelijkgoedkeurend toeknikken. Als je iets ernstigs zit te beweren tegen iemand in de kamer, heb je moeite om uit je zin te komen.

En nu! En nu! Terwijl ik dit schrijf, kijkt-ie me vierkant an. Als 'k even opkijk volgt-ie m'n minste beweging. Als 'k niet kijk, voel 'k z'n oogen die m'n gedachten vóórzien. Als ik lach, kijkt-ie ernstig. Als ik ernstig kijk, lacht-ie.

Met zulke portretten, amice, leg je geen eer in. Heb je dan zelf nooit lust om alleen te zijn?

Kan 't je bevallen om bij alles en alles een getuige te hebben, altijd iemand die je aankijkt, die zich aan je vastzuigt? Kun jij goed werken, als ze je den heelen tijd, bij elke letter, elk woord, elke gedachte fixeeren, bespotten? Als 'n kennis van je zoo iets dee, trapte je 'm dan niet van je kamer af?

Waarom maak jij dan zulke portretten? Als je Leyds links laat kijken, waarom doe je 't dan ook niet met van Looy? Links en rechts is daar geen ruimte meer? Denk je dat 't aangenaam, opwekkend voor iemand is, wanneer de dochter van de schooljuffrouw aan één zij galmt: 'Sien... Sien.... Sientje laat me los!' -, de vriend aan de andere zij... 'Van tingelingeling, van tingelingeling, van tingelingeling!' - en Jac spottend, fijntjes-glimlachend, effen of ernstig door zijn brilleglazen gluurt? Die buste van Israëls in 't Rijksmuseum zou me

niet hinderen. Daar hangt tenminste 'n e c h t e , ijzeren bril op den neus. Maar Jac!

Da's èrger dan de juffrouw met d'r 'soete, lieve zwartkop', èrger dan de smid! Nou kijkt-ie me wéer an, weer met zoo'n strakke zekerheid, weer met 'n spotlach. En omkeeren doe 'k 'm niet. Dat heb ik ééns met 't schoenmakertje gedaan. Dat nooit meer.

Jac blijft hangen, amice. Ik doe 'm niet weg. Maar, 't is de laatste. Ik wil geen portretten *en face*. Net zoo lief hang 'k mezelf op. Als je weer van links of rechts afwijkt, schaf ik *De Kroniek* af. 't Is niet netjes om iemand moedwillig te storen, niet fatsoenlijk. Stoor ik jou in jouw rust, mijnheer?

Met vriendschappelijke groete,

S. FALKLAND.

Ko.

'Hé dág moeder...'

'Is je mevrouw thuis?'

'Mot u mevrouw hebbe?'

'Hou je maar niet zoo onnoozel, ellendige meid! Da's weer wat moois met jou, hè! Allo - dien me an!'

'Mevrouw, daar is me moeder.'

'Laat ze binnen komen.'

'Dag mevrouw...'

'Dag juffrouw... Gaat u zitten... 'k Heb u is laten kommen, om...'

Deur dicht.

Met 'n rood hoofd, angstig, bleef ze bij de deur staan. Maar moeder kende d'r, dee in eens de deur open en zei, nijdig:

'Mot je an de deur staan luistere?'

'Ik luister niet.'

'Ga naar de keuken, Ko,' zei mevrouw.

Deur dicht.

Langzaam liep zij de gang door, knielde, trok den looper recht, raapte 'n blad van 'n ui op, bleef effen sufferig gejaagd zitten, kijkende met schuwe oogen in de lichtplas boven de huisdeur, wreef 't zwarte haar glad, luisterde naar de gedempte stem-

men, stond moeilijk op en ging verder met het schillen van de aardappelen. In de zwartgroevige vingers wentelde de aardappel. 't Mes snee 'r door afbrekend de schil drie-, viermaal. Ze beefde van opgewondenheid. Nou de pitten. Effen luisteren. Niks. Nog 'n pit... Wat zou ze nou... Nog 'n pit... Dat was moeder d'r stem... Plomp. In de emmer. De spetten vlogen in d'r gezicht. Nog 'n aardappel... Hadden ze ruzie?... Watte?... Nee... Nou praatten ze weer zachies... Au!... In me poot gesneje... Effen onder de waterleiding houen... Wat je dat stéékt... zoo'n bot mes en nóg snije... D'r leit net 'n eindje sigaar van meneer op 't bord... 'n plakkie tabak d'r op... Dan bloeit 't niet meer... As je in de achterkamer ben, kè-je alles hoore... Staat de deur ope?... Effen 'n douwtje... Het ze 't gehoord?... Ze houe d'r mond... Nee... Ze praten weer... Zachies andouwe... Nou op je kouse...

Gebogen achter de glazen deur, luisterde ze. D'r sprak niemand. Ze hoorde alleen d'r eigen adem door d'r neus snuiven. Dàt was mevrouw:

‘Denkt u 't ook niet, juffrouw?’

‘Ja. Ja.’

‘De meid is niet goed bij d'r hoofd. Soms doet ze zoo raar. Laatst laat ze de hondjes uit, doet de deur open en blijft binnen staan. Ze heeft 'r niet eens erg in dat de hondjes in de gang vuil doen. Ik kom an en zeg: Ko, wat voer je nou uit? Toen kijkt ze me suf an en zegt: Dat heb ik niet gezien. Nee maar, nou vraag ik u!’

‘Ja, Ja. U zal wel gelijk hebbe.’

‘Vanmorgen kom ik om halftien benejen. Nou mot u weten dat ze om halfzeven is opgestaan. Wat denk u dat ze gedaan had? Niet zooveel. De kachel was nog niet aangemaakt’...

‘Wel, wel, wel’...

'... De vuile koppies van gisteravond - meneer en ik drinken thee voor we naar bed gaan - stonden nog op tafel... De keuken lag net zoo... An de gang had ze niks gedaan... Ik zeg tegen d'r: wat heb je nou uitgevoerd?... En dan mot u die leugens hooren - 'k Heb de voorkamer gedaan, zegt-ze. En de kachel, zeg ik - Die heb ik aangemaakt, zegt ze. Maar mensch zeg ik: sta je me nou in me gezicht voor te liegen, zie je dan niet dat j'm heelemaal nog niet uitgehaald heb? En dan blijft zij volhouden dat-ie weer uitgegaan is. Nou vraag ik u, nou vraag ik u, wat je daarvan denken mot?'

'Ja, 't is 'n onhandelbare meid vol leugen en bedrog.'

'Nee. Dát geloof ik niet, juffrouw. Ze heeft 'n goed karakter'...

'n Goed karakter? 'k Ken d'r zooveel langer mevrouw. Toen ze bij me thuis was, most 'k d'r ransle tot ze d'r bij neerviel!'

'Ja, ziet u, dat vin 'k nou juist niet de goeie behandeling. Ze heeft me verteld dat u d'r eens zoo geslagen hebt, dat ze bloed opgegeven heeft'...

'Zoo'n gemééne leugenaarster. Da's nog nooit gebeurd. D'r vader heeft d'r is 'n slag met 'n stuk telhout gegeve, toen-ie d'r met 'n soldaat had zien loope. Zoo jóng as ze is met 'n soldaat! Is dat geen schande voor 'n meid van nog geen zestien? Net waar u over klaagt, hebbe wij altijd over te klage gehad. Als 'k d'r uitzond om 'n half pond zout om 't hoekie, bleef ze drie kertier weg. Dan wer ik giftig en sloeg d'r om d'r oore. 'n Half uur later was 't weer net 'tzelfde. Ze maakte me bij tijen regulier krankzinnig. Hoeveel tijd heb je noodig om 'n vloer, zoo groot as deze kamer, te dweile? Dat doe je toch in tien minnuute, niet? Nee, as ik

terug kwam van me boodschappe - om half een ga 'k 't ete brenge an me man, die vast werk het an de have - lag ze godbeterme nog op d'r knieë, was ze nog niet zóover gevorderd.'

'Ik weet 'r alles van. 'k Heb me tienmaal kwaad gemaakt, twintigmaal. Ko, je mot geen vuile pannen in de kast zetten; Ko, je mot niet zooveel soda gebruiken; Ko, je mot heet water nemen voor je vaten; Ko, je mot 's morgens meneer z'n laarzen poetsen... Denk u dat ze d'r iets van onthoudt? Kijk nou is hier. Toen 'k u de briefkaart schreef, dacht ik: dat zal ik nou is an d'r moeder laten kijken. Dat heb ik voor u weggezet. Wat zeg u van zoo'n schotel? Die heeft ze gewasschen. 't Vuil zit 'r zo angebakken. Kijk dat bord is. Da's toch niet te doen! 'n Schaal, die de hondjes schoongelikt hadden, had ze zoo maar in de kast gezet. Da's om 'n ziekte op je hals te halen!'

'Zou u d'r nog niet wat willen houe, 't nog is probeere?'

'Nee, juffrouw, 't spijt me waarachtig voor u. Twee heele maanden heb ik 't volgehouden. Me huis is van boven tot benejen vervuild. 'k Dacht bij mezelf: 'k zal d'r wat werk uit d'r handen nemen. 't Hielp niks. Nou, gister kwam meneer thuis, vroeger dan anders. Ik lag de keuken te dweilen en Ko zat in de kamer te naaien. "Wat's dat voor gekkenhuis," zei meneer: "mot jij de meid spelen en de meid mevrouw?" Nou, meneer had al zooveel van d'r gezien dat-ie zei nou is 't uit. Niks kan ik an d'r overlaten. De aardappels schilt ze zóo dik en ze snoept'...

'Ja, dat ken ik van d'r.'

'Ze krijgt hier behoorlijk te eten, van alles. M'n man is zoo overdreven, dat-ie zelf niet meer vleesch neemt dan de meid. Mot ze dan nog snoepen?...

Ik zeg u, ze is niet wijs. Ze is niet wel bij d'r hoofd. Heeft ze vroeger typhus gehad?

'Tiefus..... en wat al niet meer. Drie keer is ze ziek geweest. De laatste keer kwamme d'r zulleke stukke uit d'r neus'....

'Me man zegt, dat u d'r niet meer moet slaan. Hij raadt u an met d'r naar 'n dokter te gaan, naar de een of andere polykliniek. Maar u moet d'r niet meer slaan. Beloof u me dat?'

'Nee. Dat beloof ik niet. 'k Zou liegen as 'k 't wél beloofde. Al z'n leven lang is ze 'n straf voor ons geweest. Van middag zeg ik nog tege me man toen 'k 'm 't eten bracht: as ze dood is zelle we eerst rust van d'r hebbe. Dat zeg je wèl, zeit-ie. En d'r nou weer in me huis terug te nemen! 'k Zei tege me man: die mense motte gek of goed zijn, dat ze 't zoo lang met d'r uithoue. Ik wil d'r niet meer over me vloer hebben. 'n Meid van zestien jaar nog te vrete te geven! Je bent blij als je 't voor jezelf heb. 'k Zal d'r wel krijge! Ze zal d'r van luste!'

'Kijk nou is, vrouw Langelaan, ik wil niet dat je d'r schade bij hebt. Je kunt hier tweemaal in de week komen schoonmaken. Maar je moet d'r niet slaan. Vroeg of laat moet ze naar 'n gesticht, zegt me man. Hoe meer je d'r slaat, hoe suffer ze wordt.'

'Nou ik beloof niks.'

'k Laat je niet weggaan, of je moet 't beloven. Slaan helpt niks bij 'n meid van dien leeftijd. Zaterdag zal ik d'r d'r weekgeld geven en 'n week toe....'

'Nee, draag u dat maar an mijn af. Zakgeld versnoept ze toch. In die twee maande hebbe we nog geen gulden van d'r gebeurd'....

'Wil u 'n glas bier?'

'Alsjeblief.'

'Met suiker?'

‘Alsjeblief.’

‘O. D'r staat weer geen één schoon glas in de kast. Wil u is effen op 't belletje drukken?... Waar blijft ze nou?... Ko!’

‘Ja, Mevrouw.’

‘Waar zijn al de glazen?’

‘Een staat er op de waschtafel, één....’

‘Reken nou maar niet! Maak 'r een schoon en breng 'n fleschje bier mee.’

‘Ja, mevrouw.’

In een wip was ze terug, zette, zonder d'r moeder an te kijken, het glas en het bier neer.

‘k Zal 't effen nadrogen. Zeker heeft ze 't weer met 'n vette doek gewreven. Veel of weinig suiker. 't Is hier warm niet? 'k Zal de glazen deur wat open zetten. Achter is de slaapkamer. Wat valt d'r eigenlijk te doen in zoo'n klein huishouen, niet waar?’

Vóór bleven mevrouw en moeder praten.... Nou kon-je niet meer luistere.... De aardappel schuurde in haar hand. 't Blaadje rood-doorweekte tabak op den wijsvinger viel af, op de aardappelschillen. 't Stompige mes hield op, midden in 'n dikke schil. Soezigerig keken haar oogen naar 't emmertje an de voeten, groen en rood, met de wit-gele aarpels in 't water. - Ze had d'r al zesmaal de dienst opgezeid. - Was 't nou méenes? - 't Zou niét meenes zijn. Ze zou 't nog wel is probeere. Weer naar d'r moeder terug? En opgeslote zitte vier hoog - Met de dakpanne voor je en de stinkende goot en de bloempotte an de overzij en de rook uit de schoorsteen en de dooie kanarievogel, die niet meer zong. Waarom most ze weg? Dee ze niet alles? Kon zij 't hellepè dat'r hoofd zoo raar voelde, zoo vol, da-ze niet alles kon onthouen. Was d'r keukenfornuis niet netjes gepotlood. In 'n

gestig? In 'n gestig... Ze was toch niet gek. Zouen ze d'r in 'n gestig stoppe bij krankzinnige mense.... Hoe deeën die?.... Zeker as wilde beeste.... Nou maar dat déé ze niet. Zachies begon ze te huilen, met d'r gezicht in d'r gore keukenschort. In 'n gestig! In 'n gestig.... De snikjes reutelden door d'r moeië hoofd.... Werkte ze niet van 's morgens zeven tot 's avonds tien.... Had ze gister de sloope niet gezoomd.... Zaterdag naar d'r moeder.... geen vleesch meer elleke dag.... geen vleesch en groente en wat na.... Ogotogot!.... Tèlkens weer die misselijke aarpels met aarpelnat.... en de rooie dakpanne en de stinkende goot... en slaag as ze 't minste dee... Hadde ze d'r niet kapot gebeukt.... had ze één keer niet bloed opgegeve, al hiette ze 't liegen?.... Vandaag Donderdag.... Morrege Vrijdag.... Overmorrege Zaterdag... Nog driemaal 'n stukkie vleesch... Dan aarpels met aarpelnat... Ogotogot!... Waarom most de rijkdom alleen vleesch vrete....

De kamerdeur ging open. Met 'n angsttrek zat ze rechtop, schilde den aardappel af, 'm niet ziende door de dikke, natte oogen. Nou de pitten. Pik. Pik.

'Kun je d'r uitkomen, vrouw Langelaan?'

'Jawel mevrouw. Dus Maandags en Donderdags kom ik heele dagen?'

'Heele dagen, met den kost.'

'Best mevrouw.'

'En dan betaal ik u de twee weken, hoor u.'

'Best mevrouw.'

'En je belooft me, dat je d'r...'

'Nou daar zal ik is over denken.'

'Dag juffrouw.'

'Dag mevrouw.'

'Ko, wil je 't vuile glas is weghalen?'

'Ja mevrouw.'

**De zeven vette dagen.
(Blijspel-ontwerp).**

Een zindelijke kamer, driehoog, in een buurt, grenzend aan een deftige gracht. In de bedstee een kraamvrouw met een schreeuwende zuigeling.

Eerste vette dag.

De kraamvrouw. Binnen!

Het dienstmeisje. Ben ik terecht bij vrouw Blok?

De kraamvrouw. Die ben ik.

Het dienstmeisje. Mevrouw van Sant zendt u wat versterkends.

De kraamvrouw. Mevrouw van Sant... van de gracht?

Het dienstmeisje. Precies. Zal 'k 't maar is voor u uitpakken?... 'n Lekker stukkie vleesch en wat erwtjes en wat aardappelen en 'n stukkie taart... en 'n halve flesch wijn.

De kraamvrouw (verrast). Duizendmaal dank! Duizendmaal dank!

Het dienstmeisje. Mevrouw het gezegd dat 'k maar zolang moet wachten, tot u 't gegeten heb. Dan kan 'k de schalen weer meenemen. Da's makkelijk voor u niet? Wacht ik zal u effen helpen.

Geef mijn 't kind maar. Ach, wat 'n dotje, wat 'n lekkere dikke koonen. - Smaakt 't? - en wat 'n haar al! Hoe oud is 't?

De kraamvrouw (gulzig etend)... tien dagen.

Het dienstmeisje. Tien dagen? Je zou wel zeggen 'n maand!... Mevrouw hoorde dat u nog zoo zwak was... Smaakt 't?... Is 't wel goed om kinderen zoo vroeg 'n mutsje op te zetten? Zweet daar 't hoof-ie wel bij uit?

De kraamvrouw (etend). Zoo hè ik 't met me vijf andere kinderen altijd gedaan.

Het dienstmeisje. Dodo!... Dododo! Dodo!... Heb u al vijf kinderen?

De kraamvrouw. Hier naast me legt d'r nog een, twee zijn d'r dood en twee leggen an de overkant... Wat 'n heerlijke saus!

Het dienstmeisje. Mevrouw het 't zelf gebakken.

De kraamvrouw. Zeker rijke mense?

Het dienstmeisje. Ze houen drie meiden... Mot je dat vleesch nou zoo uit je hand eten, mensch! Is d'r geen mes?

De kraamvrouw. Vleeschmessen hou 'k 'r niet op na, hihihi!... Wat 'n goddelijke maaltijd!... U mot mevrouw duizendmaal bedanken. Geef u mijn 't kind maar weer. Hè, dat heeft me goed gedaan.

Tweede vette dag.

De kraamvrouw. Binnen!

Het dienstmeisje. Daar ben ik weer. 't Is vandaag wat later geworden met de wasch. Wacht. Ik zal 't kussen effen opschudden. Zoo goed? Geef mijn 't kind maar weer.

De kraamvrouw. Zou gehakt niet wat zwáár voor me zijn?... Nee?... Wat 'n lekkere tuinboontjes! Zeker uit de bus, niet?... Daar wor je 'n ander mensch bij.

Het dienstmeisje. Morgen zal mevrouw weer 'n half flessie wijn zenden... Wat is me dat kind gegroeid! Is 't dóór onder 't armpie? Ach God, wat 'n schaap. Wat doe je daar tegen?

De kraamvrouw (met vollen mond). Da's de schuld van buurvrouw die d'r gebakerd het!... Wat mot je d'r an doen?

Het dienstmeisje. Je steekt 'n gloeiende pook in water en laat 'm d'r in tot-ie koud geworden is. Met dat water wasch je 't kind onder 't armpie en dan goed poeieren. Geen wonder dat 't zoo schreeuwt! Nou! Dodo! Dodo!...

De kraamvrouw. Hoeveel kinderen het mevrouw?

Het dienstmeisje. Geen een.

De kraamvrouw. Drinken ze bij jullie elken dag wijn?

Het dienstmeisje. Meneer en mevrouw wel. Wij hebben bier in de keuken.

Derde vette dag.

Het dienstmeisje. Goeden avond, slaap u?

De kraamvrouw. Wel nee. 'k Lag naar de klok te kijken.

Het dienstmeisje. Ben 'k dan zóó laat?

De kraamvrouw. Nee, je ben vroeger dan gister. 't Is zoo gezellig om naar de klok te kijken, als je warm eten wacht.

Het dienstmeisje. Vandaag is d'r wat extraas. Kijk is.

De kraamvrouw. 'n Kippenpoot met appelmoes. Daar ga ik nou is góéd voor zitten.

Het dienstmeisje. Wie past je nou eigenlijk op? 'k Zie hier nooit iemand over de vloer.

De kraamvrouw (happend en kluivend). Me schoonzuster komt 's middags een paar uur en de buurvrouw van benee komt wel is kijken. As die

d'r niet waren! Na vieren zie 'k zelden iemand tot me man om acht uur van z'n werk komt.

Het dienstmeisje. Verdient-ie goed z'n brood?

De kraamvrouw. Nou heeft-ie nèt drie weken vast werk. Volgende week krijgt-ie gedaan.

Het dienstmeisje. Wat doet-ie?

De kraamvrouw. Grondwerker.

Het dienstmeisje. Wie maakt z'n eten klaar als je niet bij de hand ben?

De kraamvrouw. Me schoonzuster. D'r valt niet veel om klaar te maken. Wil je geloooven dat me dat opknap!... Eten jullie elken dag zulke lekkere dingen?

Het dienstmeisje. Pas op je morst saus op je hemd.

Vierde vette dag.

De kraamvrouw. Ja!

Het dienstmeisje. Zoo zit je op? Nou da's vooruitgaan, hè?

De kraamvrouw. De dokter was om twee uur hier. Die zei, je kunt nou wel wat opzitten. 'k Voel me moe hoor. Als me man maar gauw komt, om me te hellepen.

Het dienstmeisje. Nou, dat kan 'k ook wel. Zal 'k je rokken losmaken? Mensch wat ben je mager. Hoe kruip je in de bedstee?

De kraamvrouw. Zet nou den stoel bij 't bed. Zoo. En nou 'n steuntje. Hè! 'k Dank God dat 'k leg. Wat ben ik moe. Wat bèn ik moe. Voel me handen is warrem zijn van de koorts.

Het dienstmeisje. Zit je zoo goed tegen je kussen? Dat zal je wel lusten, hè? Heb je geen trek?

De kraamvrouw. Wat zit 'r in?

Het dienstmeisje. Een biefstuk met twee spiegel-

eieren. Hou je van spersieboontjes? En dan is 'r hier nog een half flessie wijn.

De kraamvrouw. 'k Heb nou geen trek. Ik ben zoo moe. Zoo dood-op.

Het dienstmeisje. Kom, nou maar wat eten. Daar sterk je van op. Wat is me dat kleine ding gegroeid! Laat je d'r zoo maar op 'n droge speen zuigen. Da's niks gezond hoor!

De kraamvrouw. Dan is ze stil. Anders schreeuwt ze den heelen dag om de borst.

Het dienstmeisje. Heb je d'r armpie al voorzien?

De kraamvrouw.... Ach gut... laat me nou effen leggen... 'k Ben zoo moe.

Het dienstmeisje. Zal 'k 't maar op een van de borden van de kast doen?

De kraamvrouw. Da's goed. Dan kan me man ook 'n stukkie proeven. Die is de smaak al zoo lang vergeten... Hè, wat 'n pijn in me zij... Wat ben ik moe!

Vijfde vette dag.

Het dienstmeisje. Zoo. Nou doe je verstandig. 't Is beter nog in bed leggen, dan te gauw d'r uit.

De kraamvrouw. 'k Voel me nu 'n heel ander mensch. Tot vier uur ben 'k opgeweest.

Het dienstmeisje. Vandaag hebben we gestampte pot. Mevrouw het 'r wat saucijsjes en 'n stukkie klapstuk bijgedaan. Rijst met safraan, lust je zeker ook?

De kraamvrouw. Je kan wel zien dat mevrouw geen kinderen gehad heeft. Saffraan mag ik niet hebben. Wil je 't kleintje zoolang vasthouden?

Het dienstmeisje. Morgen middag komt mevrouw je opzoeken, het ze gezegd. Maar je mot 'r niet vast op rekenen. Bij ons is den heelen dag zooveel anloop, dat mevrouw niks vastigs beloven kan.

De kraamvrouw. Gister was 'k te moe om te eten. Dokter zei dat 't 'm an versch gebakken brood lag, dat 'k 's morgens gegeten had. Me man het an de biefstuk gesmuld. Je had 'm moeten zien. Den heelen nacht het-ie van de vreemdigheid wakker gelegen. Ant zei-die toen we om vier uur van morgen allebei lagen te woelen - we hebben niet zooveel plaats met z'n vieren in de bedstee - 'k zou 't toch niet elleken dag kennen hebben.

Het dienstmeisje. Smaakt 't?

De kraamvrouw. Die kip van eergister, was om dood te gaan zoo lekker, zoo goddelijk-heerlijk.

Het dienstmeisje. Ik ben d'r ook dol op. Kan je je nou begrijpen dat meneer d'r zich tegen gegeten heeft? Die kan geen kip luchten. Die mot 'n kuiken of zoo iets apart hebben.

De kraamvrouw. Eten ze bij zulleke rijke mensen nog gestampte pot?

Het dienstmeisje. Nee. Dat eten wij in de keuken.

Zesde vette dag:

De kraamvrouw. Kom maar binnen!

Het dienstmeisje. Ben je heelemaal aangekleed? Nou, da's de moeite waard.

De kraamvrouw. Dokter zei da 'k 't maar is probeeren most. Mevrouw is hier geweest.

Het dienstmeisje. Ja, dat het ze me gezegd.

De kraamvrouw. 'k Lag net den grond te dweilen. Zoo, zei-ze, ben u al zoover! Stientje had me gezegd dat u nog te bed lag. Nou, dat doet me plezier. Ze was erg vriendelijk. Voor me man bracht ze twaalf sigaren mee en voor 't kind 'n rammelaar. Wat krijg 'k vandaag voor lekkers?

Het dienstmeisje. Rosbief. Drie dikke snejen met

worteltjes en aardappelen. Griespudding met alebessensaus na. Da's de eerste keer dat je an je tafel eet, hè?

De kraamvrouw. Wil je gelooven, da'k uitgehongerd ben tegen dezen tijd? Je mot rekenen, dat 'k niks anders eet dan brood den heelen dag... Dat schijf-ie vleesch zal 'k voor me man wegleggen... Als 'k d'r an denk, dat-ie niks anders krijgt dan aardappelen met uitgebrajen kaantjes. Hoe vin je dat 't kind groeit?

Het dienstmeisje. Wat zal me dat 'n dikkert worden! Je mot 'm toch heusch niet zoo op die speen laten zuigen.

De kraamvrouw (likt 't bord af). Je mot me niet kwalijk nemen, maar 'k neem alles wat d'r van te halen is.

Zevende vette dag.

Het dienstmeisje. Hè! Elken keer raak ik buiten asem van 't trappenklimmen. Zijn me dat trappen!

De kraamvrouw. Da's nou me man.

Het dienstmeisje. Dag, baas Blok. Wat 'n drukte op straat met den Zondag. En die schooiers van jongens! Je mot zoo op ze passen, anders loopen ze je met schotel en al onderste boven.

De man. Ja 't zijn smeerlappen.

De kraamvrouw (wikkelt den doek van den schotel). Nou kennen we allebei is aanzitten. Gister hadie net z'n laatste dag werk; zeg, kalfsvleesch met andijvie en aardappels. Rijst met krenten. Nou ga 'k is breed uitzitten.

Het dienstmeisje. Morgen zal 'k wel niet meer terugkomen.

De kraamvrouw. Al morgen niet?

Het dienstmeisje. D'r zijn weer twee bevallingen

in de buurt. Elk mot z'n beurt hebben, zegt mevrouw. En nou u weer op de been is... niewaar?

De man. Ant, bik jij dan nog maar is raak.

De kraamvrouw. Nee, we zellen gelijk op deelen. (*Stilte, gesmak en langzaam gekauw*).

Het dienstmeisje (de schalen inpakkend). Nou, goeien avond samen. Ik mag nog wel eens kommen hooren, hè? Goeden avond.

(De deur slaat dicht. De man droogt z'n snor met z'n rooden zakdoek. De vrouw neemt de zuigeling en geeft 't de borst).

Maanfantasie.

Met lichte gedragen klepjes sloeg 't klokkengebeier over de wallen, hël tintelend in de strakke avondluchten. De maan was achter de berglijn, zilver-rondend boven de zwarte, donzige glooiing.

De roestige beugels knarsten als hondengejank in den nacht. 't Maanlicht schemerde over 't paard in de zacht-klagende maliekolder, over den krankzinnigen ridder. Aan de speer, die in de lucht priemde, wapperde de kruisbanier met korte kletterschokjes. De witte kapmantel trok in bulten door den avondwind. Heftig van roodheid pulde 't roode kruis op den witten mantel en vóór op 't zilvergeschubber van den wapenrok. Het vizier had hij neergelaten. De pluimen, rood en wit, wuifden op den matten glans van den helm. Links hing het zwaardkruis, plat en zwaar, knarsend aan de matzilveren ketting. In den geharnasten handschoen droeg hij 't uitgeschulpt schild, zilverblank, parelmoerig, met een purperkruis. De beenen, in wit harnas sloten aan tegen 't kolder van 't paard.

Maanlicht wiegelde op den helm, op de pluimen rood en wit, op de gleuven van het vizier, op den wapenrok, op den witten kapmantel, op het schild,

op den malienkolder - op de roode kruisen, op de lange speer met de kruisbanier. Het paard draafde. De holle klotsen op den harden grond dreunden aan tegen de bergwanden, echoënd, drie-viermaal, als geklop tegen de steenen aarde. De wind stoeide in de pluimen, bolde den kapmantel op. De banier kletterde aan de speer.

Door de bergpas, tusschen de massieve, hooge wanden van graniet, tusschen massale schaduwen van steenklompen trok hij, langzaam, kijkend naar de hand die de schupjesteugels hield. De lichtspiegeling op 't hoofdstuk van 't paard, op de ingevoegde schalmen en matblanke schubben, was bij zijn enormen handschoen.

Zacht, nog uit de verte, als helle kinderstemmen in nevel, beierden de klokken.

Een vrouw met een tipmuts, geheel in zwart, met een slab voor de borst en breede wrongen op de mouwen, kwam voorbij, haastig, bang voor den nacht. Schuw week ze uit voor den ridder, die haar niet zag, die te kijken zat naar 't lichtgespiegel op den geharnasten kop van 't paard.

Beneden lag de vallei groen-schaduwig in den voeg der zwarte bergen. De maan zette de wuivende boomen, het grijs van den weg, het groen van 't breede grasveld in zilvergroen. Bijkans was 't dag. Aan één zij, alleen, was een breede, zwarte schaduw van overhuvende bergen. Op de laagste lijn, fèlzwart tegen den lichten, breed-witten hemel stond 't silhoeët van 'n eenzamen hamel.

Hard klotsten de paardenhoeven, als zware hamerslagen.

Nu was zijn hoofd wat meer gebogen, in vreemde, doffe gedachten. De teugels hingen slap,

bengelden met metaalklank tegen den geharnasten hals van 't dier. Het zwaard schuurde aan den zilveren ketting.

Plots in de vallei, in het midden van het wijde stoppelveld, struikelde het paard, deed hem opschrikken uit zijn vreemde bewusteloosheid. De hand trok de teugels aan. De sporen kittelden de bloote flanken. Met een ruk van heftig-steigering, opschuddend 't sterke lichaam op de achterpooten, schokte het dier met een verren sprong vooruit. Sterker wapperden de rood-witte pluimen, boller spande het witte kleed met het gapende roode kruis, heftiger lichtten de matte harnasdeelen in 't bleek-zilveren licht.

Maar met een scherpen stoot aan de teugels, schrikkend voor wat hij zag, hield hij 't beest in. Ruwe uitblazing van adem stootte door de neusgaten. Het beest trilde, stond stil.

Het vizier opslaand, met het witte gezicht tusschen den helmrand en 't kinstuk, keek hij naar den zwarten, vinnigen schaduw op den grond en sprak trotsch:

‘Ga uw weg. Niet past het u mij te volgen. Of bij de eer mijner vaderen...’

Met een lach van minachting reed hij door, zilver en wit in 't maanlicht. Het paard hinnekte, zwiepte met den langen staart van witte haren. Daar hij nu tegen het licht inreed, zag hij den schaduw niet meer, die schuin lang met een langsmallen helm en helmpluimen als boomtakken, aan de eene zijde meeholde. Zonderling van tegenstelling was het wit van den wapenrok, het wit van den mantel, het matzilver van het schild, de dof-witte schemering van het paardenharnas - met het scherpe, harde, vinnige-zwart-belijnde op den grond. Achter het boschje, ruw-zwart, kwam de scha-

duw weer voor, de schaduw van paard, man, helmpluimen, speer. Driftig hield hij 't paard in, velde de speer en sprak:

‘Bij mijn graaflijke eer - man van zwart - wie gij zijn moge - het is mijn wil dat gij uws weegs gaat.’

Onbeweeglijk zat de schaduwman op 't onbeweeglijk paard. Z'n zwarte speer stak langs den kop van 't zwarte dier. Alleen de zwarte pluimen op den helm raketten tegen elkander.

‘Verdoemde zwartkop... zoo gij denkt dat uw tartelijk zwijgen schild zal zijn voor mijn speer... Verdoemelijke lafaard!... Waar zijt gij gevluucht?... Zijt gij bevreesd voor de kracht van mijn arm?... Ik zeg 't u nog eens, zeg 't u nog eens dat ik wil zijn alléén.’

Vlug met een vroolijk gewipper van zilveren franjes aan den rand van den kolder, draafde 't beest. In een boom van luchtig zilvergroen, zwart met zilveren loovers, sloeg een vogel een langdaverend, galmend lied. Fier, met den helm recht op, reed hij in de vallei, 't maanlicht op de zilveren schubben van zijn uitrusting, het wit van den mantel, met 't purperen kruis, klappergolvend in den wind.

De zwarte man, sterk in 't zaal van z'n zwarte paard, sloop zacht weer naar voren, nu de maan achter den ridder kwam. En weer met een kreet van woede hield de ridder 't paard in:

‘... Ben 'k de heer van mijn zwaard of de knecht van uw spot... Zoo er moeds in u is: zet uw schild voor mijn speer... Van de menschen tart niemand mij... Wie zijt gij sluipend-lichtschuwe?... In naam van God, in naam van 't kruis dat ik dien, gebied ik nóg eens.’

De vogel zong, de blaren ritsten rustig, de helm-

pluimen van den ridder en van den zwarten veerden gelijk.

‘... Dan in naam van den Christen God, in naam van het Kruis, verweer u!’

Met een hellen klank viel 't vizier. De sporen vlamden het paard op, dat toestooft naar 't ledige. De witte mantel kolkte in de windzuiging, de helmpluimen, rood èn wit, striemden naar achter. Het lichaam gebukt over den hals van 't paard, achter 't schild, met het roode kruis, zat in de vaste geslotenheid van het schubharnas. Dof dreunden de paardenhoeven, vertrappend den zwarten man. In 't zilveren, breed-uitdeinende licht, schoof de ridder op 't vizier. De kruisbanier, slap langs de speer, raakte den grond. De vijand was weg. Met een lach over 't witte gelaat, draaide hij 't paard, om zijn weg weer te gaan. Maar star op 't zwarte paard, hoonend zeker in 't zaal en de speer priemendomhoog, wachtte de zwarte ridder.

Een schreeuw van woede schaterde over 't grasveld, verschrikte den zingenden vogel. Het vizier klepte neer. De gespoorde harnas-beenen boorden aan tegen 't witte vleesch van 't paard, dat schelpijnlijk hinnekte, steigerde in 't maanlicht, met zwarte gitbewegingen van de groote oogen. Woest was de sprong. De grond dreunde hevig. 't IJzer van de hoeven verplette de grashalmen. De speer sloeg een wond in 't maanlicht. De zilveren franjes ritselden, de pluimen drukten zich aan tegen den helm, de witte mantel met het groote roode kruis, klepperde met wijde bulten en deuken.

Langs 't paard, vastgegroeid aan de witte pooten, meeslaand elke beweging, draafde 't zwarte paard met den zwarten zwijgenden man, met den grooten golvenden mantel, met de zwarte pluimbos en de zwarte gevelde speer met de zwarte banier.
Midden

in het veld nu, op 't vertrapte groen, vloog het witte paard, schuimend, snuivend, dompklotsend in één felle witte lijn. En vlug, geluidloos, vervormend, uittrekkend tot gedrochtelijke afmeting, inkrimpend bol-dik, sloop 't zwarte mee, genageld aan de blanke paardenhoeven. De wind, sterker geworden, gierde suizend om de malie, deed sterker kleppen den witten kapmantel, waarop het roode kruis als een bloedvlek lag.

Door de gleuven van het vizier keek hij met groote glinsterende heete oogen naar den schaduw, bukte zich, stootte toe in het ledige, zwenkte 't paard in een woesten ruk, stootte weer toe, holde den vluchtenden zwarten achterna, de speer in den sterken arm, het zwaard kletrend aan den zilverketting.

Even was de maan weg achter de boomen, zag hij niets, tastte hij in 't donker, maar weer opnieuw op de wijde vlakke van zilverlicht, glanzend in zijn wapenrok met 't roode kruis, zelf-lichtend onder den helm met de roode en witte pluimen, voortjagend met den witschuimenden mantel met 't bloedkruis, gebogen achter 't schild van parelmoeren glans met 't vinnig-roode kruis, stuwend de speer met de klein-witte banier, donderde hij toe op den zwarten, zwijgenden vluchteling. Het paard hijgde, klotste met de sterke pooten over den harden grond, steigerde schichtig bij 't priemen der sporen, zwikte in de voorpooten bij 't snelle draaien, richtte zich op, wild onder een nieuwen slag, stortte voort in 't maanlicht met de kruisbanier voorop, briesend, vertrappend 't gras op 't veld.

Toen hij ophield, verhit, moe, stond de zwarte ridder stil. De kruisridder sloeg zijn vizier terug,

keek naar den zwijgenden zwarten. Met oogen, brandend van haat, mat hij den ander - schreeuwde nòg eens heesch: 'Verweer u!' - en zonder 't vizier neer te laten, boorde hij de speer in den zwarten schaduw. De schok tegen den steen was hevig. Uit 't zadel gelicht, stortte de ridder op den grond, bleef liggen. De witte kapmantel met 't purperen kruis plooide om hem als een kleed.

Het paard stond iets verder stil met een zwart paard er naast.

En achter het gevallen lichaam, dat gedekt werd door 't roode kruis, kromde de donkere schaduw van den gevallen zwarten man.

Dingske van fantasie.

O - om dat te hooren, dat en 't over te vertellen aan Phine, 't gróóte wonder.

Toen de laatste slag van de torenklok verdreund was over de daken, stond-ie op, keek door 't kleine raam, zag 't maanlicht scherp wit op den kalkmuur aan de overzij. In 'n oogenblik was-ie angekleed, nam de klompjes in z'n hand, voelde of 't zakje nog was in z'n broekzak, sloop zachies over de vloer die grijszilverig was van fijn, droog zand, luisterde bij de bedstee van blinde grootmoeder, lichtte de klink van de deur, schrikte van de scherpe klik van 't ijzer, stapte voorbij 't lange kippenhok.

Rut stoof op uit z'n ton, rukte aan de dikke ketting, kwispelstaartte. Voorzichtig zette Keesje z'n klompen neer, maakte 't groote, ruige beest los, streelde 'm onder z'n kop dat-ie niet blaffen zou, maakte 't laag-groene hekje open dat 't huisje van den straatweg scheidde. 'n Heel eind verder voorbij 't witte huis van den dorpswachter trok hij de klompen an, keek nog eens rond en liet Rut los. De klompen klotsten op de kleine witte keien, klots, klots, klots, klots, kletterend tegen de pleistermuren der lage woningen. In 't huis van Briks was nog licht. Die was zeker weer an 't stroopen.

Buiten 't dorp was de glooiende weg naar de duinen, naar de bosschen verderop. Helgrijs, met lichtsprankelingen van stukjes gebroken glas, lag de weg in den maneschijn. De hooge duin aan de zeezij stompte op in den melkwitten hemel. De branding rommelde in de verte, als 'n groote dreunende wagen.

Keesje klepperde vlug met de klompjes. Hier was de weg nog hard. Strakjes kwam 't zachte zand dat schuurde en dof-plakte onder de klompen. Rut liep voor- en achteruit, stilstaand als 'n konijn door de helmen ritselde. Dan bolden z'n ruige ooren op, bleef de staart onbeweeglijk schuin-naar-benee en wachtte die tot Keesje 'm ingehaald had. Bij de eerste boomen gromde de hond, schoot 'n end vooruit, trok de staart tusschen de pooten en spitste de bovenlip. Z'n ruige haren stonden overeind.

'.... Wat is er Rut?'

Met de groen-lichtende oogen keek-ie Keesje an, gromde woester, loerde naar éen zij van den donkeren weg. Stilletjes huiverde 't kind. Koud werd z'n achterhoofd met 'n rillige strooming over de haren. 't Dorre hout, tusschen de boomen, kraakte. Schor klonk 't heesche gegrom van den hond.

'Ben jij daar, Keesje?'

'Nacht, Briks.'

'Wat doe je zoo laat bij den weg, dreumes? Hou je hond bij je....'

'k Moet 'n boodschap doen, Briks.'

'Ga je naar de stad? Is 'r wat gebeurd? Is je grootmoeder ziek geworden?'

'Ja-a-a,' begon-ie te liegen.

'En wat scheelt ze?'

'Dat weet God.'

'Zoo-zoo' - zei de strooper, die de uitvlucht niet begreep: 'is 't zoo erg?'

‘Ja Briks.’

‘Als je hazen of herten of fazanten ontmoet, stuur ze dan hierheen. Wil je dreumes?’

‘Ja, Briks.’

‘Dag Dreumes.’

‘Nacht, Briks.’

‘t Dorre hout kraakte weer. De strooper ging verder.

Ver had Keesje nu niet meer te lopen. Gelukkig niet. Er waren plekken in 't bosch waar hij op de tast ging. Andere, waar de zwarte grond met loovers van maanlicht bespreid was, maakten hem angstig. Want de duisternis en 't licht, de grond en de boomen, àlles was even zwijgend. Als Rut er niet geweest was, Rut, wiens hijgen hij hoorde, Rut, die telkens met den koud-natten neus tegen z'n hand wreef zou-ie terug zijn gegaan.

Eindelijk was-ie op 't plateau dat in 'n booglijn van hoge boomen, in maanlicht schemerde. Ver beneden zag-ie 'n strakke lichtvlakke, de spiegeling van 't maanlicht in de zee. En tusschen randen van bolle schitterwolkjes, liep de maan, rond en wit met roetige vlokken. Even bleef-ie kijken. 't Was de eerste maal, dat-ie 't land en 't water zoo zag. Maar 't koortsverlangen was sterker. Rut, die tusschen de boomen liep, floot-ie, legde 'm vast an 'n struik en met z'n handen begon-ie te graven in de aarde. 't Kuiltje werd niet diep. 't Graven dee pijn en 'n scherp steentje snee in z'n duim. Dat was niets. Uit z'n broekzak haald-ie 't toetje, schudde 't uit in 't kuiltje, spreidde de aarde er over, netjes met 'n teeder aandrukken van de kleine vingers en ging er bij zitten, de beenen gespreid. Rut, vlak bij, volgde elke beweging, kijkend met de verstandige oogen naar 't kuiltje, naar 't zand, naar de aarde.

‘Leggen, Rut!’

't Ruige, groote lichaam zakte op de zware pooten. Hijgend keek 't beest toe.

De maan kroop weg achter 'n flets wolkje met brandende zilverranden. De blaren mummelden zacht an de boomen.

Keesje luisterde. De blaren hinderden niet, maar 't gehijg van den hond; 't gehijg uit den grooten tandenbek, met de lange roode tong, klonk alsof Briks 'n boom zaagde. Rut begon oud te worden. Als-ie den hond liet liggen zou-ie niets hooren. Ongeduldig wipte-ie op, maakte Rut los, lei 'm 'n eind verderop bij 'n dunnen boom.

Waar was 't plekje nu? Als hij er op trapte, zouden de zaadjes verpletten. Bij de struik was 't geweest. Als de maan maar doorbrak. Was 't dáár? Ja, dáár was 't. De aarde was er wat zwarter en nu de maan weer licht stortte over het plateau, kon-ie, toen hij bukde, de afdrukken van z'n handen zien. Lang uit lag hij, op zijn rug, met de groote, donkere oogen kijkend naar de maan, die groot was van avond en 'n gezicht had alsof-ie lachte en 'n sik had. Na een kwartier had grootmoeder gezegd. Na een kwartier... O, het groote, gróóte wonder en 't te vertellen an Phine, die 't ook nog nooit gehoord had.

Blaren wiegden op zachten zeewind. Het geraas van het water kwam gedragen als rustig geblaas. In de luchten, in het bleeke licht van de maan, speelde de zang van de blaren met de zang van de verre zee. Droomerig luisterde Keesje. Nee het was dát niet. Het wonder zou ánders zijn. Op de suizing van blaren en zee, op de stille melodie van den nacht begon hij te praten, zonder nadenken, meewiegend met de warrige wiegende golving van blaren en watergeblaas. Hij vond 't vreemd dat-ie 't dee, maar z'n mond sprak vanzelf en hij vond

er behagen in. 't Was alsof de blaren 't fluisterden, alsof de zeewind er koel langs gleeed. En na elke zangerige zinging van woorden luisterde hij of-ie niets anders hoorde, niets van 't gróóte wonder... 'Blaadjes van zeewiergroen.... Sprietjes van distelgeel... Ben je niet bàng benee... In 't donker kuiltje... Boven is zonnelicht... Maan lacht met gek gezicht... Hoor je zee klàgen.... 'k Zag eens 'n dooie rat... Die-ie vol kevers zat... Wurmten die kruipen... Warm was je in mijn zak... Waar 't ook donker was... Maar niet zoo kou-oud... Boven is zilverlicht... Al trekt-ie gek gezicht... In-in de wolken...' - Rut stoorde hem. Rut hoorde 't zachte zingen, rukte an de ketting, klaagde verdrietelijk.

'Ga je leggen! Wil je gaan leggen!'

Grommend zakte die neer op de sterke pooten, keek 'm aan met z'n groen-borende oogen.

Zou 't kwartier om zijn? - 't Was 'n kwartier. - Nà een kwartier gebeurde hèt wonder. Nee, zóó lang had-ie nog niet gewacht. Ophurkend keek hij naar de verre zee, die een meer van twinkellicht leek. Tegen den schelwitten hemel stond 't zwart van de boomen, stammen hoog en zwaar, met melkvlakken er tusschen; hoogerop: fijn schaduwend pluiswerk, ragge draden en zwarte vlinderlijfjes. Bij de struiken speerden lange dunne naalden, verward en krasserig. Er onder was een wollig, schuw gedoezel van melkwit, zwartbruin en schemerschaduw.

De blaren scharrelden melodieus in den wind, maar zijn volle ingespannen aandacht was nu bij 't omwoelde plekje. 't Licht was niet sterk genoeg. Tegen z'n broek streek hij 'n dikke lucifer af. De zwaveldamp sloeg in de oogen, de wind woei 't vlammetje uit. Nog eens dee hij 't, lichtte tusschen

de roze-doorschijnende vingertjes, de zwarte aarde bij, waarop hij de afdrukken van z'n kleine vingers zag, maar geen groen, geen groen. 't Ernstig bleek gezichtje, met de groote, donkere, omwalde oogen keek naar de maan, die juist verschoof achter 'n grauw jagend wolkje. 't Wàs toch vòlle maan. 't Was toch de Pinksterduin. Waarom hoorde hij niets, waarom zag hij niets? De schuld lag an Rut. Blinde grootmoe had gezegd dat-ie alléén moest zijn - niemand er bij. Rut was te veel. Rut moest vèrder 't bosch in. Hij ging met 't ruige dier 'n end de helling af, tusschen de struiken door, keerde alleen terug, bang voor de groote, plompe schaduwen. Maar bòven was volop licht. De kleine hoogvlakte sluimerde teer, zilverwit in de kronkellijn van donkere schaduwen en benee in de verte was zwak watergejoel. Weer luisterde hij met starende oogen bij 't klein stukje aarde. De stilte was groot. Van alle zijden kwamen dingen die sàmen de groote stilte vormden. De blaren wiggelden, wirden. De helmen ruisden over elkander. De zee was nauw hoorbaar.

Gehurkt zat Keesje op den grond, de vingers gestrengeld om de opgehoekte knieën, de klompen, half uitgewipt. En tegen de maan, die op grauwe wolkjes inliep, en zonderling speelde met de randen der wolken, begon hij ernstig te praten, in volkomen ernstig verwijt.

'.... Het is niet mooi, maan, en niet vriendelijk, dat je van avond niet doet, wat eens je heb gedaan voor blinde grootmoeder... Of heb ik niet lang genoeg gewacht?... Ik wou 't ook hooren, maan, 't gróóte wonder, 't overgroote wonder... Ik heb 't gehoord bij 't ei. Phine ook... We hebben de kiekens gehoord en de gele bekjes gezien... Wat is dat flauw van je, maan, dat je

van avond niet wil... 'k Zal nóg eens luisteren... Nee. 'k Hoor niets... Groomoe heeft 't gezegd en groomoe die jukt niet... En 'k wil 't toch hooren... Als je minder lachte en minder speelde met de wolken, jij die toch al groot moet zijn, ómdat m'n vader je heeft gekend èn m'n grootvader die op zee verdronken is - zou 't zaad groeien, zou 'k hooren 't lachen van de wortels en 't zingen van de blaadjes... Wat is dat flauw van je maan... Kun je niet langzaam gaan... 'k Wou zou graag wéten... Zaadkorrels breken... Grootmoeder heeft 't gezeid... Dat elk zaad plantjes leit... en ze dan spréken... Rut is er toch niet bij... Ik wil 't hooren... De grond blijft koud en zwart... O, o, wat kijk je... weer léelijk...'

Met de handen gespannen om de magere knieën, bleef-ie droomen en ernstig praten met de rusteloze maan. Bij tijden streek-ie 'n lucifer af, lichtte den groezelgrond bij, keek, zag niets en kreeg de ingeving om 't plekje te verwarmen. Op z'n buik liggend schudde hij adem uit den kleinen mond tegen de zwarte korrels van koude aarde, zag de witte dampschuddinkjes in 't maanlicht.

Maar er kwam niets, geen stengel, geen groenig tipje.

Na een lang uur woelde hij 't plekje om, bekeek 't zaad, pelde 't met de kleine vingers, zag de witte schilvers in z'n zwart geworden handen en ging soezend, slaperig-tobbend naar benee, naar Rut, die dol van vreugde in 't donkere bosch begon te bassen dat de echoën tegen de verre duinwanden bromden.

Kind.

Hoe heet je?’

‘...’

‘Nou-ou?’

‘... Mientje...’

‘Zóó. Heet jij Mientje? Nou, da's knap van je. En hoe oud ben je?’

‘...’

‘Hoe oud ben je?’

‘Zes jaar.’

‘Zoo, knappe meid. Ben jij zes jaar. Wi'k je je manteltje uittrekke? O, wat is de voering kapot. En nou je hoedje af, hè?... En ga jij daar nou is zitte. Dan ben je 'n knappe meid, hè?...’

’t Kind smalbleek, met kringetjes onder de zwarte oogen, wiebelde verlegen met 't eene voetje tegen den leunstoel. Terwijl dekte mevrouw de tafel en praatte met 'r.

‘Hou je van gehak, met aardappeltjes, hè?’

‘...’

‘Nou, niet zoo verlegen zijn. Ben je je tong kwijt? Hoù je van gehak met aardappeltjes?’

‘... Ja-a.’

‘... En van worteltjes?’

‘... Ja-a.’

‘Ja, mevrouw. Je moet altijd met twee woorden spreken, hoër?’

‘... Ja, mevrouw.’

‘... Enne, hou je van gestoofde peertjes?’

‘Ja, mevrouw.’

‘Nou, dat krijg je àllemaal vanmiddag, hoor?’

Blij-verlegen keek Mientje naar 't tafelzilver, angstig voor de deftige dame in d'r mooie japon.

‘En dan maggie na den-eten 'n prenteboekje kijke, he?’

‘Ja-a, mevrouw.’

Met 'n zilveren lepel in de hand, steunde mevrouw op de tafel, nam 't kind, vriendelijk-glimlachend, toch met 'n gevoel van viesheid op. 't Gelijkgeknipte vaalblonde haar was door 'n kammetje geschoven, flapte om 't hoekig, smalbleek gezichtje. 't Jurkje was oud, te groot, gemaakt van 'n afgedragen japon. De laarsjes waren kapot, met loshangende veters.

Wat 'n vervuild kind. - Jammer voor 't schaap - Nou, maar die vrouw Effers viel 'r tege - As je arrem was kon-je proper zijn - De voering van 't manteltje hing 'r bij - En zóó'n jurkie - God, wat è schande om 'n kind zoo te laten loope - met zulleke vetvlakke - en zulleke vuile handjes - heelemaal zoo groezelig. - Je hoefde niet eens te vragen hoe 't ondergoed 'r uit zag.

‘Veeg je neus-ie, Mientje.’

‘Ja-a...’

‘Heb je geen zakdoekje?’

‘Nee-ee.’

‘Nee, mevrouw.’

‘Nee, mevrouw.’

‘Zoo. Góed snuite. Knàppe meid. En ga nou is mee naar de keuke dan kan je je handjes wassche, he?’

‘Ja, mevrouw.’

In de keuken, waar 't gehakt te pruttelen stond, liet ze 't kind op 'n stoof klimmen, gaf 'r de pot met groene zeep en 'n vuilen handdoek van meneer. Zelf droogde ze de magere vingertjes.

‘En nou netjes je nageltjes uithale in de gang, hé? Nee, niet in de keuke, da's vies bij 't ete, niewaar, Mien. Wij zullen 't wel vinde met elkaar, hé?’

't Kind zat weer in den leunstoel, schuw kijkend naar mevrouw, die de tafel verder dekte en al het goed, het olie-en-azijn-stel, de messenleggers, de tafematjes, de glazen, de kaasstolp - uit de met witte kastrand en belegde kast kreeg en voor drie personen dekte.

‘Hòòr je?... Hòòr je de sleutel in 't slot?... Da's nou meneer... Netjes goeien middag zegge, hoor?’

‘Dag Sophie.’

‘Dag man... Dà's 't kind.’

‘Is dāt 't kind van vrouw Effers?’

‘Ja, Mientje heet ze.’

‘Dàg Mientje. Wel, dāg Mientje... Wel, wel wat 'n groote meid.’

‘Elle n'est pas jolie,’ - zei-ie na 'n korte inspectie.

‘Elle est gentille,’ meende mevrouw.

‘C'est une enfant malade.’

‘Mais non.’

‘Mais oui.’

‘Non, tu te trompes. C'est une enfant négligée.’

‘En tout cas, elle n'est pas jolie,’ - hield-ie vol.

't Kind witjes-verlegen bij 't vreemde gesprek, waarbij mevrouw en meneer haar telkens aankeken, begon te glimlachen tegen 't gaslicht in.

‘En kan je al leze?’

‘...’

‘Nou, moet je meneer niet antwoorde?’

‘... Nee-èè...’

‘Zoo-zoo. Kom vrouw, vlug opdoen.’

‘Heb je al gebitterd?’

‘Ja, buiten. En hoeveel zussies en broertjes heb-je, Mientje?’

‘Zeve.’

‘Zeven, mijneer,’ - verbeterde mevrouw.

‘Zeve, meneer.’

‘En hóu je van je vader en moeder?’

‘D'r vader is toch dood, heb ik je van-morgen gezegd, Piet.’

‘O ja... En hou je van je moe, Mien?’

‘Ja, mijneer.’

‘En hebbie honger?’

‘Ja, mijneer.’

Mevrouw bracht 't eten binnen. Eerst 't gehakt in een bruin-vette saus, - dan de gesloten schotel met aardappelen, dan de gesloten schotel met worteltjes.

‘Zoo, Mien, nou mag jij daar zitte... Knoop jij d'r servet is om, Piet.’

Meneer deelde. Mevrouw brokte 't gehakt voor 't kind, schepte aardappelen en worteltjes op. Spitsbleekjes onder de lamp met verlegen-schichtige oogjes zat Mientje voor d'r bord, hield d'r vork vlak bij de tanden vast en begon te eten. Maar mevrouw zei dat ze wachten moest tot iedereen begon en knikte haar toe. - En dan geen hééle aardappele op je vorrek neme. - Zie je, zóó moet je ze breke. - Aardappele afbijte doen geen fatsoenlijke meissies. - En dan goed dicht bij 't bord zitte en geen saus morse... En je mond toehoue. - Niet met 'n ope mond ete. - Anders zien de mense alles wat je eet. - En dat doen geen fatsoenlijke meis-

sies. - Meneer, vrindelijk-glimlachend, zei ook 'n enkelen keer wat. - Dat ze d'r vorrik hooger moest houe bij 't heft. - Kijk zóo-ò. - En niet de aardappele fijn make. - Anders groeide ze niet. - Kindere die aardappele fijn maakte op d'r bord bleven altijd klein, niewaar, vrouw? - En niet zooveel water drinke. - Dan stolde 't vet in de maag. - Nóú at ze netjes. - Nee ze hoefde niet zoo verlege te zijn. - En dan weer in 't Fransch tot z'n vrouw:

'Non, elle n'est pas jolie.'

'Elle n'est pas jolie, non, - mais j'a pitié d'elle.'

'Elle est mal-soignée. Il faudra bien la peigner.'

'Tu crois?'

'Evidemment. Faut pas la coucher comme-ça. Faut la peigner' - en dan verder in 't Hollandsch, omdat-ie 't Fransche woord niet vinden kon:... 'faut la peigner... ze krioelt... elle krioelt... Daar moet je voorzichtig mee zijn...'

'Tu crois qu'elle a des... qu'elle a des... des... des... Wa's beestjes?'

'Puces - geloof 'k - Oui, oui - c'est une enfant mal soignée.'

Zachtjes glimlachend van verlegenheid beet Mientje van 'n aardappel - Watte ze van d'r zeie - Wat komiek as ze zoo over je prate - En watte gezellige tafel - En wat pràchtige vorrek - Enne watte portie vleesch - Maar trek had ze niet. Ze werd zoo warrem en akelig - Nou-maar, niks zegge - Anders werde ze kwaad.

Mevrouw keek 'r meelijdend an, boos op vrouw Effers, die d'r kinderen zoo verwaarloosde.

'Heb je geen trek meer, kindlief?'

'Nee-ee, mevrouw.'

'Scheelt 'r wat an, dat je zoo bleek ziet?'

Half-huilerig, bang om 't te zeggen, zei ze dat ze errege kramp had.

'Wil je ève weg?'

'Ja-a, mevrouw.'

Mevrouw nam haar mee naar achter, kwam alleen terug. Meneer kwam los.

'Hè-jakkus wat 'n àkelig kind!'

'Nou - zóo èrrig is 't niet.'

'k Heb nóu al 'n tegenzin in d'r.'

'Hè, wat 'n overdrijving!'

'Overdrijving of niet, dàt kind wil 'k niet in me huis.'

'Nou goed, dàt niet... 't Is anders 'n arrem schaap en je zou is zien hoe ze opknapte, als ze goed eten kreeg èn goed gewasschen werd èn goed angekleed.'

'Nee. 'k Vin 't 'n àkelig kind. Met jouw onzinnige ideeën ook!'

'Wá's ònzinnig?'

'Om zoo'n vreemd kind in je huis te hale!'

'Héb ik d'r dan voor góéd in huis gehaald? 'k Heb an d'r moeder gezegd dat-we 't kind eerst wille zien en dat ze van avond moet terugkomme.'

'Nou, da's maar góéd ook. Laat 't nou maar bij die eene proef blijve.'

'Hè, wat ben je onaardig!'

'Dat kind heeft me m'n eten tegen gemaakt en maak me nou niet uit m'n humeur er bij!'

'Uit je humeur 'r bij? Je moet je gezicht maar is in den spiegel zien! Onplezierig mensch!'

'Wat drommel heb je ook zúlke kinderen in huis te hale!'

'Wist ik 't vooruit?'

'Wat huil je nou? Is d'r nou reden om te huile! Toe, verstoor 't eten nou niet verder. Pas op, als dat kind binnenkomt. Waarom huil je nou, Sophie?'

'La-me met rust...'

'Kom nou...'

'Als we zelf 'n kind hadde zou 'k 't niet wille...

'Kom nou gekkin...'

'Zéven jaar getrouwd en geen kind...'

'Nou-nou-nou!... 'k Heb 'r toch niks tegen da-je 'n kind aanneemt. - Maar dát kind niet. - Dadelijk toen-'k binnenkwam von 'k 'r àkelig én vuil. - Je moet 'n móoi meisje uitzoeke. - Niet zóo een. - Nou - Nou. - Krijg 'k 'n zoen?'

Mientje kwam weer binnen, magertjes en wit. Meneer knoopte d'r servet nog eens om en ze at verder met kleine hapjes, kieskauwend, ziekelijk bij 't matte lamplicht. D'r handje, geklemd om de zilveren vork, pikte de brokjes gehakt op. De rest liet ze liggen.

'Enne nou wat gestoofde peertjes, Mientje?'

'Alsjeblief.'

'Alsjeblief, mevrouw.'

'Alsjeblief, mevrouw,' herhaalde 't kind.

'Enne 'n beetje saus van de peertjes?'

'Alsjeblief, mevrouw.'

'En nou moet je je vorrek hóogerop houe, hoor je?'

'Ja, mevrouw.'

'Non - une autre enfant - pas cella-là,' zei meneer.

'Goed, Piet' - zei mevrouw.

Open brief aan Mr. s.a. vening Meinesz, burgemeester van Amsterdam.

Edelachtbare, wat is er van den nacht, van den Amsterdamschen nacht? Ik hoor dat voor drie en twintig gulden geleverd wordt een tweepersoons veerenbed, een tweepersoons peluw, twee kussens met nieuw gezuiverde veeren en linnen gewaste tijken, een tweepersoons gewatteerde deken, een tweepersoons Leidsche wollen deken, een tweepersoons molton deken en een paar groote stroomatrassen. Voorwaar dat is even goedkoop, spotkoop als fijn gevlochten, goudbrons kinderledikanten à f 5.75, in zooverre wij mannen het onderscheidingsvermogen voor zulke zaken bezitten. Voorwaar, edel-achtbare - zeer groot is in mij het gevoel van bewondering voor uw onverzettelijkheid te midden der telefoon-beurs-gas-stormen, dewelke over deze stad gewoed hebben en met meerder overtuiging zou Vondel in deze dagen van Heilig Raedhuis spreken: - er is hevige concurrentie tusschen de bedden-magazijnen: éénpersoons-ledikanten zijn van twee gulden vijf en twintig cent af verkrijgbaar. Wit gelakte wiegen kosten drie gulden zestig en een paar een-persoons-stroo-

matrassen zijn à een gulden en een maffie te benaderen. Deze inleiding, edel-achtbare heer, zou u doen vermoeden, dat ik als agent in bedfurnituren werkzaam ben. Edoch, ik bezweer u bij het stof mijner vaderen tot in het honderdste geslacht, dat zulks verre van mij is. In dat geval zou ik mijn doorleggen springveeren behoorlijk doen voorzien. Wat is er van den nacht, van den Amsterdamschen nacht? Ik vermeende dat na de wijze besluiten tot verzegeling der Amsterdamsche koffiehuzen ten een uur - is sedert de uitroep van den portier van *Mast E e n u u r h e e r è !* niet klassiek geworden? - geheel de hoofdstad ter slape zou zijn op een niet tè onwelvoegelijk uur. Maar de kranten zeiden mij dat er *something rotten* was gebleven in de Dambuuten en al spoedig accepteerden wij de societeiten en verdere inrichtingen als iets dat recht van bestaan heeft. Sedert Zondag jl., edel-achtbare, ben ik intusschen véel wijzer geworden, en meen ik wèl te doen met u een kleinigheid van Amsterdam te verhalen, dat u waarschijnlijk onbekend zal zijn, daar het niet denkbaar is dat uwe rechtvaardige hand politierapporten contrasigneert, met dingskes, luttele dingskes, als waarvan ik toeschouwer was en waarvan heel nachtpit-Amsterdam getuige kan zijn.

Het was, edel-achtbare heer, Zondag jl. dat ik van een kleine fuif huiswaarts trok, 's nachts twee uur. Het spijt mij in deze persoonlijke bijzonderheid te moeten treden, maar mij is te veel gelegen aan mijne reputatie als gezeten burger, dan dat ik zonder commentaar een aanwezig zijn te twee uur in de Pijp publiekelijk zou durven constateeren. Het was bij een vriend die jarig was. Wij hadden gewhist - ja, ik whist tegenwoordig, edelachtbare - en een matig grogje gedronken. In redeneerende

stemming togen wij huiswaarts. Natuurlijk spraken wij over sociale toestanden. Ik verzeker u, dat een goed belegde boterham (sardines, gebakken paling en gebakken schol) in aangename weemoed over pauperaars en pauperisme doet spreken. Plots werden wij aangeroepen in de Govert Flinkstraat (in de een, twee, drie of vierhonderd) door een man voor een verlicht huis.

‘... Entree heire! Entree!’

‘Nee’ - adviseerde ik, midden in een debat over den komenden strijd tusschen Socialisme en Kerk:

‘Nee.’

Maar mijne vrienden, sterkere nachtpitten dan ik die sinds maanden gezeten burgerman ben, vonden het te vroeg en wilden nog wel wat plakken. Edelachtbare: het was er héél aardig, zelfs zéér fatsoenlijk. Amsterdam is dan tòch wereldstad gebleven en we bezitten onze tjingeltjangles nog beter dan vroeger. Laat ik u zeggen dat eerst een neger optrad, die Engelsche liedekens zong en 'n tamboerijn beukte tegen de knokige deelen van zijn rood-en-wit onderstel. Met z'n sentimenteel-zinnelijk bruine gezicht grijsde die, wit van tanden, wit van boord. Heel, heel aardig. En hij ging met 'n bakkie rond. Op 't tooneel in 't ouderwetsch, steeds Nesklassieke kringetje, zaten vier dames, zoo tusschen jong en oud, gepoederd, geverfd. Heel aardig. Een stond op en zong een Hollandsch liedje en er werd druk geapplaudisseerd. Maar het zijn niet deze dingen, die ik wilde verhalen. Ik heb de gaaf verloren om over voetlicht-zaken te schrijven en evenmin wil ik poseeren als stille verklikker om wat menschen die 't voor d'r broodje doen in de wielen te rijden. Of ze wet overtreden of niet: 't is zaak van de politie die 't zoo druk heeft met geheimzinnige

moorden, dat haar allicht de luttel dingskes des levens ontgaan.

Maar, edelachtbare, in deze eerbare stad, in deze stad met veel vroede mannen en een Heilighen Raed, in deze stad waar beddenmagazijnen elkander heftiglijf bestoken, ledikanten, wiegen en kinderbedden bijkans voor niets te koop zijn, kan soms het kijken van een paar kinderoogen wonderlijk suggestief worden. En zulk een paar vervolgen mij - ik verzoek u mijn verzekering te aanvaarden, dat dit geen pathos of zinwending is - van af dien nacht. Eerst om twee uur, daarna om drie - op het program staat 't met vette letters vermeld: **Ten drie uur optreden op het slappe telefoondraad** - vertoonde een meisje van negen of tien jaar, haar kunstjes. Zwaar was mij de verzoeking - edelachtbare - om van 't geen ik zag een lieve schets te maken. Want wij schrijvertjes zijn in-die-mate gedegenereerd, dat wij bij de minste aandoening, ons gevoel aaien en streelen en verwarmen om er een lief of een mooi of een sensatie-makend schetsje, novelle, sonnet, roman van te bereiden. Wij zijn zoo. Er vált niets aan te doen. Wij zijn gevoelspasteibakkers en bespionneeren het leven op listige wijze om er een beroemdheidje uit te distilleeren. Op mijn woord: dokters, begrafenisondernemers, rechters en schrijvers, ze worden allemaal éven cynisch. Zwaar ging ik dus van de gedachte: Dat is een schets voor je, - dat is een héél lieve schets en wanneer je met soberheid dit boeltje beschrijft, dit kind van negen of tien jaar dat twee, driemaal diep in den nacht met de magere beentjes op 't slaphangend telefoondraad kunstjes verricht, dan kun je zeker zijn van 'n goed liete rair, zoowaar liete rair schetsje te prutsen. Bij de assche mijner voorvaderen tot in het honderdste

geslacht, zulks was mijn cynisch voornemen. Maar háár oogen keken 't weg en ik vermeende beter te doen dit zeer intiem schrijven aan u te posten.

Edelachtbare, er is toch veel droevigs in dit leven. Weet ge hoe haar kinderoogen waren? Als ze op het slappe draad stond, keek ze angstig-onafgebroken naar de Bierreclame, waarnaast de haak van het draad was bevestigd en ze knielde en liep en zwaaide met vlaggetjes en wrong door een hoepel en keerde zich om en d'r pa stond er onder om haar te vangen als ze mocht vallen. Ge kunt u dit wel voorstellen, niet waar, een mager kind, mager van beentjes en armen. Wat de menschen noemen een schaap. Wat de burgerij noemt: och wat een bleek kind. Wat de meer gegoeden noemen: wat 'n verwaarloosd meisjè. Als ze gedaan had, om twee uur, - om drie trad ze weer op - ik herhaal u, wij hadden een verjaarsfuijfe gehad - kwam ze van 't tooneeltje, sloeg in een hoek een grijs manteltje om en hurkte vlak bij 't podium op 'n stoel, bij 'n tafel met leege glazen en rommel. Boven begon een Duitse vrouw een deuntje te galmen. Aan de tafeltjes zaten de gasten in Zondagavondvroolijkheid. Elkeen had iets voor zijn belangstelling en in den hoek - neen, géen sentimenteellieverige beschrijving voor mama's die meisjes van dien leeftijd hebben, volgt - zat 't kindje, bleekjes, zooals gezegd een schaap of - 'n bleek kind - of 'n verwaarloosd meisjè.

Maar de oogen. Vindt u ook niet dat oogen wonderlijke dingen zijn, wonderlijk van vochtig wit, wonderlijk van mysterieus zwart? 't Kindje zoog op een vinger en keek in 't gaslicht. Niks van de zaal zag ze. Niks van de menschen. Slaperig-opgeschrikt keek ze naar de gasvlam. Het oogwit was groot. Het oogzwart was heftig van glinstering.

Zóo heb ik wel eens teringlijders gezien en zoo verbeeld ik mij oogen van krankzinnigen, véel marmer-wit en git-glinsterend starend zwart.

Edelachtbare, wat is er van den nacht, van den Amsterdamschen nacht? Ik ben een boer geworden. De verhoudingen der stadsdingen ontgaan mij. Een mug neemt de proporties aan van een olifant en bij tijden bekruipt mij de domheid dat alleen iets zeer gewelddadigs, iets griezeligs, iets van geheimzinnig donker en bebloede messen deze eerbare burgerij opschrikt, terwijl de langzame, erg-rustige, niet-gillende vermoorden haar ònbewogen laten. In scheikunde nietwaar is verbranding en langzame verbranding en er is onderscheid tusschen een aan mazelen overleden poedeltje en een aan de speld doodstuipende vlinder? Wat is er van den nacht? Als ik aan die kinderoogen denk op 't slappe koord, 's nachts drie uur, krijg ik de onnoozele visie van een lang-eentonige besneeuwde laan, met boomen als fonteinen van raggerig zwart en een loom invallenden dooi bij grauw-vetten hemel. En 't krakerig plakken van de natte, paffe sneeuw en de klamme, leelijk-witte oneindigheid van de laan met fonteinen van zwart en 't plomperig neerkwakken van brokken sneeuw èn de aanzwellende, triestige, matte melankolie der dingen. Ik weet wel dat dit gekkigheid is, dat deze visie niets te maken heeft met 'n paar meisjesoogen van vochtig wit en starglinsterend zwart, maar de melankolie van 't een sfeert samen met die van 't ander en bij herhaling vraag ik mijzelf af, wat er afschuwelijks is aan een daad van ruw geweld, aan een wegdondering van leven, aan een doode om wie of om wien een griezel-nimbus is, wanneer voor onze gemoedelijke oogen langzame vermoording niets emotioneels meer heeft. En wanneer de dienaren uwer politie

straks een einde maken aan dit 'schandaal' - zoo zal de eerbare burgerij het noemen, - rest ons dan niet de wetenschap, dat er óveral in deze goede stad starende stille oogen zijn in kleine kamertjes en dat 't licht harer lokalen van geneugte en liederlijkheid een gat brandt in den donkeren nacht?

Toch riekt dit laatste, edelachtbare, naar provinciale overgevoeligheid. Wij zijn al zoo braaf niet meer in deze tijden. Komt het u voor, dat er eens een tijd zal zijn van beslapen bedden óveral? Voorwaar een tweepersoons veerenbed, mét peluw, mét kussens, mét dekens en stroomatrasen en dat alles voor drie-en-twintig gulden, 't is niet duur, niet duur, niet duur.... en nú zie ik ze weer de kinderoogen, vochtig wit, met fel-brandende zwarte stippen en 't gedroom bij 't gaslicht, 't gedroom van 't smalle gezichtje, den openhangenden mond met 't vingertje er in. Zoo iets kan hinderlijk worden, nóg hinderlijker dan de oogen van Jac van Looy. Hebt u dién brief gelezen?

Met allen verschuldigden eerbied,

Uw dienst. dienaar,
S. FALKLAND.

Oudejaarsavond.

Nou, de avond schóót al op.

Langrekkig had-ie gedineerd bij Mast, plezieriggenoègelyk làng met een aangename uitpluizing van het dessert, làng over 't gebak, làng over 't beschuitje met kaas, làng over 't kleintje koffie. *Telegraaf, Handelsblad, Nieuws, Rotterdammer*, alles hadie doorsnuffeld bij 'n glaasje fine cognac en nou zat-ie in de lichte kil-huivering van na-eten-stemming ingehurkt op de bank, met een geëmbêteerd kijken naar de leestafel, naar 't buffet, naar 't gekaart van 'n vier zacht-van-beweging hokkende mensen.

De avond schoot op. Zoo had-ie 'm wel goed verdeeld, wel met verstandig overleg. Nou betale en 'n kalffe pakke en naar Köhler tot 'n uur of twaalf. Dan naar bed, naar z'n hotel. Of zou-die nog wat leze?... Had je nog niet het *Geeltje* en de *Nieuwe Amsterdammer?* - Och nee. Nou had-ie 'r genoeg van, zat-genoeg van al dat geklets, van dat vervelende, weë gezeur over 't ouwe en 't nieuwe...

'Aanneme.'

Hoe hadde die mense 'r idee in om zoo te kàarte - zoo idioot te smijte met papiertjes... met zoo'n aandacht. Hoe was 't mógelyk om aandacht te hebbe bij dat geprùts - bij die kaarte en die cente..

‘Aànneme!’

Of nòg 'n fijne cognac? Je zat nou eenmaal. Bij Köhler most je toch ook weer drinke. Wat kwam 't 'r op an waàr je wat dronk - Als je maar zàt - En je niet èrg verveelde - Nou ja maar, hiér - Hier was 't heelemaal niks - Bij Köhler zag je nog wat - Daar was wat muziek - Daar zag je knappe meide - Neen dan maar opstappe - En vasthoue an je plan, an je plàn, an je plàn.

‘Aànneme! Aànneme!’

‘Jà meneer! Jaaa!’

‘Nou kóm dan!’

‘Dirèk meneer. Eve afrekenel!’

Wat dat nou duurde. Kijk zoo'n man langzaam doen. En nog praatjes màke. Nog is tikke.

‘Jà meneer.’

‘Wat drommel, mot 'k zèsmaal roepe! Mo'k soebatte om te betale?’

‘Zoo druk meneer...’

‘Wat krijg je?’

‘U hebt gehad... een diner... en twée kleintjes en een fine... dat is... dat is... twee gulden... Dank u meneer.’

‘Nee, 'k zal me zelf wel helpe.’

Door de Kalverstraat stapte-ie vlugger an, mét 'n doel. Op straat was 't toch niks. Zullek chagrijnig weer en de helft van de winkels dicht. Zou-die nog 'n fijne, 'n extra-sigaar koope?... Daar had-ie wel trek in... Maar dan 'n héél-fijne... Hij wou toch ook wat hebbe voor z'n ouwejaar. O zoo. Nou zou-die gezellig bij Köhler zitte met 'n goeie sigaar. Waar was 't ook weer? Was 't niet an die kant?

Jawel. Precies. De Rijkshallen. Toch wel aardig als je d'r in 'n tijd niet geweest was. Daar had je de ouwe Köhler bij 't buffet. Niks veranderd. En

de zaal ook niks. Vlak vooraan wou ie gaan zitte, bij de piano, bij die ouwe Mina. Ook niks veranderd. En nou 'n biertje en 'n goede sigaar opsteke.

Bleek bij 't wittig licht van 't gas zat-ie naast den stoel waarop-ie z'n jas en z'n hoed nètjes had neergeleid, pluizend an z'n rood puntbaardje. Z'n rood wolhaar krulde aan tegen 't helgroene aanplakbiljet.

Hier was dan toch wàt gezelligheid. Als je zoo zat kwam 'r 'n warme, stille behaaglijkheid over je, iets van 'n thuisvoelen. Dat had je toch alleen maar bij Köhler.

Die àndere inrichtinge ware naar van verveling, nàar van vrouwegescharrel en glaasjes offerre. Daar liete ze je niet met rust. Och, och, die ouwe Mina met d'r geduldig pianospele en die violist met z'n kalig hoofd en z'n spitse snorpriem. Wat bleve die mense altijd precies op d'r zelfde plaatsje, met dezelfde beweginge. Was 'r nou ièts veranderd an 't hoofd van den violist, schuinigweggezakt op den zakdoekstip en de strijkstok scherend met vinnige slagen langs 't rooie oor.

Tingeling. Tingeling.

Nou kreeg je wat. D'r voor gaan zitte... O, kwam 'r dàt nummer. Ach, 'n juffrouw op gespanne draad.

Jawel. Daar had je d'r. Daar wer je wee van. - Dat met rose-voete geglij over de veerende draad. - En die dikke rose beene - en dat wiebelend gebalanceer van de arme. - Hoeveel keer had-ie dat al niet gezien. - Allemaal 'tzèlfde. - Telkens dat vervèlende gescharrel met bukke en 'n zakdoek oprape en met 'n rukkje naar vore schiete en met 'n rukkje naar achter... en door 'n hoepel..., wat was dat vervèlend... Hoe hadde

ze d'r plezier in... te - kijke - naar - dat gewiebel - naar die rose dikke beene. - 't Zou je alleen wat dóén als de draad knapte. - Maar die knapte niet. - Die was natuurlijk van beste kwaliteit. - Nee die knapte niet. - Als die knapte zou je ève schrikke. - Nou ja ève maar. - 'n Ongeluk kwam d'r toch niet van. - Welnee. - Daar was ze natuurlijk op verdacht. - 't Was d'r natuurlijk al meer gebeurd. - Hè, gelukkig, gelukkig. Hoe hadde de mense d'r schik in. - Nou maar gauw 'n ander nummer.

Bleekwit in de omlijsting van z'n rossig puntbaardje, zat-ie hangerig op z'n stoel, geeuwend achter z'n hand. Al kwart over tiene. 't Schoot op. Wat 'n schrikkelijk - vervèlende avond. Wat 'n onzinnige - vervèlende avond. Als of 'r iets veranderde in je leve, òmdat 'r 'n jaar om was. Als of 't nieuwe ànders zijn zou. Alsof je iets vergat, alsof je maar 'n deur had dicht te slaan om de verveling van die àndere dage af te sluite. En wat 't gèkste was, 't idiootste, 't ergerlijkste van 't geval, dat was 't denkbeeld dat je obsedeerde dat 'r tòch wel iets bijzonders an zoo'n avond moest zijn, dat 'r tòch ièts kòn of zou gebeure dat je 'n vreugdeschok of 'n kleine ontroering gaf.

Anders zou je 'r heelemaal niet an denke dat 't ouwejaar was. Anders zou je in je gewòne doen zijn en d'r ook niet 'n feestavond van wille make en je avond verdeèle en 'n extra-sigaar koope. Zou-die an de muzikant 'n sigaar geve? Nee. Maar niet doen. Dan was je verplicht 'n praatje te make en wat kon je die man schele. Wat ging je die man an. Wat ginge je die mense an. Je zat veel beter, rustig en stil in je hoekie met een bekijke van alles om je heen en een wel aangenaam-triestig gevoel dat je in je melankolie, in je alleenheid sùpèrieùr was

an de rest. Je melankolie, was wel een ding om je in te vermeie, om zekere teere voldoening in te vinde. Ja dat was 't. Triestige alleenheid was wèl is aangenaam. Het gaf je 'n plezier, geen plezier van eenige bewèging maar dan tóch 'n plezier als de streeling van 'n zachte huid, 'n plezier dat wel na kwam an 't stilletjes gewrijf van een kattevel -, als je je ooge voelde in d'r kasse en àl wat je omgaf van droefenisachtige, lichtzwaarmoedige toefluistering.

Als je dan je ooge dicht dee en de ooglede glede in 't vocht en de geluide vagelijk en toch bits van realiteit om je heen ware, gaf je melankolie, je energieloos zitte, je een nevelig plezier, dat je òngeschokt opfleurde tot maar weer verder kijke en meemake van de slappe, doellooze, dooie boel.

Tingeling-Tingeling.

... O dan had je die. Waar had-ie die al meer gezien? Ja die hàd-ie al meer is gezien. Maar waar? Ja zeker. Ergens. Was 't niet geweest in Den Haag. Wat dee 't 'r toe? - 't Ware dié mense. - Jawel 't zelfde deuntje. En de man altijd met lacherig kijke. Wat 't hinderlijk was, die witte pruik met die pikzwarte snor. Hoe akelig-wee. Zoo'n ouwe man met 'n zwart-geplakte snor. En die vroolijkheid. Hoe konde ze zoo vroolijk zijn? En die Hollandsche kletsliedjes... Jàkkus wat 'n vervelende boel. Altijd 't zelfde, 'n Française dat was alleen maar aardig. Als 'n Française goed was en canailleus en de zaal met d'r drukte vulde en 'n cancan sloeg, dan was 't wel aardig.

Maar zoo'n hoekige vrouw en dan telkens sijn zinge voor zijn. - Wat naèr al die èsses, dat plat-Amsterdamsch. Nee 'n Française, 'n Française zou die nou wel is wille zien, zoo'n brutale, levenmakende, die met worde en gebare sloeg en je wegschrikte

uit je gedachte. Kwamen ze nou nòg is terug. Hè weer 'n liedje, weer die zoete vroolijkheid en Mina an 't spele bij de piano en de violist met 't hoofd schuin-weggezakt. O.O.

Geeuwend keek-ie rond. Wat lachte die man naast 'm bête. Hoe kon iemand zoo bête lache. En zoo'n schapig-stom bakkebaarde-gezicht. Zeker 'n reiziger of 'n buite-heer, die noóit wat zag. Iemand die zoo bête lachte, dat moést 'n vervelend individu zijn. Kijk nóú weer z'n lache en z'n groote mond met bruine tande. Waarom-lachte-ie nou? Nou dronk-ie van z'n bier. Hoe kon iemand blijve zitte met witschuim op zijn snor. En weer lache. Jassus wat 'n naarling om zoo'n idiote schik te hebbe...

Geduldig met z'n oogen dicht, de sigaar in z'n mond wachtte-die tot 't nummer voorbij was. Zeker 't was wel aardig. Ze deeë 't nog zoo kwaad niet. Ach wel nee. Ze deeë d'r best. Maar als je 't zoo dikwels gehoord had, zoo vreesèlek dikwels telkens op avonde dat je je verveelde en 'n tjingeltjangel binneliep voor wat afleiding, dan kón je niks meer zien. Waarom was-ie ook naar Köhler gegaan? Köhler was 't beste. Waar moest je anders heen? Wat had je in zoo'n groote stad? Thuis zoudie wat gaan leze of luiere op z'n kanapee. Maar hij was nou niet thuis. En om zoo vroeg naar je hotel te gaan op ouwejaarsavond dat was toch heelemaal ellendig. Ouwejaarsavond had toch iets ànders, iets dat je niet zegge kunt, iets dat je voelt.

Wat voelde je? Ja, wat voelde je?... Nonsens. Je voelde niks. 't Was 'n idee. Vijf minute òver twaalve was je net zoo ver. De mense verzonne allemaal malle dinge om mijlpaaltjes te zette op 'n lange, lange weg. En bij ellek mijlpaaltje dronke ze pons en champagne... en wie 't had, die ging

bij Saur en at oestertjes. Gèk om oestertjes te ete bij 'n mijlpaaltje, om met oestertjes in je maag te zitte als de klok twaalef, twàalef sloeg.

Benauwd van warmte en gesoes met een verre voeling van iets heel dreigends-zwart op 'n grooten afstand, als-ie an mijlpaaltjes dacht en de sprongen naar 'n niet-te-weten verder leven, keek-ie weer rond, met een wil nu om tot vroolijkheid te komen. Maar, 't lukte niet. Zou-ie weggaan? Waarheen? Köhler was 't bèste. Wat was 'r anders? Nog is in 'n café. En nog is.

En 'n kop koffie. En 'n glas bier. De krante hadie geleze. Neé, hìer maar blijve. En 'n goed warm grogje neme, 'n goed warm grogje en nog een en nog een. Dan zou 't wel weggaan. Grogjes zoue 'm opknappe. En dåt was ook wel 'n aardig nummer. Die zes meisjes. Nou is op je gemak kijke wié je de mooiste vindt. Die op de hoek?... Nou die is wel àardig. Maar die vierde. Da's 'n aardige meid. Mooie ooge. Heel mooie ooge. En ook wel mooie tande. Dat kenne Engelsche toch maar alleen dat dånse.

'Aanneme! Geef mij nog 'n grogje...'

Rookend, leppend van de grog, bleek-lusteloos in de witte schijning van licht, keek-ie 'n paar minuten met gewilde opgewektheid. Maar dan zakte 't weer weg, begon-ie opnieuw z'n melankolie te kweeken tot het ouwe gevoel van superioriteit. Hij zou 't uitzien, heèlemaal uitzien, 't hééle programma. De Revue kwam an 't slot. Hoeveel keer had-ie de Revue niet gezien? Dat dee 'r niks toe. Of je dit zag of dåt, 't was 'm onverschillig.

Je moest de dinge accepteere, accepteere zooals ze wàre, en je late gaan, late gáán. 't Best zat je zóo in je kleine sfeer, in je onbelijnde lichte zwaarmoedigheid, die bij alles paste, bij de koffiehuzen, bij Köhler, bij Mina, bij den violist. Je kon 'r toch

niks an doen. 't Kwam over je. 't Omsluisde je. 't Nam je. En als déze avond om was, zou 't verder gaan, verder maar dan zonder 't obsedeerend uitzien naar 'n ontroering, zonder 't kinderachtig ouwejaarsverlangen, oûwejaars, oûwe-jaars.

Toen 't gedaan was, liep-ie de Warmoesstraat uit, stak den Dam over die in kille lichtend-nattige wijde lag. De klok speelde. In de grauw-roetige wolken boven het paleis zoemde het Wilhelmus, klotsend in de hoge luchtkoepeling. Even luisterde-die, keek naar 'n paar voorbijgangers met matglimmende parapluies en ging heel-oud-van-leven, slaperig van de grogjes, naar z'n kamer.

Angstavond.

Mijnheer Duimelaar zat in z'n hemdsmouwen voor een broodje met kaas en een kop koffie. Mevrouw Duimelaar dutte. Het Keeshondje tukte. De meid was in de keuken.

Aldus was de situatie, 's avonds half elf, toen er gescheld werd.

Mijnheer Duimelaar leid met beslistheid z'n mes neer en luisterde.

Mevrouw schrikte op en luisterde.

Keeshondje wefwefte bij de kamerdeur.

Dienstmeisje kwam door de kamer sloffen.

Maar mijnheer stond op, resoluut, dee de kamerdeur open en riep: 'La-bellen, Jans!'

'Niet ope make, meneer?'

'Nee - la-bellen!'

Jans slofte terug.

Mevrouw, meneer en Keeshondje keken elkaar aan.

Mijn vele vrienden, het zal noodig zijn u iets mede te deelen van mevrouw èn meneer èn keeshondje, alvorends het luguber relaas van dezen angstavond te continueeren. Diene als proloog, dat mijnheer Duimelaar schraal, lang, knikkebeenachtig

en kippig was. Een gouden bril beglaasde zijn beenvellig hoofd. Zijne echtgenoot - alweder is het mij niét om het contrast te doen, zijne echtgenoot (een juffrouw Babs van d'r van) verheugde zich in het bezit van.... ge zult het, waar van een c o n t r a s t gesproken werd, eenigszins vermoeden... verheugde zich in het gelardeerd bezit eener spekvettesachtige rondbolligheid. Mevrouw en mijnheer leden aan vermoord-te-worden-manie. Allicht is het releveeren dezer ondeugd onkiesch in dagen van nachtschuwelijke gruwbaarheid, maar de verzekering dat het echtpaar Duimelaar al van '54, het jaar van hun stadhuisbezoek, aan vermoord-te-wordenmanie leed, zal alle actualiteit aan dezen angstavond ontnemen. Voor de ramen waren luiken met veiligheidssloten. De buitendeur had een ketting, een patentslot en twee grendels. 's Nachts werden alle binnendeuren gesloten en keeshondje waakte. Voorzeker had de heer Duimelaar een bloedhond of bulldog ter bescherming gekocht, ware het niet dat een gemeenschappelijke vrees voor tè groote honden hem en zijn vrouw daarvan ernstig terughield. Ook was hij vijand van revolvergeliefhebber. Een revolver is een gevaarlijk ding. Het gaat bij tijden v a n z e l f af, bij andere tijden s p r i n g t het. De heer Duimelaar hield in niets van gewelddadigheid. Een kamer met véél sloten, een huis met véél grendels was hem 't beste pantser tegen heftighedens des levens. Alsnu is het mogelijk om in richtig verband te vervolgen.

Mevrouw, mijnheer en keeshondje keken elkaar aan. 's Avonds, 's nachts half elf, wanneer men gezeten is voor een broodje met kaas en een kop koffie, alvorens gekuischt slaapvertrek te betreden, heeft het luiden van de schel in een afgelegen buurt iets zwaar-onbehaaglijks. Van af '54 was er zoo laat niet gescheld.

‘Wie sou daar weese?’ vroeg mevrouw, met een angstbevertje.

‘Geen geval góéd volk, wróú,’ zei meneer met zekere deftige geruststelling.

‘Wat èng,’ meende mevrouw, die een Rotterdamsche was.

Keeshondje wefwefte.

Eenige oogenblikken hing een loom-zwarte stilte tot de schel weder over de ijzeren pin knoerste.

‘Blijf zitte, wróú,’ vermaande de heer Duimelaar, bleek-ernstig, met een ijzig-strak besef, dat hij twee vrouwen en een keesje te beschermen had.

‘Zal ik ope make?’ kwam Jans, benauwd-pijnlijk nòg eens vragen.

‘La-maar belle, Jans,’ herhaalde de heer Duimelaar, kalm als een gezagvoerder op een geteisterd schip.

Rinke-lerinke-lerinke... klink... klink, zei de schel.

‘O, God,’ zei mevrouw.

‘Wie daar nou weese kan,’ zei de meid.

‘Niét ope make,’ herhaalde mijnheer blankdeftig, eenvoudig en rustig bij zijn broodje met kaas.

Maar de schel luidde voort.

‘Wat èng,’ beefde mevrouw Duimelaar, geboren Babs.

‘Hij zal wel zien da-we naar bed zijn,’ verzekerde mijnheer.

‘Laat dan tenminste den hond los,’ kwekkerde mevrouw met veel wit om den neus.

‘Vooruit Nero,’ zei mijnheer met een zware stem, die hem zèlf kippetjesvel gaf.

‘Wat e geluk als d'r 'n man in huis is,’ vleide Jans.

Eenigszins lichtschuw over de eigen baldadige heldhaftigheid, liep meneer, zeer mannelijk-zwaar van praten naar de voordeur.

'... Hier Nero!... Hier!... Koescht Nero!... Laat Caesar eens los, wróú!... Koescht Nero!'

Het keeshondje wefwefte als een geschudde steenen spaarpot met wat duiten er in.

'... Wie is daar?' baste meneer achter de deur.

Buiten klonk een vrouwestem.

'Wátte?' brulde meneer: 'Koescht Nero!'

De stem buiten was niet te verstaan.

Meneer schoof den bovensten grendel weg.

'O! O! O!... Wat ga je beginnen,' zenuwdribbelde mevrouw.

'Kallem! Kallem, wroú,' suste meneer, met lijzige breedheid van gebaar en weer hãrder: 'Jans, laat Caesar en Pluto los!... Doe ze de muilkorve af.'

Ferm opende hij nu de deur. Dat wil zeggen: de koperen ketting bleef in den haak. Er kwam dus een kier van een handbreedte, waardoor geen misdadiger zou kunnen binnensluipen, zelfs al ware hij tweemaal schraler, tweemaal knikkebeenachtiger dan mijnheer Duimelaar.

Het keeshondje wefwefte in de armen van Jans.

'Wie is daar? Wat mòtte jullie?' bralde mijnheer.

'Een arreme, ongelukkige...'

'Watte?.... Mot jij zoo laat komme bedede!....'

'n Schandaal! 'n Schandaal!' riep mevrouw.

'Zwijg, wróú,' zei meneer plechtig.

'Een arreme, ongelukkige vrouw, meneer!... Ach God, geef u asjebliëft 'n dubbeltje, da'k bij 't Heilsleger...'

'Ruk uit! Alle dònders!' vloekte meneer en gaf 'n duw tegen de deur.

Ontzetting.

Gelijk een donderslag bij helderblauwen Itali-

aanschen hemel - of om een meer frisch beeld te gebruiken: gelijk een dynamietbom die nachtegalengekweel verstoort, bonsde de schrik, de roodgierende paniek door de hoofden van mevrouw, mijnheer en Jans.

De moordenaar: er was geen twijfel meer, de bedelares had handlangers, had zijn voet tusschen drempel en deur gezet.

Ganschelijk ontzet, met verwilderde oogen, duwde meneer, duwde mevrouw, duwde Jans. De deur week schuin uit, maar de voet bleef er tusschen.

‘Waarom heb je ook ope gedaan!’ jammerde mevrouw Duimelaar, geboren Babs.

‘Kallem! Kallem wrou,’ zwaar sprak mijnheer: ‘vuile, gemeene boeve wille jullie weggaan... 'k zal om politie telephoneere! Wacht maar is!... Caesar!... Nero!... Pak ze Nero!... Pluto!... Haal je je voet weg gespuis! Leelijke moordenaars! Boeve! Jans, giet jij is wat kokende olie uit 't raam!... Haal je je poot weg!... Wacht is eve... 'k Zal me geweer hale!’

‘Blijf nou hier, Eduard! Laat me nou niet met Jans alleen, Eduard!’

‘Blijf, wrou! 'k ga me geweer hale!’

Mevrouw en Jans drukten met de volle wicht heurer zwaarlijvigheid tegen de geketende deur. Mijnheer liep naar de keuken.

De voet, de geheimzinnige moordenaarsvoet bleef tusschen de deur.

‘Strakkies vijle ze de ketting door,’ steunde mevrouw.

‘Leelijke Klaas Boes!’ beleedigde de meid achter de deur.

Meneer kwam met de pook terug.

‘Ach Got, Eduard, steek je arm niet door de deur,’ smeekte mevrouw.

‘Pas u toch op, meneer... als ze met messe steke,’ riep Jans.

Maar meneer, bloeddorstig-kalm, priemde met de pook in de deurkier en sloeg een paar maal met verwaten, overmoedige driestheid naar den voet, naar den sarrenden voet, naar den moordenaarsvoet, die cynisch op dezelfde plek bleef en eksteroog-vrij scheen te zijn.

‘Ga je weg, boéf! - Pats - Haal je je voet uit mijn huis? - Pats - Gemeene sluipmoordenaar! - Pats - Dievenrapalje! - Pats - Zwarte bende! - Pats - Haal je je voet er uit? - Pats - Haal je je voet er uit? - Pats - Ik schiet hoor? - Pats - Ik schiet je in je been! - Pats - Ga liever wèrke! - Pats - Verdien liever - Pats - een fatsoenlijk stuk brood, straatroover! - Pats - Pats Pats -

‘Strrrruikróóvers!’ - gilte mevrouw door de kier.

‘Klaas Boes!... Jut! Jut!’ - schreeuwde Jans.

Hijgend, angstig tegenover den voet, die onwrikbaar bleef, die al hun hartstochten en vreezen verhoonde, leunden, schreeuwden ze en v o c h t mijnheer.

Keeshondje wefwefte allernijdigst.

Het was een hopelooze toestand, uiterst kritiek.

‘Wat had je 'r ook an om ope te maken,’ weenzuchtte mevrouw.

‘Kallem, kallem, wróú,’ zei mijnheer, die telkens kwaadaardige, vinnige pookuitvallen dee naar's moordenaars eksteroogen.

Plotseling liep Jans 'n end achteruit.

‘Meneèr! Meneèr!’...

‘Wat gil je nou?’...

‘De mat zit 'r tussche! Hahaha!’

‘Zit de mat 'r tussche?’

‘Ze heeft gelijk, wróú!’

Overwinnelijk-zeker, met iets in zijn houding van

Leonidas, trok mijnheer de mat recht, sloot de deur, schoof de grendels er voor en blij-vroolijk klonk het geklik van het veiligheidsslot.

Keeshondje wefwefte.

Koffie was koud geworden.

Barbertje's portret.

'Gaat u zitte, gaat u zitte.'

'Mistig weertje - vin u niet?'

'Erreg chagrijnig... 'n Borretje erretesoep?'

'Nee dank u. Liever niet.'

'Kom drink 'n borretje mee. Z'is lèkker, hoor.'

'Nee, vandaag sal 'k geen gebruik make.'

'Nou, tòch maar 'n borretje, hé?'

'Nee, heusch niet juffrouw. - 'k Lus ze vandaag niet.'

'Een lepeltje. - Kom, één lepeltje!'

Koppig, met verlegen beweginkjes, peuerde Barbertje met den lepel in het ijzeren potje. Zes weken lang, telkens als de juffrouw van de huur kwam, had ze betaling uitgesteld. De juffrouw kwam op Vrijdag. Erwtensoepdag. Lief-vrindelijk, als bliksemafleider, offreerde ze 'n bordje - 't kwam zoo uit dat de juffrouw krèk kwam als ze an tafel ging.

'Kijk is wat 'n soepie. Mag-ie niet afslaan mens!... 'k Heb 'n lekker kluif-ie opgeschept... Je treft 't hè, dat-ie net altijd komt as 'k soep eet, hè?'

Maar huur-juffrouw hield stijf d'r knokelhanden om de boodschappenmand en keek z u i n i g .

'k Heb pás gegete.'

'Nou wàt zou dat? Soep kan d'r altijd bij. Jassus, mens laat je nou niet soebatte voor 'n kommetje lekkere soep. Zooas ik ze maak krijg je ze nerreges.'

'Nee, heusch niet.'

Verlegen, teuterig zat Barbertje achter de tafel. 't Sloeg vandaag niet in. Wat lam nou van dat mens! 'n Ongezellige stilte loomde in de kleine kamer.

'... 't Is buite zeker èrreg vuil?' informeerde Barbertje met 'n varkenskluif in d'r dunne vingers.

'Of 't.'

'Vies weer as die sneeuw smelt.'

'Asjeblief.'

'En kom-u dat heele eind loope?'

'Nee, 'k hèn 'n trammetje gepakt.'

Huur-juffrouw dee d'r boodschappenmand open, rommelde tusschen wat pakjes en papiere en vouwde de kwitantie vlak-uit.

'Toe neem u 'n klein borretje.'

'Nee, heusch niet.'

'Mensch je bekommt 'r van. Eén lepeltje, hèn?... Doe mijn 't plezier en neem één lepeltje.'

'Dank u... Enne kan 'k me cente krijge?'

'Zou u 'm nog is wille ophoue tot de volgende week? Me zoon zit zoo slecht in de verdienste.'

'Nee juffrouw... Dat gaat zoo niet... Dat gaat zoo niet... Tellekes erretesoep in plaats cente... 'k Mot nou cènte zien... Dat gaat zoo niet... Ik mot óók leefte en óók betale...'

'Volgende Vrijdag zal 'k betale op me woord van waarachtig'...

'Neem me nou niet kwalijk, juffrouw... maar dàt kèn ik nou... Ik laat me niet meer lijme... Volgende week geef je wèer erretesoep en zoo kan

ik an de gang blijfe... Me man het gesegd, dat 'r lood mot weese en nou gaan ik hier niet vandaan... Dà's wat moois!... Dà's wat moois!... 'k Had de woning wel ses-en-dertig keer kenne verhure!...'

'Nou maak nou maar zoo'n drukkie niet!'

'Wie maakt er drukkie, jij of ik?... Me cente!... Is dat 'n mens 't bloed uit zijn vingers suige!... Ik lus jou soep niet!...'

'Je lùs mijn soep niet!... Je zal ze je heele leven zoo drinke!...'

'Nou enne 'k m o t ze niet!... Betaal jij mijn de huur... Ik laat me niet meer besjoemele!'

'Besjoemele?... Wie besjoemelt jou? ...'

Vinnigjes krakeelden de twee vrouwtjes. - Barbertje achter d'r bord, huur-juffrouw spits-bleek op d'r stoel. Maar na 'n gekibbel van 'n klein kwartier wierpen ze 't op 'n accoordje en b e t a a l d e Barbertje drie weken.

Piet en Aagje kwamen nog nèt bijtijds voor 'n bordje. Piet was jarig. Op z'n acht-en-dertigste jaar was-ie getrouwd met de bol-fletse dochter van den trommelslager. Hij zelf verdiende 'n zuur stukje brood als fagotist in een klein café-chantant.

'Z'is lekker je erretesoep, moeder.'

'Smijdig,' zei Aagje in rustig geslobber.

'Ja,' zei Barbertje, bedrukt.

'Scheelt 'r wat an?'

'Wel nee, niks -: 't wéér. 'k Had jullie al eerder verwacht.'

'En wàar blijft nou de serpriese?' vroeg Piet: 'we zijn gekomme voor de serpriese.'

'Nou de dag is ommers nog niet om.'

'Nee, op tåfel met je serpriese, niewaar Aagie? Belofte maakt schuld.'

‘Wacht maar, wacht maar,’ lachte Barbertje slapjes; ‘k weet 'r alles van.’
 ‘Je had 'r heelemaal niet om motte vràge, Piet. - Wie vraagt nou om 'n serpriese?...
 Om 'n serpriese vraag-ie niet... Anders is de serpriese d'r af. - Niewaar?’
 ‘Geef mijn dan nog maar 'n bordje snert,’ zei de bleeke fagotist.
 Er werd geklopt.
 ‘Kom maar binne!’
 ‘Eet samelijk saam... Ben 'k terecht bij juffrouw Bot?’
 ‘Ja,’ zei Barbertje, d'r mond schoonwrijvend.
 ‘Een pakketje.’
 ‘Ga u zitte meneer.’
 Het was een klein doosje met een rood elastiek er om.
 Barbertje deed 't met beefhandjes open en lachte, knikkerend tegen den inhoud.
 ‘Da's jóú serpriese, Piet,’ zei Aag nieuwsgierig.
 ‘Laa's kijke moeder!’
 ‘Nee strakkies!’
 ‘k Zie 't al; je pertret!’
 ‘Heb-u je late pertretteeren, moeder? God wat aardig!... Laa's kijke!’
 Barbertje, genoegelijk-glimlachend, hield 'n portret in d'r dunne vingers, voorzichtig bij 'n tipje.
 Aag had 'r een uit 't doosje genomen.
 Piet zat op een stoel te vergelijken.
 ‘Sprèkend, sprèkend,’ zei Aag: ‘zijn ze allemaal zoo?’
 ‘Allemaal,’ zei de bediende van den photograaf.
 ‘Precies 't gezicht van moeder.’
 ‘Dá's 'n àardige verrassing! Heel aardig! En góed gedaan.’
 ‘Zie je de ooge, Piet... 't Geeft me wonder, dat ze iemand zoo kenne treffe, hè?’

‘En de neus!’

‘Precies de neus. Nee maar precíés. Net met 't wratje an den linkerkant.’

‘En de mond? Houdt moeder de mond zoo? Ja, precíés. Zie je: net dat trekkie dáár...’

‘Hou 'm is op 'n afstand!’

‘Zoo doet-ie óók goed, hè?’

‘Of 't zóó lééft!... 't Is toch 'n hééle kunst.’

‘Hoeveel zijne d'r?’

‘Zes.’

‘Zes? Da's een voor jou en een voor mijn en een voor oome Sally en een voor Jan... En één voor de bovenjuffrouw, niewaar moeder? Die verdient 'r wel een an je, hè?’

‘Maar die ooge, Piet! Hoe is 't gosmogelijk om 't zoo te krijge!... Zie je? Net of ze spreke.’ ‘Ik vin de mond 't best. Zoo houdt moeder d'r mond altijd.’

‘En wat kemiek dat ze 'n wratje op je neus mee uitportretteere!... Nou moste wij ons pertret toch ook is late make, Piet...’

‘Jawel. Jawel. 't Kost niks. Je heb 't maar voor 't zegge!... Wat zit jij nou stil moeder?...’

Barbertje zat te kijken naar de lang-blanke, nette quitantie die de bediende op z'n knie gespreid had, de quitantie die in de vouwen opbolde.

‘Je heb 'r ook nog niet eens bedankt, Piet!’

‘Is 't dàt! Nou daar heb je d'r een en daar heb je d'r nóg een moeder!... Dankie wel, hoor! 'k Had al zoo dikkels tegen Aag gezegd: 'k Wou da 'k 'n pertret had. Want je wordt elleke dag 'n daggie ouwer, ouwetje en àls godbeware...’

‘Nou da's óók 'n bedankie van lik-me-vessie,’ meende Aag: ‘maak moeder nou niet ongerust...’

Barbertje draaide 't portret òm en òm. Maar nu

ze de algemeene attentie had begon ze 't ouwe hoofd te schudden.

‘Vin je 't niet sprékend?’

‘Sprekend? Sprekend?... Ben ik dat?’

‘Wie zou 't ànders zijn?... kijk nou is...’

Met z'n drieën stonden ze om 't portret.

‘Ben ik dat? Ben ik dat?’ - en zachtjes fluisterend zei ze in 't oor van Piet: ‘Ik heb geen cènte...’

Piet keek 'r verbluft an. Ze knikte met de oogen.

‘Ja, da's waar... mooi is dié niet'..., zei hij slim.

‘Wat klèts je nou toch!’ -, kwam z'n vrouw los.

‘Zie je dan niet dat die eene naar niks lijkt,’ en even leep fluisterde die in háár oor: ‘Moeder het geen c e n t e .’

‘k Lijkt zoo wel 'n baviaan,’ zei Barbertje verontwaardigd: ‘Is me dat 'n pertret en mét 'n wrat op me neus?... Hèb ik zóó'n wrat?... Denk je da'k jullie zoo'n apepertret wil geve?’

‘Ja, nou 'k beter kijk vin 'k 't lang niet mooi. Wat 'r 'n verschil is in die pertrette. D'r is geen een eender bij... Die wij daar hadde gaat 'r nog mee door.’

‘Zoo... Laat mijn dan die is kijke... Ben ik dat? Is dat mijn mond?’

‘Nee, da's moeders mond niet. Zoo houdt ze d'r mond niet. Zóó houdt ze 'm.’

‘En kijk ik zóó?... Net of 'k zieke schelvisch gegete heb!... Heb je me ooit zoo zien kijke?’

‘Wat waar is, is waar... zóó is moeder d'r gewone kijke niet... En 't haar is ook krimineel slecht...’

‘Nou slècht, slècht!... Da's overdrijven.’

‘In ellek geval,’ zei Barbertje, met nijdig neergooien van 't glimlachend portret: ‘as ik jullie wat geef, dan mot ik wete of 't kedo naar me zin

is en zoo is 't niet naar me zin... Is me dat 'n gezicht!... Heb ik zoo'n gezwel op me neus... Ik schaam me!... Ik ben nooit mooi geweest, maar leelijk is anders!... Is me dat 'n neus... Enne zijn me dat dooie katteoogen... Enne watte mond!... Nee, u mot ze maar an meneer de fotograaf teruggeve, meneer... zoo bevalle ze niet...'

'En uw zoon en uw dochter...'

'Ach wel nee, man, ze lijke naar niks!... Wil jij ze zoo hebbe, Aagie?'

'Ikke?... Ik zou je danke... Nog met geen geld toe... Dat is me schoonmoeder niet... Da's 'n baviaan...'

'En jij, Piet? Zeg nou eerlijk...'

'Nou as 'k 't eerlijk mot zegge... dan zou 'k me moeder d'r *niet* in herkenne... Is dat me moeder, meneer?... 't Lijkt wel de Koningin van Engeland!... Ik wil zoo geen pertret hebbe. 'n Pertret mot goed zijn. Anders heb-ie d'r niks an.'

'k Zal de boodschap an me patroon doen... Ik hou me d'r buite.'

'Natuurlijk... U heb 'r geen schuld an... Wil meneer 'n borretje erretesoep mee ete...'

'Nee dank u Juffrouw... 'k Mot naar me vrouw.'

'En 'k kom zellevers wel is bij meneer an.'

'Goeie middag.'

'Dag meneer.'

Barbertje keek Piet en Aagje an. Piet en Aagje keken Barbertje an.

'... Dat spijt me toch wel,' zei Barbertje, bedrukt naar buiten kijkend: '... daar had 'k nou zóó op gevlást om jullie me pertret te geve. - Als je dood ben, wat blijft 'r dan anders van je over dan je pertret?'

Dooie Willem.

Ting-Tang.

Ting-Ta-ang.

Om het breede sneeuwveld, met de daakjes dofroodend, de geveltjes matwittend in zonlicht, cirkelt het gehucht.

Het sneeuwveld is een kalm wit dal, ingevroren tusschen de harde, besneeuwde duinruggen en de kleine, krommende haag boerenhuisjes.

In de verte, vinnig in de strak-blauwe lucht, spitst de toren van de stad.

Zonlicht golft op de duinruggen, die aanloomen als 'n stollende witte zee.

Ting. Tang.

Ting. Ta-ang.

De weg krult om het sneeuwveld, helderwit, met wagensporen in de zilverschubbensneeuw, met glimmende ijskorsten aan de zijden.

De wind slaat bits, koud, vinnig tegen de huisjes, tegen de houten afrastering van het veld.

De veldwachter, met de muts op de oogen en 'n pijpje in z'n mond, sjokt plomp over den eenzamen blankwitten weg, naar het kleine kerkhof. Zwaar onder ongerepte sneeuw van helwitzwanendons ligt de koude, harde steengrond. Voor het

ijzeren tuinhek wachten boeren met de handen in de zakken, wat samenhokkende vrouwen. De mannen log in hun pilowbroeken, slobberig in de blauwe kielen met losoverhangend pilowbuis kletsen en spuwen bruine spiraalwiggetjes in de sneeuw. Uit de klompen steekt het geel-gebroken hooi; de vrouwen knutsbabbelig kijken over den weg.

Ting-Tang.

Ting. Ta-ang.

De school gaat uit. Klotsend kletteren klompjes over de ijsbulten van den weg. Het hout schokt met een schurende krasing, als de klompjes met 'n vroolijken zet over de ijsglansing schuren. Het uitjoelende kindergepraat en geschreeuw schalmt in de droge, strakke lucht, over het sneeuwveld, over de rustig bollende witte duinen. Sneeuwballen raketten, pafverpoeierend tegen de zwarte lichaampjes. De klompjes schokken op 't ijs. De adem dampt in witte builen. 'n Paar meisjes, kouwelijk, met blauwe neuzen, schurken zich in ouwe manteltjes, klepperen met de harde klompen over den weg. En 'n jongen rolt in de sneeuw, dat 't stuifmeelt om z'n haren en de sneeuw verplet tot een wittig deeg.

'Jò, d'r wordt begràve!....'

'Wordt 'r begràve?'

'Wie-ie?'

'Willem.'

'Is Willem dood?'

'Jongens daar hebbie Willem!'

De klompjes walsen de sneeuw in wild gedraaf naar 't kerkhof. Achter elkander rennen ze, schokkerig met de klompjes glijdend over elk plasje en dan weer dravend, 'n wilde stoet met giljetjes en schreeuwen en 'n sneeuwbal die wit tegen 'n rug ploempt. Ze hollen den veldwachter voorbij,

opstuivend de sneeuw met de harde klompjes, vechten om 'n plaats bij 't ijzeren hek.

Ting. Tang. Ting. Ta-ang.

In den vierkant-stompden, groenig-verweerden dorpstoren kleppert de klok. Het dal en de duinen zijn lichtend van rood en bruin en wit, met de groene blinden bijten vroolijk in 't zonlicht. Een enkel geveltje van witter cement dan de sneeuw kraakt van driftige witheid in 't licht. Aan de houten afrastering voor het huis van den bakker droogt in versteven plooiing 'n wasch van waaierende strakke broeken, van waaierende strakke hemden en een eenzaam vurig-rood baaien boezeroen.

Ting. Tang.

Waar het gehucht begint, waar de huizen-haag snijdt in het zwarte getak van verre struiken, kruipt 'n zwarte vlek over den witten, lichtsprankeltjes schietenden weg, voorbij het grijze huisje van boer Rapendaal, voorbij het huisje er naast, wit met zwart snijdend dakje, langs de afrastering van het matwitte veld. Het klokje klept, kalm en rustig. Geen ander geluid is in de witte stilte van het dorpje. In de blauw-effene lucht beginnen vlokkige sneeuwbergen te drijven naar de zij van de witte loom-liggende duinenrij.

Een boerenvrouwtje, in de verte, zwart met witte kuif, houdt de hand voor de oogen en kijkt naar de zwarte kruipende vlek, die 'n boerenwagen kan zijn.

En in de deuren van andere woningen naar het kerkhofje toe, komen vrouwen met doeken om de hoofden en kijken over den weg, over den witten, glanzenden weg, die om het matblinkende veld kronkelt.

Het wijzerplaatje van den vèrren stadstoren sprankelt gouden schettervonkjes.

De wind snerpt sneeuwgestuif, witte stuifwolken over het veld.

In de groote luidlooze rust, sneeuw verkrakend onder de logge, plompe voeten schuifelen ze nader. Ze dragen de kleine, dik-zwarte kinderbaar met z'n achten, aangedrongen tegen elkander. De kist hoekt klein en vierkant onder 't afrimpelend zwarte laken dat bolt en bultig kletst in gespeel met den wind. Plomp en sterk, in de pas als soldaten, stap voor stap, voorzichtigjes-an loopen de boeren. Ze hebben hooge ouwerwetsche hoeden op, hoeden die uitstaan als acht schoorsteentjes om de zwarte kist. De roode paarsblauwe gezichten puilen af tegen het zwarte laken. Acht dikke, vleezige, groezelige handen liggen om de draagstokken, die op de pootige schouders rusten. De andere hand houden ze in den zak en bij tijden blazen ze in de verkleumde dragende hand en zetten de hooge, ouwerwetsche, dofzwarte, te groote hoeden recht, die niet passen op de vierkante hoofden. De boer op den hoek loopt treurig met een slip van het opzwabberend laken in z'n eene hand. Met de andere duwt hij den uitwijkenden hoed op het hoofd.

Achter de baar, aantrappend in de sneeuwvoetstappen der dragers, loopen drie mannen, de vader van den doode en twee broers van den doode.

De vader sterk-voorzichtig stappend, de ouwe korte jas om z'n lichaam geknoopt, de voeten plomp-plomp in de sneeuw. Z'n haar is rooderiggrijs, rooderig van bakkebaarden. De hooge hoed met ruwe wrijfstreepen staat scheef op z'n hoofd. Met 't hoofd omlaag loopt hij te kijken naar de voeten, die gaan één, twee - plomp-plomp.

De broers stevig, gezond, rood en paarsrood onder de hooge hoeden, stappende achter den vader in de

witte, verplette sneeuw, met de handen in de zakken en de oogen kijkend naar de vierkant-zwarte schoenen, plomp-plomp, plomp-plomp.

Uit de huisjes, dichtbij, komen vrouwen en mannen met een starende verwondering, met een onnoozelig kijken naar 't kistje met de acht schoorsteenhoeden er om heen.

De klok klept... ting-tang... ting-ta-ang...

Wat achtergebleven schoolkinderen, dapper klotsend met de klompjes over de ijsplassen, ploempend in de sneeuw, loopen schuw nieuwsgierig mee, met kouwe blauwe gezichtjes en handen in de broekzakken.

Deftig in z'n zwartheid sliert de kleine stoet door het openstaande tuinhek van 't kerkhof, over de ongerepte sneeuw tusschen de bepoederde, schoongestoven zerkjes, langs de zware, harde grafpaaltjes. Langs de kerk en langs den toren en weer voorbij het tuinhek loopen de boeren tot driemaal toe, driemaal om de kerk, met haar vensters in sneeuwnissen. De vrouwen en mannen blijven saâm gehokt. De kinderen, dicht-opeen-gedrongen, met de handjes om 't koud-ijzeren-rasterwerk, kijken zonder praten. De veldwachter, in de opening, houdt 't bruine pijpje in de hand. Ademschuddinkjes ploffen uit z'n mond.

En de klok klept-klept, zachtjes, stillekens in de groote rust van sneeuw en licht.

Bij 't grijsharde grafje met de dammetjes van harde, uitgehouweelde bevroren aarde zetten ze 't kistje neer. De wind wappert het zwarte, kletsende kleed op, dat met klakkende slagen tegen het hout bobbert.

Twee nemen het af, vouwen het op, leggen het neer op de sneeuw.

Het geelhouten kistje, klein en vierkant op het zwarte geraamte van de draagbaar, staat in den kring van de boeren, die er teuterig naar kijken.

De eene broer neemt z'n hoogen hoed af, houdt hem in de twee handen, tuurt suffig naar den grond. De andere broer aarzelt even - de wind striemt bitsstuvend over het sneeuw-kerkhof -, kijkt rond, neemt z'n hoed af. De vader, stroef, bot-van-beweging, houdt de handen in de jaszakken, kijkt naar 't opengebikt stuk aarde. De eene zoon stoot hem aan en hij ontbloot 't hoofd, 'n kaal-glanzig hoofd, waarom heen de wind de rooderig-grijzige haarpluimen vlokt.

Zwart snijden de groote lichamen van de dragers en van de bloedverwanten in 't cementmuurtje, waarbij het graf is gegraven. Een boer heeft touwen onder 't kistje gelegd. De andere, bedrijviger nu, vatten aan en de geelhouten doos zakt in het graf, tusschen de dammetjes van bevroren aardkluiten in het veld van malsch-donzige sneeuw.

Ting. Ta-ang.

Ting-Ta-ang. Ting. Ta-ang....

De boer trekt de touwen uit het graf. De andere, verlegerig, niets meer te doen hebbend, kijken naar z'n handen die netjes 't touw op 'n rolletje wentelen in de sneeuw.

Ting-Ta-ang.

En de eene broer zet z'n hoogen hoed op.

En de andere broer zet z'n hoogen hoed op.

En de vader zet z'n hoogen hoed op.

Stil-stappend in de plakkende sneeuw, voet voor voet, plomp-plomp gaan ze over het wegje van vertrapte sneeuw over het kerkhof naar buiten. De veldwachter slaat an en de menschen voor het hek, de vrouwen en mannen en kinderen gapen, met open monden van verwondering naar Ari en Simon en Jaap.

De vader, ernstig, loopt in tusschen de twee zoons. Ze kijken alle drie of ze naar 'n vreemd geluid luisteren, of ze iets gehoord hebben van andere menschen, van buren of bekenden, dat wel verdrietig is, waarvoor ze wel beklag over hebben, - van 'n vrouw die overreden is, van 'n koe die de pof heeft, van 'n moord die ergens gebeurd mot weze.

De huisjes cirkelen luchtig, teer-vroolijk, in zonnige rinkeling om het effene-wit veld, dat aanvlakt tegen de breedte, sterke duinruggen. Op den toren van de verre stad goudwinkelt de wijzerplaat. Boompjes en struiken, dor van leven, harken in de blauwige lucht. De roodbaaien boezeroen van den bakker klept als een vurig roode vlek op de houten omrastering. Zonlicht spelemeit met sneeuwzilverschubben. De klok ting-tangt rustig bōven de hoofden en de schel-wit bollende sneeuwwolken in de lucht drijven kwakkelend in het strak-blauw van den hemel.

Wat schoolkinderen zijn op het kerkhof geslopen, over de sneeuw, kijken naar den boer-doodgraver, die de steenharde brokken uit-gehouweelde aarde in het grafje gooit, op het kistje en met de groote, stevige klompen de koud-sterke kluiten vergruizelt en in het gat aanstampt.

Maar de vader en de zoons loopen het wegje af, de hoofden gebogen onder de massieve hoeden, de gezichten strāk van wat-'n-gebeurtenis-plooiing? De oude woelt in z'n jaszak, diept 'n blikken tabaks-doos op, rolt 'n pruim, presenteert an z'n zoon links, die ook 'n pruim rolt en an den zoon rechts, die óók een pruim rolt.

En sappig kauwend op d'r prop tabak loopen ze door over den witten weg, kijkend naar de wagensporen in de sneeuw.